

बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व. २०७९/०८०

नेपाल सरकार

उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

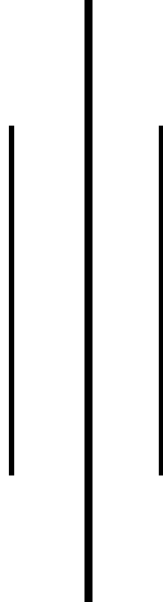
कृषि विकास निर्देशनालय

बीउ विजन प्रयोगशाला

कोशी प्रदेश, भुम्का, सुनसरी

फोन नं.: ०२५-५६२१२४, ५६२६४२, ६८५२०६३१३५ ई-मेल : seedlabp1jhumka@gmail.com

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका
आ.व. २०७९/०८०

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मंत्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ बिजन प्रयोगशाला
झुम्का, सुनसरी
कोशी प्रदेश

प्रदेश सरकार
कृषि मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ बिजन प्रयोगशाला
कोशी प्रदेश, झुम्का, सुनसरी

सम्पर्क नं. ९८५ २०६३१३५
E-Mail: seedlabpljumka@gmail.com

प.सं.: २०७९/८०
च.नं.

मिति २०८०/ /

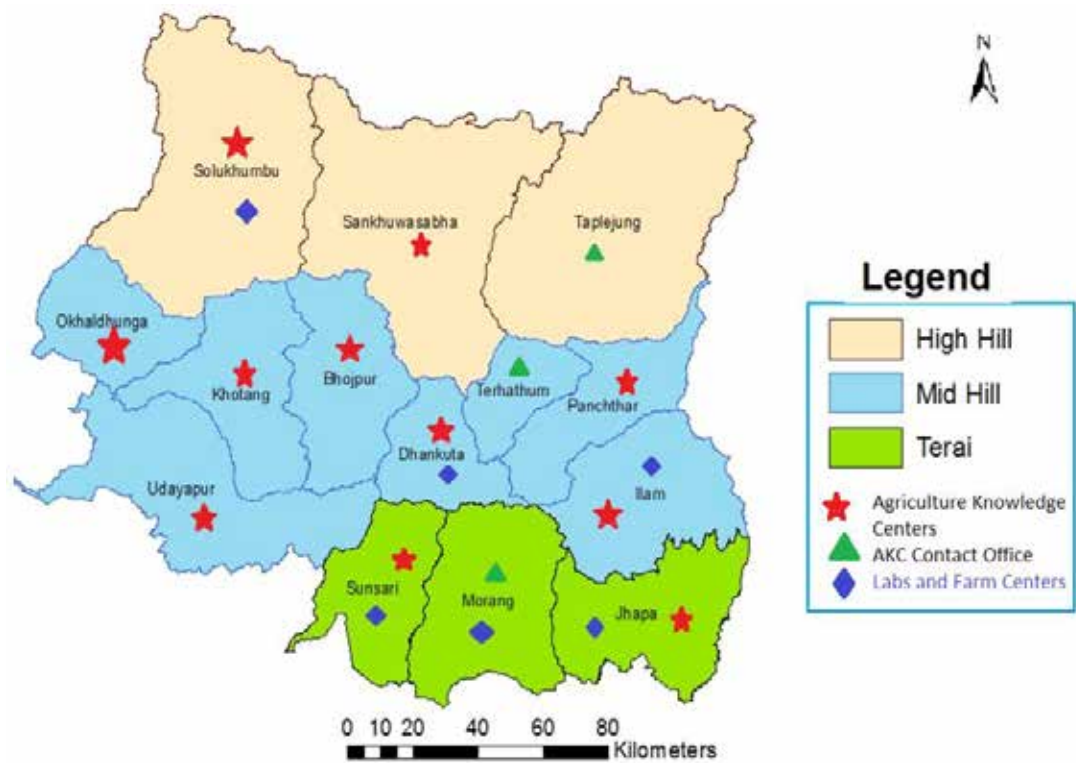
श्री

विषय:-वार्षिक प्रगति पुस्तिका पठाईएको बारे।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस प्रयोगशालाको आ.व. २०७९/८० मा संचालित कार्यक्रमहरुको वार्षिक कार्यक्रम पुस्तिका थान-१, यसै पत्रसाथ संलग्न राखी पठाईएको छ।

.....

नि. बाली विकास अधिकृत
गोविन्द प्रसाद आचार्य

कोशी प्रदेश

दुई शब्द

नेपाल कृषि प्रधान देश हो। यहाँको करिब दुई तिहाई जनसंख्या कृषि पेशामा संलग्न छन्। नेपाली अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रूपमा रहेको कृषि पेशालाई मर्यादित र सबल बनाउनु आजको आवश्यकता हो। नेपालीहरूको आर्थिक स्थिति सवल पार्न र बढ्दो खाद्यन्नको मागलाई पूर्ति तथाखाद्य सुरक्षाको सुनिश्चितता गर्न कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउन अनिवार्य भईसकेको छ। यसको लागि मलखाद, विषादी, सिंचाई, मेशिनरी औजार र प्रविधिको प्रयोग साथै उन्नत जातका गुणस्तरिय बीउको प्रयोग बढाउनु अपरिहार्य छ। जसमध्ये गुणस्तरिय उन्नत बीउ बीजनको प्रयोगले मात्रै पनि कृषि उत्पादनमा १५ देखि २५ प्रतिशत सम्म बृद्धि ल्याउन सकिने तथ्य सामु रहेको छ। हाल अधिकांश कृषकहरूले प्रयोग गर्दै आईरहेका बीउ उन्नत जातका भएता पनि उत्पादनको सिलसिलामा विभिन्न कारणहरूबाट समिश्रण भई बीउको गुणस्तरमा हास हुन गई कम उत्पादन दिने अवस्थामा रहेका छन्। यस्ता बीउलाई गुणस्तरिय बीउले प्रतिस्थापन गर्न सके मात्रै पनि समग्र कृषि उत्पादनमा उल्लेख्य बृद्धि गर्न सकिन्छ।

नेपाल WTO को एउटा सदस्य राष्ट्र भएको नाताले आन्तरिक र बाह्य बजारको लागि उच्च मूल्यका बीउ बालीको उत्पादन गर्न बीउको गुणस्तर नियन्त्रण पद्धतिलाई व्यवसायिक रूपमा अगाडी बढाउनु आजको आवश्यकता हो। गुणस्तरयुक्त बीउको उत्पादन, प्रसोधन, बिक्रि-बितरण तथा प्रयोगमा सम्बन्धित निकायहरूको समन्वयको आवश्यकता महसुस गरिएको छ। यसै सन्दर्भमा बीउ बिजन उत्पादन तथा बिक्रि-बितरणका लागि फार्म/केन्द्र, कृषि सामग्री कम्पनि लि. तथा निजि क्षेत्रको सहभागिता हुँदै आएकोमा उत्पादित बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने नियमनकारी संस्थाको रूपमा यो बीउ बिजन प्रयोगशाला, झुम्काको स्थापना भएको हो र यसले स्थापना कालदेखि नै उत्पादित बीउको गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने क्रममा आफ्नो नियमनकारी तथा समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्दै आएको छ। सो क्रममा आ.व. २०७९/८० मा यस प्रयोगशालाले गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन उत्पादन तथा गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धमा संचालन गरेका कार्यक्रम र त्यसको उपलब्धिलाई यस पुस्तिकामा समावेश गरी कृषक, बीउ व्यवसायी, सहकारी संस्था र सरोकारवाला अन्य निकायहरूलाई जानकारी गराउने उद्देश्यले यो वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका २०७९/८० प्रकाशन गर्न लागिएको हो।

यो पुस्तिका तयार गर्न सहयोग पुर्याउनु हुने यस बीउ बिजन प्रयोगशाला, झुम्काका सम्पूर्ण कर्मचारी वर्गमा आभार तथा धन्यवाद दिन चाहान्छु। अन्त्यमा यस पुस्तिकामा त्रुटी वा कमी कमजोरीहरूलाई सच्याउन र आगामी वर्षमा अझ उपयोगी बनाउनका लागि यहाँहरूको सल्लाह र सुझावको अपेक्षा गर्दछु।

गोविन्द प्रसाद आचार्य

नि. कार्यालय प्रमुख

बीउ बिजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

विषयसूची

१. ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र परिचय	१
२. उद्देश्य, मुख्य- मुख्य कार्यहरू	२-३
३. प्रयोगशालाबाट समन्वय हुने संस्थाहरू	३
४. बीउ बिजन प्रयोगशालाहरू	४
५. संगठन तालिका	५
६. जनशक्ति विवरण	६
७. कर्मचारीहरूको अध्यावधिक विवरण	७
८. बीउ बिजन परिक्षण सेवा शुल्क दर	८
९. आ.व. २०७८/७९ को वार्षिक लक्ष्य र प्रगति	८
१०. बीउ प्रमाणिकरण, बीउ प्रमाणिकरण विवरण	१४
११. बीउ भण्डार निरिक्षण कार्यक्रम	१७
१२. बीउ परिक्षण विवरण	१८
१३. बीउ उत्पादन गर्ने संघ/संस्थाहरूको विवरण	२०
१४. खेतमा बीउ बाली र बीउ बिजनको न्यूनतम स्तर	२३
१५. यथार्थ संकेतपत्र (Truthful label) को लागी बीउको स्तर	२९
१६. बालीको विभिन्न अवस्थामा गरिने बाली निरिक्षणको न्यूनतम संख्या/पटक	३१
१७. बीउ प्रमाणिकरणको लागी विभिन्न फारामहरू	३३
१८. बीउ बालीमा निषेध गरिएका झारपातको विवरण	३७
१९. क्षेत्रफल अनुसार आँकडाको संख्या र बोटवालाको संख्या	३८
२०. लटको संकेत राख्ने विधि	३९
२१. नमूना विवरण फाराम र नमूना पठाउने पत्रको ढाँचा	४३
२२. बीउको नमुना लिने विधि र तरिका र नमुनाका किसिम	४४
२३. बीउको लटको परिमाण र परिक्षणार्थ पठाईने नमूनाको विवरण	४७

२४. गुणस्तरीय बीउ बिजनमा हुनुपर्ने गुणहरू	४९
२५. बीउ प्रमाणिकरण पद्धति	५०
२६. सुरक्षित बीउ भण्डारणका लागी अधिकतम चिस्यान प्रतिशत	५२
२७. बीउ बिजन ऐन र नियमावली	५३

१. ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र परिचय:

१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि:

किसानको उन्नति देशको प्रगति। नेपालको मेरुदण्डको रूपमा रहेको कृषि क्षेत्रको भूमिका समग्र नेपालको अर्थतन्त्रमा अग्रणी रहेको छ। देशको सक्रिय जनशक्तिको करिब दुई तिहाई जनतालाई रोजगारी मात्र नभई कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा यस क्षेत्रले ३४ प्रतिशत अंश योगदान गरेको छ। यस सन्दर्भमा कृषि क्षेत्रको समग्र उत्पादन वृद्धिको लागि विभिन्न उत्पादन सामग्री आवश्यक रहेपनि गुणस्तरीय बीउको भूमिका अति नै महत्वपूर्ण रहदै आएको छ। गुणस्तरीय बीउ उत्पादन तथा उपलब्धताका लागि गुण नियन्त्रण कार्य अति नै महत्वपूर्ण पक्ष हो। नेपालमा कृषकहरूलाई गुणस्तरीय बीउ उपलब्धतामा सुनिश्चितता गराउन आ.व.२०१८/१९ मा कृषि विभागको बाली विज्ञान शाखा अन्तर्गत बीउ परिक्षण प्रयोगशालाले गुणस्तर निश्चित गर्न सहयोग पुर्यायो। आ.व. २०२२/२३ मा कृषि वनस्पति शाखाको स्थापना भएपछि यो प्रयोगशाला पनि यसै शाखमा सारियो। समयको दौरान सँगै बीउ परिक्षण कार्य बाहेक बीउ बाली खेत निरिक्षण, बीउ परिक्षण, बीउ प्रमाणीकरण र बीउ सँग सम्बन्धित अन्य कार्यहरूको आवश्यकता महसुस हुँदै गयो र यस्ता कार्यहरू पनि प्रारम्भ भए। यी कार्यहरू दिगो रूपमा सुचारु तरिकाले सञ्चालन गर्न बीउ परिक्षण प्रयोगशाला, बीउ प्रविधि तथा विकास कार्यक्रम महाशाखाको रूपमा परिणत भयो।

आ.व.२०४९/५० मा कृषि मन्त्रालयमा भएको संगठनातरमक सुधार अनुसार कृषि विभाग, हरिहरभवन ललितपुर अन्तर्गत बीउ विजन विकास तथा गुणस्तर नियन्त्रण महाशाखाको स्थापना भयो। उक्त महाशाखा अन्तर्गत प्रत्येक विकास क्षेत्रमा क्षेत्रीय बीउ विजन प्रयोगशाला स्थापना भयो। आ.व.२०५८/५९ देखि उक्त महाशाखालाई कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय अन्तर्गत हरिहरभवन, ललितपुरमा बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको स्थापना पश्चात प्रयोगशालाको प्रशासनिक कार्य कृषि विभाग अन्तर्गतको बाली विकास निर्देशनालयले गर्दछ भने प्राविधिक सहयोग उक्त केन्द्र बाट हुँदै आएको छ। यसरी स्थापित क्षेत्रीय बीउ विजनहरूमध्ये क्षेत्रीय बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का पूर्वाञ्चल क्षेत्रमा गुणस्तरीय बीउ उपलब्धतालाई सुनिश्चित गर्ने प्रमुख अभिभाराका साथ तरहरामा अवस्थित रहयो। आ.व.२०५९/५० देखि यो प्रयोगशाला सुनसरी जिल्ला स्थित झुम्कामा रही आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रका जिम्मेवारी सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्दै आईरहेकोमा अब उप्रान्त कोशी प्रदेश अन्तर्गतका १४ जिल्लाको कार्य क्षेत्र भित्रका जिम्मेवारी सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्ने जिम्मेवारी रहेको छ।

१.२ परिचय:

कृषि उत्पादन अभिवृद्धिका लागि उन्नत जातको गुणस्तरीय बीउको प्रयोग अनिवार्य हुन्छ। उन्नत जातको नयाँ बीउहरू उत्पादनका सिलसिलामा विभिन्न कारणबाट सम्मिश्रण भई बीउको गुणस्तर हास हुँदै जाने हुँदा समयमै निराकरण गर्न सकिएन भने स्थानीय जात सरह भई कम उत्पादन दिने हुन्छ। तसर्थ उन्नत जातको गुणस्तरयुक्त बीउलाई हास हुनबाट जोगाउन व्यवस्थित प्रणालीबाट बीउ उत्पादन कार्यक्रम

सन्चालन गरी बीउको गुणस्तर नियन्त्रण गर्न आवश्यक हुन्छ। आम कृषकहरूलाई निरन्तर रूपमा नियमित समयमा उपयुक्त जातको उच्चकोटीको बीउ बिजन आवश्यक परिमाणमा उपलब्ध गराउन सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रका व्यवसायीहरू समेत कार्यरत छन्। यसरी समान उद्देश्य लिएर कार्यरत विभिन्न निकायसँग समन्वय गरी बीउ बिजनको गुणस्तर नियमनका लागि यस प्रयोगशालाले विभिन्न प्रयोगशाला बाट प्राप्त हुने रेफ्री तथा क्रसचेक नमुना परिक्षण, बीउ बिजन नमुना परिक्षण, बीउ बाली खेत निरीक्षण, बीउ प्रमाणीकरण, बीउ बजार अनुगमन निरीक्षण तथा नमुना संकलन परिक्षण र गुणस्तरीय बीउ बिजन उत्पादन, प्रसोधन, भण्डारण सम्बन्धि कृषक तथा व्यवसायीहरूलाई तालिम, बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी स्थलगत घुम्ती तालिम तथा बीउ बिजन प्रविधि प्रसार सँग सम्बन्धी अन्य कार्यक्रमहरू आवधिक रूपमा निरन्तर गर्दै आएको छ।

उद्देश्य:

- गुणस्तरयुक्त बीउ बिजनमा आम कृषकहरूको सहज पहुँच स्थापित गरी कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्वमा बृद्धि गर्दै राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सकारात्मक योगदान पुर्याउदै गरिवी निवारणमा टेवा पुर्याउने।
- बीउ बाली खेत निरीक्षण, बीउ परिक्षण एवं बीउ प्रमाणीकरण प्रकृयाहरूको माध्यमबाट गुणस्तरयुक्त बीउको उत्पादन, प्रसोधन, लेवलिङ्ग तथा बजारीकरणलाई सुनिश्चितता प्रदान गर्दै बीउको मुल्य श्रृङ्खला (Seed Value Chain) विकास गरी मुल्य श्रृङ्खलामा प्रतक्ष्य र परोपक्ष रूपमा आवद्ध सबै सरोकारवालाहरू (Stakeholder) को आय-आर्जनमा बृद्धि गर्ने।
- बजारमा विक्री/वितरण हुने बीउ बिजनहरूको गुणस्तर नियमनका लागि बजारबाट बीउ नमुना सङ्कलन गरी प्रयोगशालामा परिक्षण गर्ने र परिक्षण नतिजाका आधारमा आवश्यक कार्य गर्न नेपाल सरकार/प्रदेश सरकारका संबद्ध निकायहरूलाई जानकारी गराउने।
- बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम/गोष्ठी आयोजना गरी बीउ उत्पादनमा संलग्न कृषक/उद्यमीहरूको ज्ञान, सिप र दक्षता अभिवृद्धि गर्ने।
- गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन भण्डारणमा टेवा पुर्याउन बीउ भण्डारण स्थलको अनुगमन र निरीक्षण गरी बीउ भण्डारणलाई समय सापेक्ष वैज्ञानिक बनाउन प्राविधिक पृष्ठपोषण (Technical Feedback) प्रदान गर्ने।
- प्रयोगशालामा दर्ता हुन आएका बीउ नमुनाहरूको परिक्षण (Analysis) गरी संबद्धलाई बीउ विश्लेषण प्रतिवेदन (Seed Analysis Report) उपलब्ध गराउने।
- बीउ बिजन नीति २०५८, बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९, बीउ बिजनको दिर्घकालिन सोंच (Seed Vision २०१३-२०२५), बीउ बिजन प्रमाणीकरण निर्देशिका २०७४, बीउ बिजन उत्पादन कार्यविधि निर्देशिका २०५६, बीउ बिजन परिक्षण निर्देशिका २०७४, बीउ बिजन परिक्षण प्रयोगशाला संचालन सम्बन्धि २०७४, बीउ बिजनको नमुना संकलन गर्ने कार्यविधि २०७३ को प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका लागि सचेतना (Awareness) फैलाउने।

- बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रणका सन्दर्भमा नियमित रूपमा निरीक्षण तथा अनुगमन गरी यस क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरूको यथोचित समाधानका लागी समयमा नै माथिल्लो निकायलाई जानकारी गराउने।
- विभिन्न वालीका सिफारिस गरिएका जातहरूको संकलन गरी जातीय परिक्षण (Grow Out Test) गर्ने।

बीउ विजन प्रयोगशालाका मुख्य-मुख्य कार्यहरू:

यस बीउ विजन प्रयोगशालाले देहाय अनुसार कार्यहरू गर्दै आईरहेको छ।

- प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएका सेवा शुल्क: लिई बीउ विजनका नमुनाहरू परिक्षण, बीउ वाली निरीक्षण तथा बीउ विजन प्रमाणीकरणका कार्यहरू
- केन्द्रिय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना र विभिन्न प्रयोगशालाहरू सँग क्रसचेक नमूना परिक्षण
- बीउ भण्डारण, गोदामघर र बीउ प्रसोधन निरीक्षण
- बीउ बजार अनुगमन तथा गुणस्तर नियन्त्रण
- बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण सँग संबन्धित तालिम
- बीउ उत्पादन, संकलन, प्रसोधन र बजारीकरणमा संलग्न कृषक समूह, कृषि सहकारी संस्था र बीउ विजन कम्पनीहरूलाई सरकारले बीउ विजनको क्षेत्रमा समय समयमा लागू/परिमार्जन गरेका ऐन, नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधिहरूको बारेमा जानकारी गराउन स्थलगत तथा प्राविधिक तालिम/गोष्ठी
- बीउ विजन उत्पादन कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण
- बीउ प्रमाणीकरण गरिने वा उन्मोचित वालीका जातहरूको जातीय परिक्षण संचालन
- गुणस्तरीय तथा उन्नत बीउ विजनहरूको उत्पादन र प्रयोगका लागी प्राविधिक सेवा तथा प्रचार-प्रसारका कार्यहरू।
- बीउ उत्पादनमा संलग्न कृषकहरूलाई उन्नत बीउ उत्पादनका लागी आवश्यक परामर्श दिने।
- बीउ बजार नमूना खरिद तथा प्रतिवेदन तयार गर्ने।
- गुणस्तर सम्बन्धि सचेतनामूलक कार्यक्रमको प्रचार-प्रसार गर्ने।
- बीउ बजारको गुणस्तरीयता कायम राख्न नियमित अनुगमन गर्ने।

यस प्रयोगशालाबाट समन्वय हुने संस्थाहरू:

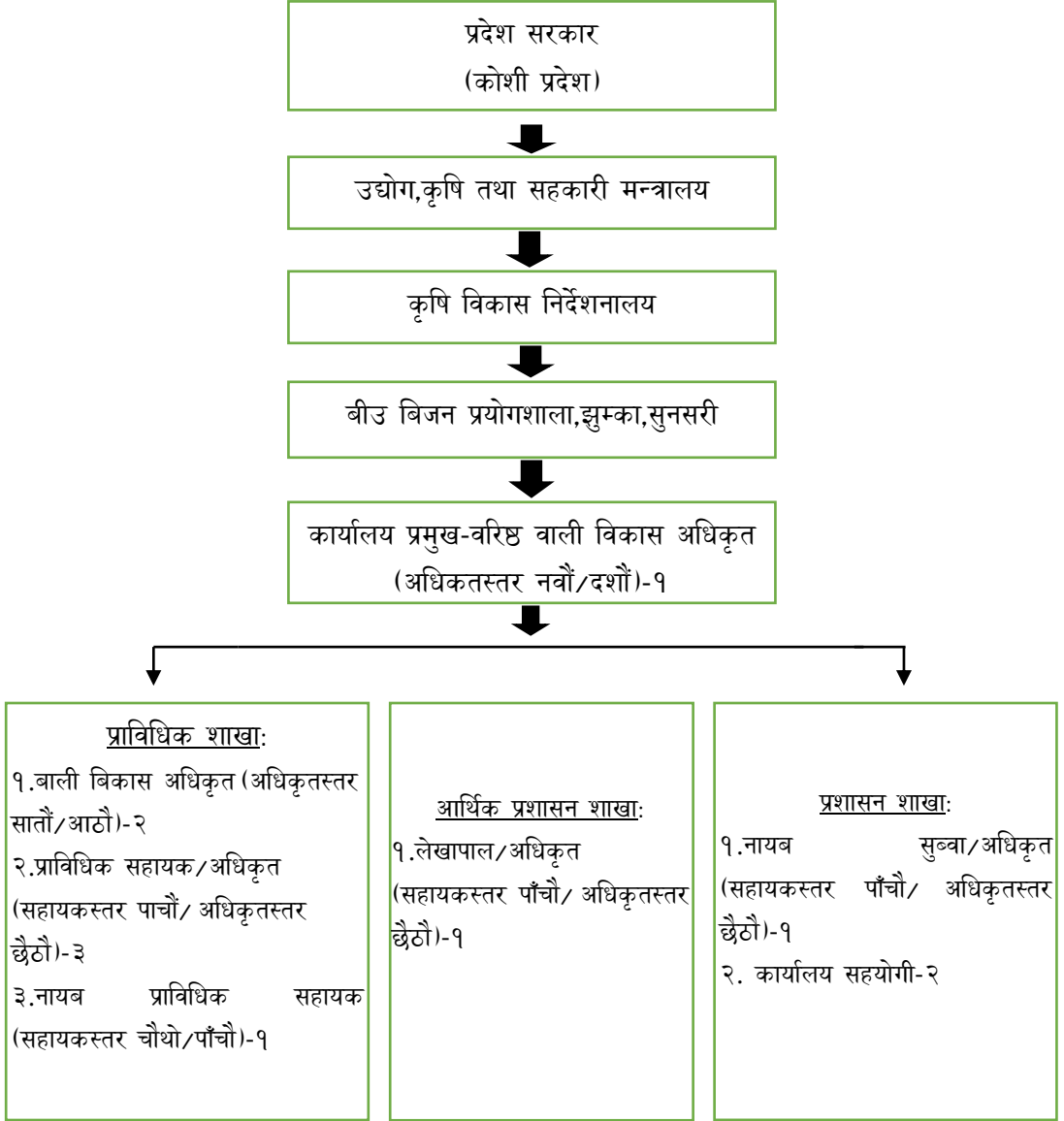
- कृषि विकास निर्देशनालय, विराटनगर।
- कृषि ज्ञान केन्द्रहरू।
- फार्म तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू।
- मूल बीउ उत्पादन अनुमति प्राप्त बीउ विजन कम्पनी र कृषि सहकारीहरू।
- बीउ उत्पादक कृषक समूह तथा बीउ उत्पादक नीजि कृषकहरू।

बीउ बिजन प्रयोगशालाहरु

नेपालमा हाल संचालनमा रहेका विभिन्न सरकारी तथा नीजी स्तरका प्रयोगशालाहरु

क्र.सं.	प्रयोगशालाको नाम	स्थान	फोन नं	कैफियत
१.	केन्द्रिय कृषि प्रयोगशाला	हरिहरभवन, ललितपुर	०१५५२१३५९, ५५३४२५८	centralaglab@gmail.com
२.	बीउ बिजन प्रयोगशाला	झुम्का, सुनसरी	०२५५६२१२४, ९८५२०६३१३५	Ssedlabp1jhumka@gmail.com
३.	बीउ बिजन प्रयोगशाला	हेटौडा, मकवानपुर	०५७५२०६५१	seedlabhetauda@yahoo.com
४.	बीउ बिजन प्रयोगशाला	भैरहवा, रुपन्देही	०७१५२१७६९	ssedlabbhairahawa@gmail.com
५.	बीउ बिजन प्रयोगशाला	खजुरा, बाँके	०८१५२२२७२	Seed_rstik@wlink.com.np
६.	बीउ बिजन प्रयोगशाला	सुन्दरपुर, कञ्चनपुर	०९९५२५०७८	rstlsnp@gmail.com
७.	बीउ बिजन प्रयोगशाला	जलेश्वर महोतरी	९८५४०२२४२५	Seedlabprovince2@gmail.com
८.	बीउ बिजन प्रयोगशाला	पोखरा, कास्की	०६९६४८१०१	seedlabgandaki@gmail.com
९.	बीउ बिजन प्रयोगशाला	विरेन्द्रनगर, सुर्खेत	०८३५२४८६७	seedlabsurkhet@gmail.com
१०	बीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा	खामलटार, ललितपुर	०१५५२३०४०	seedtechnaec@gmail.com
११.	राईजोबियम तथा बीउ बिजन जनकपुर	जनकपुर	०४१२१६८६	seeddhanusa@dis.gov.nps
१२.	कृषि अनुसन्धान, केन्द्र	लुम्ले	०६९६२२१७४	rarslumle@gmail.com
१३.	समृद्धिपोषण तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र	रुकुम	०८८६८०१५०	rukumfarm@gmail.com
१४.	राष्ट्रिय कृषि अनुवंशिक स्रोत केन्द्र	खुमलटार, ललितपुर	०१५७२५७३१, ५७२७५५३२	Narc.genebank@gmail.com
१५.	कृषि तथा वन विश्वविद्यालय	रामपुर	०५६५९१६६५, ५९१७७७	admin@afu.edu.np
१६.	युनिक सिड कम्पनी	धनगढी	९८५८४०५६०	ssedunique@gmail.com
१७.	सियान सिड सर्भिस सेन्टर	थानकोट, काठमाण्डौ	०१४३१०२४५	seanseed@ntc.net.np
१८.	सिप्रेड प्रयोगशाला	ललितपुर	०१५५३६१०८, ५५२०२७२	info@ceapred.org.np

संगठन तालिका

जनशक्ति विवरण

बीउ बिजन प्रयोगशाला, झुम्कामा मौजुदा दरवन्दी र पदपूर्तिको स्थिति देहाय अनुसार रहेको छ ।

क्र. सं	पद	तह	स्विकृत दरवन्दी	पदपूर्ति	रिक्त दरवन्दी	कैफियत
१.	वरिष्ठ बाली विकास अधिकृत	अधिकृतस्तर नवौं/दशौं	१	-	१	
२.	बाली विकास अधिकृत	अधिकृतस्तर सातौं/आठौं	२	१	१	
३.	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	सहायकस्तर पाँचौं/अधिकृतस्तर छैठौं	३	२	१	
४.	नायब सुब्बा/अधिकृत	सहायकस्तर पाँचौं/अधिकृतस्तर छैठौं	१	१	-	
५.	लेखापाल/अधिकृत	सहायकस्तर पाँचौं/अधिकृतस्तर छैठौं	१	१	-	
६.	नायब प्राविधिक सहायक	सहायकस्तर चौथो/पाँचौं	१	१	-	
७.	कार्यालय सहयोगी	तह विहिन	२	२	-	
८.	हल्का सवारी चालक	तह विहिन	-	-	-	करार-१
	जम्मा		११	८		

बीउ बिजन प्रयोगशाला, झुम्कामा कार्यरत कर्मचारीहरुको अध्यावधिक विवरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम, थर	स्थायी ठेगाना	कर्मचारी संकेत नं	पद	श्रेणी/तह	सेवा	समुह	हालको पदमा नियुक्ति मिति
१.	गोविन्द प्रसाद आचार्य	सुन्दरहरैचा, न.पा-९, मोरङ	१७१६४०	बाली विकास अधिकृत	अधिकृतस्तर सातौं	नेपाल कृषि	बाली विकास	२०७१/०५/०७
२.	श्याम सुतिहार	ईरुवा-२, सुनसरी	१९०५७९	अधिकृत	अधिकृतस्तर छैठौं	सामान्य प्रशासन	लेखा	२०७५/११/१९
३.	हरिशचन्द्र रेग्मी	ईटहरी, सुनसरी	१८३७०३	अधिकृत	अधिकृतस्तर छैठौं	सामान्य प्रशासन	प्रशासन	२०७५/११/२१
४.	रामचन्द्र राम	तिलाठी कोईलाडी गा.पा. ससरी	१३६८७७	अधिकृत	अधिकृतस्तर छैठौं	नेपाल कृषि	बाली विकास	२०७६/०२/०१
५.	फूल कुमारी चौधरी	सुरुङ्गा, न.पा. ससरी	१७७८९०	अधिकृत	अधिकृतस्तर छैठौं	नेपाल कृषि	बाली विकास	२०७६/०३/२९
६.	रमेश डाँगी	विराटनगर-११, मोरङ	२२११९२	सहायक पाँचौं	सहायकस्तर पाँचौं	नेपाल कृषि	बाली विकास	२०७५/१२/११
७.	खिलाराम भण्डारी	ईटहरी, सुनसरी	१५५२१४	कार्यालय सहयोगी	पाँचौंस्तर	सामान्य प्रशासन	प्रशासन	२०७५/११/१३
८.	कृष्ण प्रसाद सुवेदी	ईटहरी, सुनसरी	१५५१५५	कार्यालय सहयोगी	पाँचौंस्तर	सामान्य प्रशासन	प्रशासन	२०७५/११/१३

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ बिजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

बीउ बिजन परिक्षण तथा सेवा शुल्कदर

क्र.सं	विवरण	सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क/दस्तुर
१.	उमारशक्ति परिक्षण	रु.२२९
२.	शुद्धता परिक्षण	रु.१७४
३.	चिस्यान परिक्षण	रु.१५४
४.	सम्पूर्ण परिक्षण(उमारशक्ति,शुद्धता र चिस्यान)	रु.५५७
५.	टेट्राजोलियम परिक्षण	रु.२८९(हाल यो सेवा संचालनमा नरहेको)
६.	ओजस परिक्षण	रु.२३२(हाल यो सेवा संचालनमा नरहेको)
७.	बीउको स्वास्थ्य परिक्षण	रु.३५१(हाल यो सेवा संचालनमा नरहेको)
८.	बायोकेमिकल परिक्षण	हाल यो सेवा संचालनमा नरहेको
९.	ग्नो आउट परिक्षण	हाल यो सेवा संचालनमा नरहेको
१०.	खेत निरिक्षण	रु.३२० प्रति हेक्टर
११.	बीउ प्रमाणीकरण	रु.१०० प्रति मे.टन
१२.	नमुना संकलन	रु. २१४ प्रति नमुना

कार्यक्रम लक्ष्य र प्रगति

- आ.व.२०७९/८० मा यस प्रयोगशालाबाट संचालन भएका मुख्य-मुख्य कार्यक्रमहरुको विवरण:

वार्षिक प्रगति विवरण आ.व.२०७९/८०

जम्मा बजेट निकासा तथा खर्च

पूँजिगत तर्फ

खर्च/ वित्तिय संकेत नं.	खर्च/ वित्तिय संकेतको नाम	बजेट निकासा (रु.हजारमा)	खर्च रकम (रु. हजारमा)	बाँकी बजेट (रु.हजारमा)
31122	Air conditioner खरिद	300	229.8	70.2
31122	कम्प्युटर डेस्कटप खरिद	75	60.00	15.00
31122	प्रयोगशाला व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य उपकरण तथा मेशिनरी खरिद	115	109.61	5.39
31122	प्रिन्टर खरिद	40	38.00	2
31123	कार्यालयको लागी फर्निचर तथा फिक्चर्स	85	0.00	85

31161	निर्मित भवनहरुको मर्मत संभार	1,000	990.02	9.98
	जम्मा खर्च	1,615	1,427.43	187.57

चालु तर्फ

खर्च/ वित्तिय संकेत नं.	खर्च/ वित्तिय संकेतको नाम	बजेट निकास (रु.हजारमा)	खर्च रकम (रु. हजारमा)	बाँकी बजेट (रु.हजारमा)
21111	अधिकृतस्तर नवौं (स्थायी कर्मचारी)	919	0	919
21111	अधिकृतस्तर आठौं (स्थायी कर्मचारी)	854	0	854
21111	अधिकृतस्तर सातौं (स्थायी कर्मचारी)	941.01	913.91	27.10
21111	अधिकृतस्तर छैटौं (स्थायी कर्मचारी)	3005.02	2950.69	54.33
21111	सहायकस्तर चौथो (स्थायी कर्मचारी)	642.01	622.43	19.58
21111	का. स. पाँचौं स्तर (स्थायी कर्मचारी)	1164.03	1138.76	25.27
21132	स्थायी कर्मचारीको महंगी भत्ता (महंगी भत्ता)	264	192	72
21139	प्रयोगशाला जोखिम भत्ता (अतिरिक्त समय भत्ता)	0	0	0
21139	पालो पहरा भत्ता (पालो पहरा भत्ता)	30	0	30
21139	दशै तिहार पालो पहरा (पाले पहरा भत्ता)	10	5	5
21121	निजामती कर्मचारीहरुको पोशाक खर्च (कर्मचारी पोशाक)	110	80	30
21213	कर्मचारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च (कर्मचारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च)	54	38.4	15.6
22111	बिद्युत महसुल (बिजुली महसुल)	121	115	6
22111	जारको पिउने पानी (पिउने पानी)	48	28.4	19.6
22112	टेलिफोन महसुल (टेलिफोन महसुल)	40	14.65	25.35
22112	ईमेल/इन्टरनेट/वेबसाईट महसुल (ईमेल/इन्टरनेट/वेबसाईट)	40	38.8	1.2
22212	पेट्रोल- दुई पाइप्रे (इन्धन कार्यालय प्रयोजन)	120	115.58	4.42
22212	डिजेल (इन्धन कार्यालय प्रयोजन)	216	215.05	0.95
22212	मोबिल (इन्धन कार्यालय प्रयोजन)	36	31.33	4.67
२२३१४	ग्याँस सिलिण्डर (इन्धन कार्यालय प्रयोजन)	30	9.1	20.9
२२२१३	हलुका सवारी साधन मर्मत खर्च (सवारी साधन मर्मत)	300	283.83	16.17
२२२१२	जेनेटर डिजल	65	54.06	10.94
२२२१३	दुई पाइप्रे सवारी साधन मर्मत खर्च (सवारी साधन मर्मत)	100	83.95	16.05
२२२२१	कम्प्यूटर/ल्यापटप मर्मत खर्च (मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च)	30	29.7	0.3
२२२२१	फोटोकपी/स्क्यानर मर्मत खर्च (मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च)	40	37.48	2.52
२२२२१	जेनेरेटर मर्मत खर्च (मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च)	60	26.83	33.17
२२२२१	जर्मिनेटर मेशिन मर्मत (मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च)	280	74.75	205.25

२२३११	कार्यालय सामग्री खर्च(कार्यालय मसलन्द सामान खर्च)	280	228.71	51.29
२२३१४	ब्याट्री	90	82	8.00
२२३११	निर्मित सार्वजनिक सम्पतिको मर्मत सम्भार खर्च	252	225.06	26.94
२२३१५	पत्रपत्रिका छपाई बिज्ञापन तथा सुचना प्रकाशन (पत्रपत्रिका तथा पुस्तिका)	80	60.65	19.35
२२४१३	कार्यालय परिसर सरसफाईका लागि सेवा खरीद	140	138.73	1.27
२२४१३	हलुका सवारी चालक सेवा करार1(व्यक्ति करार)	360	300	60
२२४१३	कार्यालय सहयोगी सेवा करार	270	0	270
२२५२२	वीउ नमूना परिक्षण(गुणस्तर परिक्षण)	450	359.97	90.03
२२५२२	रेफ्री नमूना परिक्षण(गुणस्तर परिक्षण)	28	0	28
२२५२२	वीउ बजार नमूना खरिद तथापरिक्षण/ प्रतिवेदन (गुणस्तरपरिक्षण)	120	119.48	0.52
२२५२२	वीउ प्रमाणीकरण(गुणस्तर परिक्षण)	250	209.45	40.55
२२५२२	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तथा तथ्याङ्क पुस्तिका प्रकाशन (अन्य)	50	49.83	0.17
२२५२२	एफ एम रेडियो मार्फत सूचना प्रवाह(अन्य)	120	10.17	109.83
२२६११	कार्यक्रम अनुगमन खर्च	384	327.02	56.98
२२६१२	आन्तरिक भ्रमण(अनुगमन, मुल्याङ्कन र भ्रमण)/(आन्तरिक भ्रमण)	96	85.7	10.3
२२६१२	कर्मचारी सरुवा भ्रमण खर्च तथा अन्य भ्रमण खर्च	68	57.56	10.44
२२२१४	कार्यालयमा भएका सवारीसाधनको विमा तथा नवीकरण खर्च (वीमा सवारी साधन)	99	61.33	37.67
२२७११	कार्यालयमा दैनिक चियापान तथा अन्य आवश्यक विविध खर्च(चियापान खर्च)	110	85.05	24.95
चालु खर्चका कार्यक्रमको जम्मा		12766.07	9500.41	3265.66
कुल जम्मा		14381.07	10,927.84	3453.23

वार्षिक प्रगति विवरण आ.व. २०७९/८०

क्र.सं.	आयोजना/ क्रियाकलापहरुको विवरण	खर्च शीर्षक नं.	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति	
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित
1	2	3	4	5	6	7	16	17
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु								
11.1.3.9	निर्मित भवनहरुको मर्मत संभार	31161	पटक	1	6.95	1000	1	6.95
11.3.7.4	कम्प्युटर डेक्सटप खरिद	31122	संख्या	1	0.52	75	1	0.52
11.3.7.5	प्रिन्टर खरिद	31122	संख्या	1	0.28	40	1	0.28
11.3.7.15	Air conditioner खरिद तथा जडान	31122	सेट	1	2.09	300	1	2.09
11.3.11.1	laboratory Grinding Machine	31122	संख्या	0	0.00	0.00	0	0.00
11.3.22.1	प्रयोगशाला व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य उपकरण तथा मेशिनरी खरिद	31122	पटक	1	0.80	115	1	0.8
11.6.13.1	कार्यालयको लागि फर्निचर तथा फिक्चर्स	31123	पटक	1	0.59	85	1	0.59

क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			६	११.२३	१६१५		11.23	
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू								
1.1.1.4	अधिकृतस्तर नवौं	21111	जना	0	6.39	919	0	0.00
1.1.1.5	अधिकृतस्तर आठौं	21111	जना	0	5.94	854	0	0.00
1.1.1.6	अधिकृतस्तर सातौं	21111	जना	1	6.54	941	1	6.54
1.1.1.7	अधिकृतस्तर छैटौं	21111	जना	4	20.90	3005	4	20.9
1.1.1.9	सहायकस्तर चौथो	21111	जना	1	4.46	642	1	4.46
1.1.1.30	का. स. पाँचौं स्तर	21111	जना	2	8.09	1164	2	8.09
2.1.2.1	विद्युत महशुल	22111	पटक	834	0.84	121	834	0.84
2.1.3.1	जारको पिउने पानी	22111	जार	42	0.33	48	42	0.33
2.1.6.1	टेलिफोन महसुल	22112	पटक	12	0.28	40	12	0.28
2.1.7.1	ईमेल/ इन्टरनेट/वेबसाइट महसुल	22112	पटक	12	0.28	40	12	0.28
1.2.2.1	स्थायी कर्मचारीको महंगी भत्ता	21132	जना	11	1.84	264	8	1.34
2.2.2.2	पेट्रोल- दुई पाइग्रे	22212	लीटर	600	0.83	120	600	0.83
2.2.2.3	डिजेल	22212	लीटर	1200	1.50	216	1200	1.5
2.2.2.4	मोबिल	22212	लीटर	84	0.25	36	84	0.25
2.2.2.5	ग्याँस सिलिण्डर	22212	संख्या	15	0.21	30	15	0.21
2.2.2.7	जेनेरेटर डिजल	22212	लीटर	360	0.45	65	360	0.45
2.2.3.5	व्याट्री	22314	संख्या	2	0.63	90	2	0.63
1.2.9.3	प्रयोगशाला जोखिम भत्ता	21139	जना	0	0.00	0	0	0
1.2.10.1	पाले पहरा भत्ता	21139	जना	1	0.21	30	0	0
1.2.10.2	दशैं तिहार पालो पहरा	21139	जना	1	0.07	10	1	0.07
1.3.1.1	निजामती कर्मचारीहरूको पोशाक खर्च	21121	जना	11	0.76	110	8	0.55
2.3.1.2	हलुका सवारी साधन मर्मत खर्च	22213	वटा	1	2.09	300	1	2.09
2.3.1.3	दुई पाइग्रे सवारी साधन मर्मत खर्च	22213	वटा	4	0.70	100	4	0.7
2.3.2.1	कम्प्यूटर/ल्यापटप मर्मत खर्च	22221	वटा	4	0.21	30	4	0.21
2.3.2.2	फोटोकपी/स्क्यानर मर्मत खर्च	22221	वटा	1	0.28	40	1	0.28
2.3.2.3	जेनेरेटर मर्मत खर्च	22221	वटा	1	0.42	60	1	0.42
2.3.2.4	जर्मिनेटर मेसिन मर्मत	22221	वटा	3	1.95	280	2	1.3
2.3.9.7	निर्मित सार्वजनिक सम्पतीको मर्मत सम्भार खर्च	22231	पटक	1	1.75	252	1	1.75
2.4.1.1	कार्यालय सामग्री खर्च	22311	पटक	4	1.95	280	4	1.95
2.4.13.1	पत्रपत्रिका छपाई विज्ञापन तथा सुचना प्रकाशन	22315	पटक	4	0.56	80	4	0.56
2.5.7.1	कार्यालय परिसर सरसफाईका लागि सेवा खरीद	22413	महिना	1	0.97	140	1	0.97
2.5.7.2	हलुका सवारी चालक सेवा करार	22413	महिना	1	2.50	360	1	2.5
2.5.7.3	कार्यालय सहयोगी सेवा करार	22413	महिना	1	1.88	270	0	0.00

1.6.4.1	कर्मचारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	21213	जना	11	0.38	54	8	0.28
2.6.4.8	बीउ विजन सम्बन्धी स्थलगत घुम्ती तालिम	22512	पटक	12	0.00	0	0	0
2.7.6.1	बीउ नमूना परिक्षण	22522	संख्या	750	3.13	450	750	3.13
2.7.6.2	रेफ्री नमूना परिक्षण	22522	पटक	4	0.19	28	4	0.19
2.7.6.3	बीउ बजार नमूना खरिद तथा परिक्षण/प्रतिवेदन	22522	संख्या	100	0.83	120	100	0.83
2.7.6.5	बीउ प्रमाणीकरण	22522	मे.टन	300	1.74	250	300	1.74
2.7.25.8	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तथा तथ्याङ्क पुस्तिका प्रकाशन	22522	पटक	1	0.35	50	1	0.35
2.7.25.14	एफ एम रेडियो मार्फत सूचना प्रवाह	22522	पटक	12	0.83	120	12	0.83
2.8.1.2	कार्यक्रम अनुगमन खर्च	22611	पटक	40	2.67	384	40	2.67
2.8.2.1	आन्तरिक भ्रमण(अनुगमन, मुल्याङ्कन र भ्रमण)	22612	पटक	10	0.67	96	10	0.67
2.8.2.2	कर्मचारी सरुवा भ्रमण खर्च तथा अन्य भ्रमण खर्च	22612	पटक	6	0.47	68	6	0.47
2.9.2.1	कार्यालयमा भएका सवारीसाधनको विमा तथा नवीकरण खर्च	22214	पटक	5	0.69	99	5	0.69
2.9.6.1	कार्यालयमा दैनिक चियापान तथा अन्य आवश्यक विविध खर्च	22711	पटक	10	0.76	110	10	0.76
	चालु खर्चका कार्यक्रमको जम्मा				88.77	12766		72.89
	कुल जम्मा				100.00	१४३८९		84.12

वार्षिक प्रगति विवरण आ.व. २०७९/८०

क्र.सं.	आयोजना/ क्रियाकलापहरूको विवरण	खर्च शीर्षक नं.	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति	
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित
1	2	3	4	5	6	7	14	15
अ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू								
2.7.16.4	स्रोत बीउ उत्पादनको लागी प्राविधिक (बाली प्रजनक/बाली विज्ञ) करार सहयोग	22522	पटक	1	35.64	720	1	35.64
2.7.16.7	बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको समन्वयमा उन्नत बीउ उत्पादकहरूलाई गुणस्तर नियमन सम्बन्धि तालिम (प्रादेशिक बीउ विजन प्रयोगशाला)	22522	पटक	1	24.75	500	1	16.54
2.7.16.8	DESES कार्यान्वयनका लागी प्रादेशिक बीउ विजन प्रयोगशालालाई सहजिकरण सहयोग	22522	पटक	1	14.85	300	0	0.00
2.7.16.10	कृषि विभाग संगको समन्वयमा बीउ अनुदानमा संघिय सशर्त कार्यक्रम रहेका स्थानिय तहहरूलाई बीउ विजन उत्पादन,	22522	पटक	1	24.75	500	1	16.57

आपूर्ति तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, 2078 तथा विधुतिय बीउ विजन प्रणाली(DESES) सम्बन्धि अभिमुखिकरण कार्यक्रम								
कुल जम्मा खर्च					4.00	99.99	2020	3.00 68.75

२.१.१ प्रगति शारांशः

बजेट शीर्षक नं. ३१२०१०१५ बजेट रु. हजारमा (प्रदेश तर्फ)

क्र.सं.	वार्षिक विनियोजित बजेट			वार्षिक खर्च			वित्तीय प्रगति %
	चालु	पुँजिगत	जम्मा	चालु	पुँजिगत	जम्मा	
	१२७६६	१६१५	१४३८१	९५००.४१	१४२७.४३	१०९२७.८४	७५.९८

वार्षिक भारत प्रगति

बजेट शीर्षक नं. ३१२०१०१५ बजेट रु. हजारमा (प्रदेश तर्फ)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक नं.	वार्षिक बजेट	भार लक्ष्य	भारित प्रगति प्रतिशत
			कुल बजेटको आधारमा	कुल बजेटको आधारमा
१.	चालु	१२७६६	८८.७७	७२.८९
२.	पुँजिगत	१६१५	११.२३	११.२३
	जम्मा	१४३८१	१००	८४.१२

बजेट शीर्षक नं. ३१२९११२५ बजेट रु. हजारमा (संघ शर्त तर्फ)

क्र.सं.	वार्षिक विनियोजित बजेट			वार्षिक खर्च			वित्तीय प्रगति %
	चालु	पुँजिगत	जम्मा	चालु	पुँजिगत	जम्मा	
	२०२०	०	२०२०	१००५.६१	०	१००५.६१	४९.७८

वार्षिक भारत प्रगति

बजेट शीर्षक नं. ३१२९११२५ बजेट रु. हजारमा (संघ शर्त तर्फ)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक नं.	वार्षिक बजेट	भार लक्ष्य	भारित प्रगति प्रतिशत
			कुल बजेटको आधारमा	कुल बजेटको आधारमा
१.	चालु	२०२०	१००	६४.३५
२.	पुँजिगत	०	०	०
	जम्मा	२०२०	१००	६४.३५

बेरुजु विवरण

आ.व. २०७९/८० सम्म कायम भएको बेरुजु विवरण:

क्र. सं.	कार्यालय	आ.व. को सुरु सम्म कायम भएको बेरुजु	बार्षिक फछौट रकम	बाँकी बेरुजु रकम
१.	बीउ विजन प्रयोगशाला झुम्का, सुनसरी	रु. ४,७३,४११	रु. ४,७३,४११	रु. ४,७३,४११

राजश्व विवरण:

आ.व. २०७९/८० मा जम्मा भएको राजश्वको विवरण

रु. हजारमा

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	बार्षिक जम्मा
१.	बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का	१६९.८७	८९.४३	२७३.०३	८०.२५	६१२.५८

बीउ प्रमाणीकरण

सूचिकृत र पंजिकृत बालीका जात तथा विरुवाहरुको बीउ उत्पादनका विभिन्न चरणहरु जस्तै: उत्पादन, प्रसोधन, बोरा बन्दी तथा बजारमा वंशानुगत शुद्धता तथा जातिय पहिचान कायम राख्न अपनाईने वृहत गुणस्तर नियन्त्रण पद्धतिलाई बीउ प्रमाणीकरण भनिन्छ। यस वृहत गुणस्तर नियन्त्रण पद्धतिका लागी पूर्णरूपमा विकसित उच्च तहको साधन स्रोत जस्तै: उपकरण, संरचना, सुविधा र तालिम प्राप्त जनशक्ति हुन आवश्यक पर्दछ। नेपालमा बीउ विजन ऐन २०४५ ले व्यवस्था गरे बमोजिम बीउ प्रमाणीकरणका कार्यहरु बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र वा अधिकार प्राप्त बीउ विजन प्रयोगशालाहरुले गर्दै आएका छन। आ.व. २०७९/८० मा यस प्रयोगशालाले ३५६.०७ मे.टन बीउ प्रमाणीकरण गरेको छ।

प्रमाणीकरण विवरण

आ.व. २०७९/८० मा यस बीउ विजन प्रयोगशालाबाट विभिन्न संस्थाहरुमा गरिएको धान बालीको बीउ प्रमाणीकरण विवरण:

क्र. सं.	संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	बाली	बीउ प्रमाणीकरण गरेको परिमाण(मे. टन)		
			मूल	प्रमाणित	जाम्मा
१.	कृषि विकास फार्म, चन्द्रडाँगी, झापा	धान	३४.३	५.८८	४०.१८
२.	कोपिला डाँगी बहुउद्देशिय कृषि फार्म गौरादह, झापा	धान	-	१.१२५	१.१२५
३.	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, तरहरा, सुनसरी	धान	६४.७६	-	६४.७६

४.	जुटबाली अनुसन्धान कार्यक्रम,ईटहरी, सुनसरी	धान	२८.७	-	२८.७
५.	कुशवाहा खाद्य विज भण्डार, देवानगन्ज, सुनसरी	धान	११.६२	२१.७	३३.३२
६.	कृषि सामाग्री कम्पनि.लि. ईटहरी, सुनसरी	धान	१७.७८	-	१७.७८
७.	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखीवास, धनकुटा	धान	१.०४	-	१.०४
८.	महारानीझोडा साना किसान कृ.स.सं. लि गौरादह, झापा	धान	३७.३२	-	३७.३२
९.	जिल्ला सहकारी संघ, ईरुवा	धान	-	१४.३९	१४.३९
	जम्मा		११५.५२	४३.१०	२३८.६२

आ.व. २०७९/८० मा यस बीउ विजन प्रयोगशालाबाट विभिन्न संस्थाहरूमा गरिएको गहुँ बालीको बीउ प्रमाणिकरण विवरण:

क्र.सं.	संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	बाली	बीउ प्रमाणीकरण गरेको परिमाण(मे. टन)		
			मूल	प्रमाणित	जाम्मा
१.	कृषि विकास फार्म,चन्द्रडाँगी, झापा	गहुँ	२.५६	५.०८	७.६४
२.	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, तरहरा, सुनसरी	गहुँ	१९.२२	-	१९.२२
३.	जुटबाली अनुसन्धान कार्यक्रम,ईटहरी, सुनसरी	गहुँ	२७.६८	-	२७.६८
४.	कुशवाहा खाद्य विज भण्डार, देवानगन्ज, सुनसरी	गहुँ	४.१६	२०.७२	२४.८८
५.	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखीवास, धनकुटा	गहुँ	३.१६	-	३.१६
६.	महारानीझोडा साना किसान कृ.स.सं. लि गौरादह, झापा	गहुँ	८.०	८.५२	१६.५२
	जम्मा		६४.७८	३४.३२	९९.१

आ.व. २०७९/८० मा यस बीउ विजन प्रयोगशालाबाट विभिन्न संस्थाहरूमा गरिएको तोरी बालीको बीउ प्रमाणिकरण विवरण:

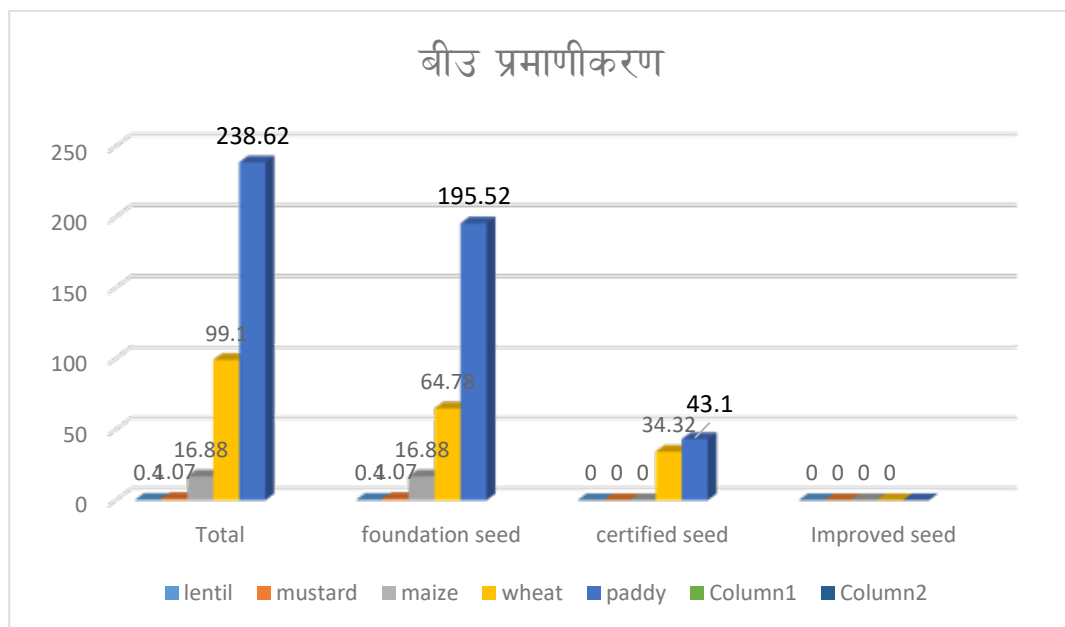
क्र.सं.	संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	बाली	बीउ प्रमाणीकरण गरेको परिमाण(मे. टन)		
			मूल	प्रमाणित	जाम्मा
१.	कृषि विकास फार्म,चन्द्रडाँगी, झापा	तोरी	०.२७	-	०.२७
२.	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, तरहरा, सुनसरी	तोरी	०.८	-	०.८
	जम्मा		१.०७		१.०७

आ.व. २०७९/८० मा यस बीउ विजन प्रयोगशालाबाट विभिन्न संस्थाहरूमा गरिएको मसुरो बालीको बीउ प्रमाणिकरण विवरण:

क्र.सं.	संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	बाली	बीउ प्रमाणीकरण गरेको परिमाण(मे. टन)		
			मूल	प्रमाणित	जाम्मा
१.	कृषि विकास फार्म,चन्द्रडाँगी, झापा	मसुरो	०.४	-	०.४
	जम्मा		०.४	-	०.४

आ.व. २०७९/८० मा यस बीउ विजन प्रयोगशालाबाट विभिन्न संस्थाहरूमा गरिएको मकै बालीको बीउ प्रमाणिकरण विवरण:

क्र.सं.	संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	बाली	बीउ प्रमाणीकरण गरेको परिमाण(मे. टन)		
			मूल	प्रमाणित	जाम्मा
१.	कृषि विकास फार्म,चन्द्रडाँगी, झापा	मकै	८.७२	-	८.७२
२.	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, तरहरा, सुनसरी	मकै	०.८	-	०.८
७.	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखीवास, धनकुटा	मकै	७.३६	-	७.३६
	जम्मा		१६.८८		१६.८८

बीउ भण्डार निरिक्षण कार्यक्रम

आ.व. २०७९/८० मा यस प्रयोगशालाबाट ५ पटक बीउ भण्डार निरिक्षण गरिएको थियो। जसमा कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय,तरहरा सुनसरी,कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखीवास धनकुटा,कृषि विकास फार्म चन्द्रडाँगी, झापा, जुट अनुसन्धान कार्यक्रम ईटहरी,सुनसरी र कुशवाहा खाद्य विज भण्डार देवानगंज, सुनसरीको गोदामहरूमा निरिक्षण गरी आवश्यक सुझाव दिइएको थियो। गोदाम निरिक्षणको क्रममा दिइएको सुझावहरू यस प्रकार रहेका थिए।

कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय,तरहरा सुनसरी

- गोदाम भित्र वातावरण मापन गर्न थर्मोमिटर तथा हाईग्रोमिटरको व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- बीउको लटमा गुणस्तर सम्बन्धि लेवल लगाउनु पर्ने।

कृषि विकास फार्म चन्द्रडाँगी

- गोदाम भित्र वातावरण मापन गर्न थर्मोमिटर तथा हाईग्रोमिटरको व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- प्रमाणीकरणको लागि प्रक्रिया पूरा गरी प्याकिङ्ग व्यवस्था गर्नुपर्ने।

कुशवाहा खाद्य विज भण्डार देवानगंज, सुनसरी

- गोदाम भित्र वातावरण मापन गर्न थर्मोमिटर तथा हाईग्रोमिटरको व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- बीउको लटमा गुणस्तर सम्बन्धि लेवल लगाउनु पर्ने।
- गुणस्तर खुलेको लेवल राख्नुपर्ने।

समस्या, सुझाव तथा उठाईएका प्रमुख विषय:

- बीउ उत्पादन सम्बन्धि ज्ञानको प्राविधिक ज्ञानको कमी।
- सम्बन्धित सरोकारवालाहरू विच समन्वय तथा सहकार्य नभएकोले सहकार्यमा जोड दिने।

समस्या, निष्कर्ष तथा सुझावहरू:

- मेशिनरी औजारहरूको संचालन तथा मर्मत सम्बन्धि तालिम स्थानिय मर्मतकर्ता तथा प्राविधिकहरूलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने।
- विभिन्न वालीहरूको जातिय पहिचान सम्बन्धि तालिम सम्बन्धित प्राविधिकहरूलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने।
- प्राविधिकहरूको ज्ञान सिपमा अभिवृद्धिका लागि बैदेशिक तालिम, भ्रमणको व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- श्रोत बीउ सदुपयोगका लागि कृषि ज्ञान केन्द्रहरूको वार्षिक कार्यक्रममा बीउको गुणस्तर सम्बन्धि कार्यक्रमहरू अनिवार्य रूपमा समावेश हुनुपर्ने।
- बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रका लागि बीउ बिजन अनुगमन कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्ने।

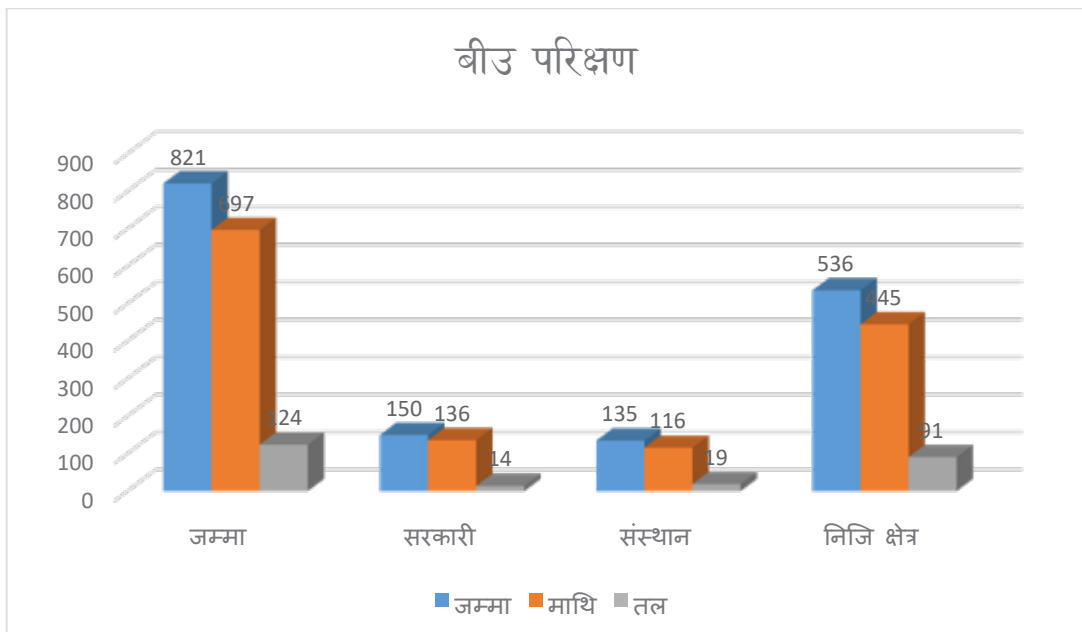
बीउ परिक्षण

बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्काको नियमित कार्यहरू मध्ये बीउ परिक्षण पनि एक प्रमुख कार्य हो। बीउ परिक्षण खासगरी उमारशक्ति परिक्षण, भौतिक शुद्धता, चिस्यान परिक्षण तथा सम्पूर्ण विश्लेषण यस प्रयोगशालाका मुख्य परिक्षण हुन। आ.व. २०७९/८० मा यस प्रयोगशालाले जम्मा ८२१ वटा नमुनाहरू परिक्षण गरेको थियो।

आ.व. २०७९/८० मा यस बीउ विजन प्रयोगशालामा प्राप्त बाली अनुसारको बीउको नमुना परिक्षण:

क्र.सं.	बाली	नमुना संख्या	नमुना पठाउने संस्था							
			स्तर		सरकारी		संस्थान		निजी क्षेत्र	
			माथि	तल	माथि	तल	माथि	तल	माथि	तल
१.	धान	४८८	४४०	४८	६५	६	६५	५	३१०	३७
२.	गहुँ	१४७	१२४	२३	२५	१	४५	१४	५४	८
३.	मकै	४९	४४	५	२३	१	-	-	२१	४
४.	तोरी	१८	१४	४	४	-	३	-	१०	१
५.	मसुरो	१०	१०	-	३	-	३	-	४	-
६.	रायो	१५	४	११	-	३	-	-	४	८
७.	कोदो	५	३	२	३	२	-	-	-	-
८.	चम्सुर	३	३	-	१	-	-	-	२	-
९.	काउली	३	-	३	३	-	-	-	-	-
१०.	राजमा	७	२	५	-	-	-	-	२	५
११.	भिण्डी	१	-	१	-	-	-	-	-	१
१२.	बोडी	१	-	१	-	-	-	-	-	१
१३.	करेला	२	२	-	-	-	-	-	२	-
१४.	भटमास	१	१	-	१	-	-	-	-	-
१५.	सिमी	२	२	-	२	-	-	-	-	-
१६.	केराउ	१	१	-	१	-	-	-	-	-
१७.	जै घाँस	५३	३१	२२	-	१	-	-	३१	२१
१८.	मुला	१०	५	५	-	-	-	-	५	५
१९.	जुट	५	५	-	५	-	-	-	-	-
	जम्मा	८२१	६९१	१३०	१३६	१४	११६	१९	४४५	९१

क्र.सं.	विवरण	नमुना संख्या	माथि	तल
१	सरकारी	१५०	१३६(९०.६७%)	१४(९.३३%)
२.	संस्थान	१३५	११६(८५.९३%)	१९(१४.०७%)
३.	नीजि क्षेत्र	५३६	४४५(८३.०२%)	९१(१६.९८%)
	जम्मा	८२१	६९७(८४.९०%)	१२४(१५.१०%)

आ.व २०७९/८० का उल्लेखनिय कार्यहरु:

- विभिन्न वालीका विभिन्न जातहरुका ३५६.०७ मे.टन मूल तथा प्रमाणित बीउको प्रमाणिकरण गरी गुणस्तरिय बीउ बिजनमा आम कृषकहरुको पहुँच सुनिश्चित गर्न बीउ प्रतिस्थापन दर अभिवृद्धि कार्यमा योगदान गरेको ।
- ८२१ वटा विभिन्न जातका वालीहरुको बीउ नमुना परिक्षण गरी बीउको न्युनतम स्तर कायम गरेकोले बीउको गुणस्तर नियन्त्रण गर्न सहयोग पुर्याइएको ।
- निजि क्षेत्रबाट बजारमा विक्रि वितरण भएको बीउको नमुना संकलन तथा परिक्षण गरी बीउ बजारको अनुगमन गरिएको ।
- २८३.७४ हे. क्षेत्रफलमा बीउ वाली खेत निरिक्षण गरी बीउको गुणस्तर कायम गर्न सहयोग पुर्याइएको ।

कोशी प्रदेश अन्तर्गत बीउ विजन उत्पादन गर्ने संघ संस्थाहरु

कोशी प्रदेश अन्तर्गत बीउ विजन उत्पादन गर्ने संघ/संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	संघ/संस्थाहरुको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.	बाली विशेष	ई-मेल ठेगाना	कैफियत
१.	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय	तरहरा, सुनसरी	९८५१११२८०५	धान, गहुँ, मकै, तोरी	rarst.narc@gmail.com	
२.	जुटबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	ईटहरी, सुनसरी	०२५-५८१०१८	धान, गहुँ	juteitahari@yahoo.com	
३.	कृषि अनुसन्धान केन्द्र	पाखिवास, धनकुटा	९८४२६४३०६५	धान, गहुँ, मकै	arspakh@gmail.com	
४.	कृषि विकास फार्म	चन्द्रडाँगी, झापा	९८५२६५५८७०	धान, गहुँ, मकै, तोरी	adfcchandradangi@gmail.com	
५.	कृषि सामग्री कम्पनि. लिमिटेड	ईटहरी, सुनसरी	०२५-५८१०२२	धान, गहुँ, मकै, तोरी	aicitahari025@gmail.com	
६.	कुशवाह खाद्य विज भण्डार	देवानजन्ज, सुनसरी	९८०७३३८६८९	धान, गहुँ	Kushwahakhadhbijbhandar40@gmail.com	
७.	सि.जि.एन.एस. सिड्स प्रा.लि	लौकही, सुनसरी	०२५-५८१०१८	धान, गहुँ, तरकारी		
८.	मेची कृषक बहुमुखी सहकारी सं.लि.	ईटाभट्टा, झापा	०२३-४१५०२९	धान, गहुँ	Mechi_krishak@yahoo.com	
९.	अनमोल बीउ प्रा.लि.	सुरुङ्गा, झापा	०२३-५२३००६	धान, गहुँ, तरकारी	Balabhadra.acharya@anamolbiu.com	
१०.	महारानीझोडा साना-किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	गौरादह, झापा	०२३-४१९०१०	धान, गहुँ, तोरी, घाँस	sfacimaharani@gmail.com	
११.	टंकी सिनवरी कृषि उपज बजार व्यवस्थापन सहकारी संस्था.लि.	टंकी सिनवरी, मोरङ	०२१-४२०७१०	धान, गहुँ		
१२.	प्रदिप कृषि कम्पनि प्रा.लि.	सुनवर्षि, मोरङ	९८५२०२६११५	धान, गहुँ		
१३.	कुशवाह तरकारी तथा विजवृद्धि कृषि सहकारी संस्था	भोक्राहा, सुनसरी	९८०७३०२२३९	धान, गहुँ		
१४.	जिल्ला सहकारी संघ	ईनरुवा, सुनसरी	०२५-५६०१४७	धान, गहुँ		
१५.	नमुना एकिकृत सहकारी खेती बीउ उत्पादन समुह	गौरादह, झापा	९८४२६२०४४२	धान, गहुँ, मकै		
१६.	कन्चन बीउ उत्पादन उद्योग प्रा.लि	मेचीनगर, झापा	९८६३६०९०३३	धान, गहुँ	kanchanbiuutpadanudyog@gmail.com	
१७.	नवदुर्गा कृषि फर्म	भोक्राहा, सुनसरी		धान, गहुँ		
१८.	सुर्य बीउ उत्पादन उद्योग प्रा.लि.	मेचीनगर, झापा	९८०६३६०९०३३	धान, गहुँ	Suryabiutpadan12@gmail.com	

क्र.सं.	संघ/संस्थाहरुको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.	बाली विशेष	ई-मेल ठेगाना	कैफियत
१९	बीज वृद्धि कृषि सहकारी सं.लि.	सिद्धेश्वर, भोजपुर	९८४२२३५६३४	मकै		
२०.	नारायण कृषि सहकारी संस्था लि.	बबिया, सुनसरी	९७६२०१४२७३	धान, गहुँ		
२१.	महिला जागृत कृषक समुह	ईनरुवा, सुनसरी	९८४२०६४२६८	धान, गहुँ		
२२.	किसान कृषि फार्म	कटहरी, सुनसरी	९८६१८३९८३३	धान, गहुँ		
२३.	सयपत्री बीउ उत्पादन कृषक समुह	बबियाविति, मोरङ	९८४२२५१८८७	धान, गहुँ		
२४.	किसान बीउ उत्पादन बीउ उद्योग प्रा.लि.	चन्द्रगढी, झापा	९८५२६७८९७२	धान, गहुँ	Sumanbhai015@gmail.com	
२५.	साकम्भरी कृषि फार्म	पथरी, मोरङ	९८४२०७२६७०	धान, गहुँ		
२६.	सृजनशिल महिला कृषक समुह	मानेभन्ज्याङ, ओखलढुङ्गा	९८६२६०६४५१	मकै		
२७.	अन्नपूर्ण कृषक समुह	फाल्गुनन्द, पाँचथर	९८५२६८७५५५	मकै		
२८.	कन्काई सिड्स प्रा.लि.	गौरादह, झापा	९८४२६२०४४३	धान, गहुँ		
२९.	कमलपोखरी सहकारी संस्था लि.	बराहक्षेत्र, सुनसरी	९८६२०६२९६०	धान, गहुँ		
३०.	सेतो गुराँस सहकारी संस्था.लि.	बिर्तामोड, झापा	९८१००६३१४१	धान, गहुँ		
३१.	भूमि सिड्स कम्पनि प्रा.लि.	विराटनगर, मोरङ		धान, गहुँ, मकै	Bhumiseed.brt.np@gmail.com	
३२.	कन्चन जैविक विविधता संरक्षण तथा विकास संस्था.लि.	सिवसताक्षी, झापा	९८२४०१२८३६	धान, गहुँ		
३३.	जीवन विकास समाज	कटहरी, मोरङ	९८०२७९७१७३	धान, गहुँ		
३४.	चारपाते कृषि सहकारी संस्था लि.	ग्रामथान, मोरङ	९८४२०४५५०५	धान, गहुँ		
३५.	महाशक्ति कृषि सहकारी संस्था लि	रामधुनी, सुनसरी		धान, गहुँ		
३६.	बहुमुखी कृषि सहकारी संस्था लि	बराहक्षेत्र, सुनसरी	९८०६०६४३९६	धान, गहुँ		
३७.	रुपनी कृषि सहकारी संस्था लि	रुपनी, सप्तरी		धान, गहुँ		
३८.	एकता बहुउद्देशिय कृषि सहकारी संस्था लि.	हल्दिबारी, झापा	९८५२६२६४२२	धान, गहुँ		
३९.	गुण बहुउद्देशिय कृषि सहकारी संस्था लि.	बराहक्षेत्र, सुनसरी		धान, गहुँ		
४०.	पूर्वांचल बीउ उत्पादन कृषक समुह	ईटहरा, मोरङ	९८४२१३०५८७	धान, गहुँ		

क्र.सं.	संघ/संस्थाहरुको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.	बाली विशेष	ई-मेल ठेगाना	कैफियत
४१.	गुराँस सहकारी संस्था लि.	भोजपुर	९८४२१२१७९९	मकै	✓	
४२.	मकै स्रोत केन्द्र समिति	लेटाङ्ग, मोरङ्ग		मकै	✓	
४३.	आदर्श एग्रो प्रा.लि.	कन्काई, झापा		मकै	✓	
४४.	अलैची विकास केन्द्र	फिक्कल, ईलाम		केराउ, सिमि, आलु	✓	
४५.	ओम सिड्स अफ एण्ड एग्रोभेट सेन्टर	देवानगन्ज, सुनसरी		धान, गहुँ	✓	
४६.	माझ चण्डेश्वरी कृषक समुह	रुमजाटार, ओखलढुङ्गा	९८४२९३४३८१	धान, मकै	✓	
४७.	बेनुवाजा कृषि सहकारी संस्था लि.	कन्काई, झापा		धान, मकै	✓	
४८.	साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि	सुन्दरहरैचा, मोरङ्ग		धान, गहुँ	✓	
४९.	शंकर खाद्य विज भण्डार	देवानगन्ज, सुनसरी		धान, गहुँ	✓	
५०.	साझा उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	बेलका, उदयपुर		मकै	✓	
५१.	अन्नपूर्ण कृषक समुह	मिक्वाखोला, ताप्लेजुङ्ग		मकै	✓	
५२.	जलपादेवी महिला कृषक समुह	उर्लावारी, मोरङ्ग		मकै	✓	
५३.	कुलझोरा फलफूल तथा तरकारी उपभोक्ता कृषक सहकारी संस्था. लि.	उर्लावारी, मोरङ्ग		मकै	✓	
५४.	नयाँ सगरमाथा कृषि सहकारी संस्था लि.	बेलका, उदयपुर		मकै	✓	
५५.	रणपति कृषक समुह	बेलका, उदयपुर	९८१४७३९५९५	धान	✓	
५६.	कोपिला डैमी बहुउद्देशिय कृषि फार्म	गौरादह, झापा	९८१६९०६११७	धान	✓	
५७.	जनजागरण कृषक समुह	गौरादह, झापा		धान	✓	
५८.	परिवर्तन कृषक समुह	सुनहरा, झापा		धान	✓	
५९.	प्रदिप कुमार काफ्ले	बराहक्षेत्र, सुनसरी		धान	✓	

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

खेतमा बीउ बालीको न्यूनतम स्तर

क्र.सं.	बाली			बीउ बालीको न्यूनतम स्तर				
	नेपाली नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	न्यूनतम पृथकता दुरी(मिटरमा)	अधिकतम बेजातको बोट प्रतिशतमा	अधिकतम रोगी बोट प्रतिशतमा	निषेधित रोग	
क) खाद्यान्न बाली (Cereal Crop)								
१.	धान	Paddy/Rice	Oryza Sativa L.	३	०.०५	०.२०	नेक ब्लाष्ट	
२.	गहुँ	Wheat	Triticum spp.	३	०.०५	०.१०	कालोपोके	
				१५०			कालोपोके रोग लागेको अवस्थामा	
३.	मकै	Maize	Zea Mays L.	३००	१.००	२.००		
४.	कोदो	Finger Millet	Eleusine coracana (L) Gaetn	५	०.१०	०.२०		
५.	जौ र उवा	Baerly and Naked Barley	Hordeum vulgare Linn.	३	०.०५	०.१०	कालोपोके	
				१५०	कालोपोकेको लागी			
ख) तेलहन बाली (Oil Seed)								
१.	तोरी र सरसू	Mustard and Rape Seed	Brassica spp.	५०	०.१०	०.५०	स्क्लेरोटोनिया	
२.	रायो	Rape Seed	Brassica spp.	३००	०.१०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफ स्पट	
३.	बदाम	Groundnut	Arachis hypogaca L.	३	०.१०	०.२०		
४.	भटमास	Soyabean	Glycine max Merr.	३	०.१०	०.५०	एन्थ्रकनोज	
ग) दलहन बाली (Pulse Crop)								

बाली		बीउ बालीको न्युनतम स्तर									
क्र.सं.	नेपाली नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	न्युनतम पृथकता दुरी(मिटरमा)	अधिकतम बेजातको बोट प्रतिशतमा	अधिकतम रोगी बोट प्रतिशतमा	निर्बधित रोग				
१.	चना	Chick Pea	Cicer arietinum L.	१०	५	०.१०	०.२०	फ्यूजारियम विल्ट			
२.	मसुरो	Lentil	Lens Culinaris Medic	१०	५	०.१०	०.२०				
३.	मास	Blackgram	Vigna mungo (L) Hepper	१०	५	०.१०	०.२०				
४.	बोडी	Cowpea	Vigna unguiculata (L) Walp.	१०	५	०.१०	०.२०	एन्थ्राकनोज बीनकमन मोजाइक भाइरस			
५.	मुङ्ग	Mung bean	Phaseolus radiates (L) Wilczek	१०	५	०.१०	०.२०				
६.	रहर	Pigeonpea/Arhar	Cajanus cajan L. Millsp.	२००	१००	०.१०	०.२०				
घ.) रेशाबाली (Fibre Crops)											
१.	जुट	Jute	Corchorus spp.	५०	२५	०.५०	१.००				
२.	कपास	Cotton	Gosypium spp.	५०	२५	०.१०	०.२०				
ङ.) तरकारी बाली (Vegetable crop)											
१.	तनेबोडी	Asparags bean	Vigna sesquipedalis	५०	२५	०.१०	०.५०	०.१०	०.२०	एन्थ्राकनोज, विनकमन, मोजाइक भाइरस	
२.	पालुङ्गो	Spinach, beat	Spinacia oleracea, Beta	१६००	१०००	०.१०	०.२०				
३.	करेला	Bitter gourd	Momordica charantia	१०००	५००	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	०.२०	मोजाइकभाइरस
४.	रायोसाग	Broadleafmusterd	Brassica jincea	१६००	१०००	०.१०	०.५०	०.२०	०.५०	०.५०	कोषामा लागेको अल्टरनेटिया
५.	सिमि, च्यू सिमि	Bushbean, polebean	Phaseolus vulgaris	५०	२५	०.१०	०.५०	०.१०	०.२०	०.२०	एन्थ्राकनोज, विनकमन, मोजाइक भाइरस
६.	बन्दा	Cabbage	Brassica oleracea	१६००	१०००	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	०.५०	कोषामा लागेको एन्थ्राकनोज, विनकमन, मोजाइक भाइरस

क्र.सं.	बाली			बीउ बालीको न्युनतम स्तर					
	नेपाली नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	न्युनतम पृथक्ता दुरी(मिटरमा)	अधिकतम बेजातको बोट प्रतिशतमा	अधिकतम रोगी बोट प्रतिशतमा	निषेधित रोग		
७.	भेडे खुर्सानी	Capsicum sweetpepper	Capsicum annuum	४००	०.१०	०.२०	एन्श्राकनोज, फलमा लागेको ब्याक्टेरियल व्याक्टेरियल लिफस्पट		
८.	गाजर	Carrot	Daucus carota	१०००	०.१०	०.२०			
९.	काउली	Cauliflower	Brassica oleracea	१६००	०.१०	०.२०	कोषामा लागेको अल्टरनेरिया लिफस्पट, ब्लाकरट		
१०.	पिरो खुर्सानी	Chilli/ hot pepper	Capsicum frutescens	४००	०.१०	०.२०			
११.	काको	Cucumber	Cucumis sativus	१०००	०.१०	०.२०	०.१०		
१२.	भाण्टा	Egg plant	Solanum melongena	४००	०.१०	०.२०	०.२०		
१३.	मेथी	Fenugreek	Trigonella comiculata	१०	०.१०	०.२०	०.१०		
१४.	रामतोरिया	Okra	Abemoschus esculentum	४००	०.१०	०.२०	०.१०		
१५.	प्याज	Onion	Allium cepa	१०००	०.१०	०.२०	०.२०		
१६.	केराउ	Pea	Pisum sativum	१०	०.१०	०.२०	०.१०		
१७.	मूला	Radish	Raphanus sativus	१६००	०.१०	०.२०	०.१०		
१८.	घिरौला	Sponge gourd	Luffa cylindrical	१०००	०.१०	०.२०	०.१०		
१९.	फर्सी (जुकिनि)	Summer squash	Cucurbita pepo	१०००	०.१०	०.२०	०.१०		
२०.	स्विस्चार्ड	Swisschard	Beta vulgaris	१०००	०.१०	०.२०	०.१०		
२१.	गोलभेडा	Tomato	Lycopersicon esculentum	५०	०.१०	०.२०	०.२०		
२२.	सलगम	Turnip	Brassica rapa	१६००	०.१०	०.२०	०.१०		
२३.	तरभुजा	Water melon	Citrullus lanatus	१०००	०.१०	०.२०	०.१०		

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशालय
बीउ बिजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

बीउ बिजनको न्यूनतम स्तर (Minimum seed standards)

क्र.सं.	नेपाली नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	शुद्धताको न्यूनतम हद प्रतिशतमा		निष्क्रिय पदार्थ अधिकतम प्रतिशतमा	अन्य बालीको बीउ(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		झारपातको बीउ(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		पहियान गर्ने सोही बालीको अन्य जातहरु(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		उमने शक्ति(न्यूनतम प्रतिशतमा)		चिस्यान अधिकतम प्रतिशतमा		
				मूल	प्रमाणित		मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल
क) खाद्यान्न बाली (Cereal Crop)																	
१.	धान	Paddy/Rice	Oryza Sativa L.	९८	९८	२	२	१०	२०	२	५	१०	२०	८०	१३	१३	
२.	गहुँ	Wheat	Triticum spp.	९८	९८	२	२	१०	२०	२	५	१०	२०	८५	१२	१२	
३.	मकै	Maize	Zea Mays L.	९८	९८	२	२	५	१०	०	०	१०	२०	८५	१२	१२	
४.	कोदो	Finger Millet	Eleusine coracana (L) Gaetrn	९७	९७	३	३	१०	२०	१०	२०	०	०	७५	११	११	
५.	जौ र उवा	Baerly and Naked Barley	Hordeum vulgare Linn.	९८	९८	३	३	१०	२०	१०	२०	१०	२०	८५	१२	१२	
ख) तेलहन बाली (Oil Seed)																	
१.	तेरी र सरसुँ	Mustard and Rape Seed	Brassica spp.	९७	९७	३	३	१०	२०	५	१०	१०	२०	८५	८	८	

क्र.सं.	नेपाली नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	शुद्धताको न्यूनतम हद प्रतिशतमा		निष्क्रिय पदार्थ अधिकतम प्रतिशतमा		अन्य वालीको बीउ(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		झारपातको बीउ(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		पहिचान गर्ने सोही वालीको अन्य जातहरु(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		उम्रने शक्ति(न्यूनतम प्रतिशतमा)		विस्थान अधिकतम प्रतिशतमा		
				मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल
२.	रायो	Rape Seed	Brassica spp.	९७	९७	३	३	१०	२०	५	१०	१०	२०	८५	८५	८	८	
३.	बदाम	Groundnut	Arachis hypogaea L.	९६	९६	४	४	०	०	०	०	०	०	७०	७०	९	९	
४.	भटमास	Soyabean	Glycine max Merr.	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	५	१०	७५	७५	९	९	
ग) दलहन वाली (Pulse Crop)																		
१.	चना	Chick Pea	Cicer arietinum L.	९८	९८	२	२	५	१०	०	०	५	१०	७५	७५	९	९	
२.	मसुरो	Lentil	Lens Culinaris Medic	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	१०	२०	७५	७५	९	९	
३.	मास	Blackgram	Vigna mungo (L) Hepper	९८	९८	२	२	५	५	५	१०	१०	२०	७५	७५	९	९	
४.	बोडी	Cowpea	Vigna unguialata (L) Walp.	९८	९८	२	२	०	१०	०	१०	५	१०	७५	७५	९	९	
५.	मुङ्ग	Mung bean	Phaseolus radiates (L) Wilczek	९८	९८	२	२	०	१०	०	१०	५	१०	७५	७५	९	९	
६.	रहर	Pigeonpea/A rhar	Cajanus cajan L. Millsp.	९८	९८	२	२	०	५	०	०	५	१०	७५	७५	९	९	
घ) रेशावाली (Fibre Crops)																		
१.	जुट	Jute	Corchorus spp.	९७	९७	३	३	५	१०	५	१०	५	१०	८०	८०	९	९	
२.	कपास	Cotton	Gosypium spp.	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	५	१०	६५	६५	१०	१०	
ड) तरकारी वाली (Vegetable crop)																		

क्र.सं.	नेपाली नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	शुद्धताको न्यूनतम हद प्रतिशतमा		निष्क्रिय पदार्थ अधिकतम प्रतिशतमा		अन्य वालीको बीउ(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		झारपातको बीउ(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		पहिचान गर्ने सोही वालीको अन्य जातहरु(अधिकतम दाना प्रति के.जी. मा)		उम्रने शक्ति(न्यूनतम प्रतिशतमा)		चिस्यान अधिकतम प्रतिशतमा	
				मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित
१.	तनेबोडी	Asparags bean	Vigna sesquipedalis	१८	१८	२	२	०	०	०	०	५	५	७५	७५	१०	१०
२.	पालुङ्गो	Spinach, beat	Spinacia oleracea, Beta	१६	१६	४	४	५	५	५	५			६५	६५	१	१
३.	करेला	Bitter gourd	Memordica charantia	१८	१८	२	२	०	०	०	०	५	५	६५	६५	१	१
४.	रायोसाग	Broadleafmu sterd	Brassica jincea	१८	१८	२	२	५	१०	५	१०			७५	७५	१	१
५.	सिमि, घ्यू सिमि	Bushbean, polebean	Phaseolus vulgaris	१८	१८	२	२	०	०	०	०			७५	७५	७	७
६.	बन्दा	Cabbage	Brassica oleracea	१८	१८	२	२	०	०	०	०			७५	७५	८	८
७.	भेडे खुर्सानी	Capsicum sweetpepper	Capsicum annum	१८	१८	२	२	५	५	५	५			६५	६५	१	१
८.	गाजर	Carrot	Daucus carota	१६	१६	४	४	५	५	५	५	५	५	६५	६५	१	१
९.	काउली	Cauliflower	Brassica oleracea	१८	१८	२	२	०	०	०	०			७५	७५	८	८
१०.	पिरो खुर्सानी	Chilli/ hot pepper	Capsicum frutescens	१८	१८	२	२	५	५	५	५			६५	६५	१	१
११.	काक्रो	Cucumber	Cucumis sativus	१८	१८	२	२	०	०	०	०			६५	६५	१	१
१२.	केराउ	Pea	Pisum sativum	१८	१८	२	२	०	०	०	०	५	१०	७५	७५	१०	१०
१३.	भाण्टा	Egg plant	Solanum melongena	१८	१८	२	२	०	०	०	०			७०	७०	१	१
१४.	मेथी	Fenugreek	Trigonella comiculata	१८	१८	२	२	५	१०	५	१०	५	१०	७०	७०	१	१
१५.	रामतोरिया	Okra	Abemoschus esculentum	१९	१९	१	१	०	०	०	०	५	५	७०	७०	१०	१०

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

यथार्थ संकेतपत्र (Truthful label) को लागी बीउको स्तर:

क्र.सं.	नेपाली नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	शुद्धता प्रतिशतमा	उम्रनेशक्ति प्रतिशतमा
क) खाद्यान्न वाली (Cereal Crop)					
१.	धान	Paddy/Rice	Oryza Sativa L.	९८	८०
२.	गहुँ	Wheat	Triticum spp.	९८	८०
३.	मकै	Maize	Zea Mays L.	९८	८५
४.	कोदो	Finger Millet	Eleusine coracana (L) Gaetn	९७	७०
५.	जौ र उवा	Baerly and Naked Barley	Hordeum vulgare Linn.	९८	८५
ख) दलहन वाली (Pulse Crop)					
१.	चना	Chick Pea	Cicer arietinum L.	९७	७५
२.	मसुरो	Lentil	Lens Culinaris Medic	९८	७५
३.	मास	Blackgram	Vigna mungo (L) Hepper	९७	७०
४.	बोडी	Cowpea	Vigna unguialata (L) Walp.	९७	७०
५.	मुङ्ग	Mung bean	Phaseolus radiates(L) Wilczek	९७	७०
६.	रहर	Pigeonpea/Arhar	Cajanus cajan L. Millsp.	९७	७०
ग) तेलहन वाली (Oil Seed)					
१.	तोरी र सस्युँ	Mustard and Rape Seed	Brassica spp.	९७	७५
२.	रायो	Rape Seed	Brassica spp.	९७	७५
३.	बदाम	Groundnut	Arachis hypogaca L.	९६	७०
घ) रेशावाली (Fibre Crops)					
१.	जुट	Jute	Corchorus spp.	९६	७५
२.	कपास	Cotton	Gosypium spp.	९६	६५
ड) तरकारी वाली (Vegetable crop)					
१.	तनेबोडी	Asparags bean	Vigna sesqipedalis	९७	७०

२.	पालुङ्गो	Spinach, beat	Spinacia oleracea, Beta	९५	६५
३.	करेला	Bitter gourd	Memordica charantia	९७	६५
४.	रायोसाग	Broadleafmusterd	Brassica jncea	९७	७५
५.	सिमि, घ्यू सिमि	Bushbean, polebean	Phaseolus vulgaris	९७	७०
६.	बन्दा	Cabbage	Brassica oleracea	९७	७०
७.	भेडे खुर्सानी	Capsicum sweetpepper	Capsicum annum	९७	६५
८.	गाजर	Carrot	Daucus carota	९४	६५
९.	काउली	Cauliflower	Brassica oleracea	९८	७०
१०.	पिरो खुर्सानी	Chilli/ hot pepper	Capsicum frutescens	९७	६५
११.	काक्रो	Cucumber	Cucumis sativus	९७	६५
१२.	भाण्टा	Egg plant	Solanum melongena	९७	६५

खेत बाली निरिक्षण गर्दा निरिक्षण गर्नुपर्ने विशेष कुराहरु:

- बीउको श्रोत, श्रोत बीउको स्तर, निस्सा सहित
- अग्रिम (पूर्व लगाएको) बाली
- पृथकता दुरी अनुसूची बमोजिम
- जातिय तथा भौतिक शुद्धता
- झारपातको बोट/बाली अनुसूची बमोजिम
- रोग र किराको प्रकोप (विशेष गरी बीउ बाट सर्ने रोग) अनुसूची बमोजिम

बीउ उत्पादन गर्ने खेतको न्यूनतम क्षेत्रफल:

क्र.सं.	बाली	तराई	पहाड
१.	खाद्यान्न र नगदे बाली	१ हे. (१.५ बिघा)	०.२५ हे. (५ रोपनी)
२.	तरकारी बाली	०.२५ हे. (७.५ कट्टा)	०.१ हे. (२ रोपनी)
३.	घाँसे बाली	०.५ हे. (१५ कट्टा)	०.१५ हे. (रोपनी)

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशलालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

बालीको विभिन्न अवस्थामा गरिने बाली निरिक्षणको न्यूनतम संख्या/पटक:

क्र.सं.	बाली	निरिक्षण संख्या/ पटक	निरिक्षणको अवस्था
१.	धान, गहुँ र जौ	२	क) पहिलो बाला निस्कने बेला वा बाला निस्किसके पछि ख) दोस्रो बाली पाकिसके पछि तर काट्नु अघि वा भौतिक परिपक्वता पछि
२.	मकै	५	क) पहिलो धान चमरा आउनु अघि ख) दोस्रो धान चमरा पूर्ण रूपले निस्किसकेपछि ग) तेस्रो परागण हुने बेलामा (Pollination) घ) चौथो घोगा लागि सकेपछि तथा ङ) पाँचौ घोगा छनौट गर्ने बेलामा
३.	तोरी र रायो	२	क) पहिलो फूल फुल्ने बेलामा ख) दोस्रो कोसा लागे देखि पाक्ने समयसम्म
४.	बदाम	२	क) पहिलो फूल फुल्ने बेला वा फुल्नु अघि ख) दोस्रो कोसा लागे देखि पाक्ने समय सम्म
५.	भटमास	२	क) पहिलो फूल फुल्ने बेला वा फुल्नु अघि ख) दोस्रो कोसा टिप्नु अघि पात सबै झरिसकेपछि
६.	मसुरो, बोडी	२	क) पहिलो फूल फुल्ने बेला वा फुल्नु अघि ख) दोस्रो कोसा लागे देखि पाक्ने समय सम्म
७.	खेसरी, चना, रहर, कालोदाल, मुङ्ग	२	क) पहिलो फूल फुल्ने बेला वा फुल्नु अघि ख) दोस्रो कोसा लागे देखि पाक्ने समय सम्म
८.	जुट	२	क) पहिलो फूल फुल्नु अघि ख) दोस्रो फूल फुलेर कोसा लागी सकेपछि ग) बाली काट्नु अघि
९.	केराउ	२	क) पहिलो फूल फुल्ने बेला वा फुल्नु अघि ख) दोस्रो फूल फुलेर कोसा लागी सकेपछि
१०.	कपास	२	क) पहिलो फूल फुल्ने बेला वा फुल्नु अघि ख) दोस्रो फूल फुलेदेखि कपासको पोका नखुलेसम्म
११.	तील	३	क) पहिलो फूल फुल्नु अघि

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी, कोशी प्रदेश
बीउ बाली खेत नीरिक्षण सम्बन्धि पूर्व जानकारी फाराम

क्र.सं.	बीउ उत्पादकको नाम, थर	ठेगाना	बाली	जात	बीउको स्रोत	श्रोत बीउको स्तर	स्रोत बीउको निस्साको विवरण	खेतको संख्या प्लट/ब्लक	बीउ छरेको मिति	जम्मा क्षेत्रफल	बीउ प्रमाणीकरणको लागी निरिक्षण गर्नुपर्ने क्षेत्रफल	कैफियत

- स्रोत बीउको बोरामा लगाईएको सबै प्रमाणीकरण संकेत नं., विल(खरिद गरेको)।
- प्रजनन् बीउको हकमा प्रजनन् कर्तले लगाईएको संकेत पत्र वा पत्रसंख्या।
- एउटा जातले ढाकिएको क्षेत्र, टुक्रिएको खण्डमा ५० मिटर भन्दा बढी दुरी नभएको।

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

बाली निरीक्षण फाराम

खेतको नक्सा

उत्तर

निरीक्षण पटक

पहिलो.....

दोस्रो.....

तेस्रो.....

चौथो.....

अन्तिम.....

बीउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था/व्यक्ति.....
बीउ उत्पादकको नाम
खेतको ठेगाना
निरीक्षण गरेको क्षेत्रफल..... हे./रो.....
बालीको किसिम र जात
स्रोत बीउको स्तर स्रोत.....

बीउ उत्पादकको सहिछाप वा दस्तखत.....
ठेगाना
सम्पूर्ण खेतको क्षेत्रफल हे./रोपनी.....
निरीक्षण गरेको खेतको संख्या(प्लट/ब्लक समेत)
स्रोत बीउको बोरामा लगाएको ट्याग नं.
लट नम्बर/अरु कुनै निस्सा

विवरण	संख्या प्रति आँकडा										कुल जम्मा	औषत	कैफियत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०			
*बेजात वा नाबोबोट													
**अरु बालीको बोट													
***झारपातको बीउ पाकेको तथा हानिकारक बोट बाला													
*** बीउ बाट फैलिने रोग बोट बाला													

*नाम सहित.....

* नाम सहित

***नाम सहित.....

***नाम सहित.....

प्रति पाइला बोट/बालाको संख्या.....

प्रति आँकडा पाइला/बोटको संख्या.....अग्रिम बाली

पृथकता..... मिटर

बाली विकासको अवस्था.....

बीउ उत्पादन अन्दाजी..... मे.टन/हे.बाली काट्ने समय अन्दाजी..... दिन/हप्ता

सिफारिस क्षेत्रफल.....हे./रो.

सिफारिस बालीको स्तर () मुल () प्रमाणित () अन्य

निष्कासन गरिएको भए निष्कासित क्षेत्रफल.....हे./रो

() बेजात बढी () अरु बाली बढी () झारपात बढी () रोगको प्रकोप

निष्कासन गर्नुका कारणहरू:

कैफियत.....

निरीक्षकको दस्तखत.....

नाम.....

मिति.....

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारीमंत्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ बीजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी
मकै बाली निरीक्षण फाराम
खेतको नक्सा

उत्तर

निरीक्षण पटक
 पहिलो.....
 दोस्रो.....
 तेस्रो.....
 चौथो.....
 अन्तिम.....

बीउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था/व्यक्ति.....
 बीउ उत्पादकको नाम
 खेतको ठेगाना
 निरीक्षण गरेको क्षेत्रफल..... हे./रो.....
 बालीको किसिम र जात
 स्रोत बीउको स्तर स्रोत.....

बीउ उत्पादकको सहिछाप वा दस्तखत.....
 ठेगाना
 सम्पूर्ण खेतको क्षेत्रफल हे./रोपनी.....
 निरीक्षण गरेको खेतको संख्या(प्लट/ब्लक समेत)
 स्रोत बीउको बोरामा लगाएको ट्याग नं.
 लट नम्बर/अरु कुनै निस्सा

विवरण	संख्या प्रति आँकडा											औषत १०० वी	प्रतिशत	
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	कुल जम्मा			
१. निरीक्षण गरेको मकैको बोटमा पराग लिन सक्नेबाट														
२. पराग झरिसकेको बेजातको मकैको बोट														

*नाम सहित..... पृथकता दुरी (क)..... समय पृथकता (ख)..... दिन (अन्तर दुई जातको बीउ)
 निरीक्षण गरेको बालीको अवस्था..... बेजातको मकैको अवस्था.....
 (स्टेज अफ ग्रोथ)..... (स्टेज अफ ग्रोथ).....
 बेजातको धान चमरा (हटाएको/ नहटाएको)..... प्रति आँकडा लिएको बोटको संख्या
 मकै भाँच्ने समय (अन्दाजी)..... दिनपछि (१०० बढिमा नलिएको भए)
 बीउ उत्पादन (अन्दाजी) मे.टन./ हे. किराको प्रकोप (नाम सहित).....
 रोगको प्रकोप (नाम सहित)..... निरीक्षण बाट सिफारिस गरेको क्षेत्रफल हे.
 निष्कासन गरिएको भए निष्कासित क्षेत्रफल.....हे./रो
 निष्कासन गर्नुका कारणहरू:
 कैफियत.....
 निरीक्षकको दस्तखत..... नाम..... मिति.....

प्रदेश सरकार

उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

कृषि विकास निर्देशनालय

बीउ बिजन प्रयोगशाला, ह्युम्का, सुनसरी

बीउ बजार नीरिक्षण अनुगमन

क्र.सं.	बीउको प्रकार	बीउको जात	बीउको स्तर	बीउको स्रोत	बीउको परिमाण	बीउ भण्डारणको अवस्था		देखिएको समस्या/दिइएको सुझाव
						भण्डार तथा भौडाको संख्या	भण्डारण अवस्था	

बिक्रेता:.....

मिति:.....

नीरिक्षक:.....

मिति:.....

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी
बीउ भण्डारण नीरिक्षण फाराम

बीउ भण्डारकको नाम, थर: ठेगाना: कम्पनी भए दर्ता नं.:

गोदाम भएको स्थान:

गोदाम निजी/संस्थान/ नेपाल सरकारको:

गोदाम संकेत नं.:

गोदामको क्षमता:

बीउको लटहरूको दर्ता/ चलानी रेकर्ड राखेको/ नराखेको:

प्रत्येक लटमा गुणस्तर सम्बन्धी लेवल लगाएको/ नलगाएको:

गोदामको भौगोलिक अवस्था:

क) वातावरण नियन्त्रण:

अनियन्त्रण:

ख) भित्रको तापक्रम:

से/फ. सापेक्षित आद्रता प्रतिशत:

ग) सरसफाई भएको/नभएको

कीटनाशक विषादी प्रयोग भएको/नभएको:..... वा अन्य वस्तुबाट नोक्सान पारेको भएमा चिन्हहरू:

घ) भण्डार भित्र पानी चुहिन्छ/चुहिरैन:

ङ) भुईँमा काठको फल्याक प्रयोग गरेको नगरेको:

बीउ राखेको भाँडो सुरक्षित भएको/नभएको:

नभएको भए कारणहरू:

बीउको लट नं.	बीउको जात र प्रकार	प्रशोधित/अप्रशोधित	बीउ उपचार गरेको/नगरेको	जम्मा बीउको परिमाण	बीउ थन्क्याइएको भाँडाको प्रकार र क्षमता	बीउ प्याक गरेको मिति	बीउ भण्डारण गरेको मिति	अन्तिम बीउ परिक्षण गरेको मिति	औषत चिस्यान प्रतिशत	औषत उम्रने शक्ति प्रतिशत

कैफियत

बीउ भण्डारण सम्बन्धि दिएको

सुझावहरू:.....

आवश्यकता अनुसार बीउ परिक्षणको लागी बीउको नमूना संख्या:.....

बीउ भण्डार निरिक्षण गरेको मिति:.....

बीउ भण्डार निरिक्षण गर्ने कर्मचारीको नाम र दस्तखत:.....

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ बिजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

बीउ बालीमा निषेध गरिएका झारपातको विवरणः

क्र.सं.	बाली	निषेधित झार
१.	धान	जङ्गली धान (Wild Rice- Oryza Sativa Var.fatua
२.	गहुँ	हिरणखुरी (Hiran Khuri- Wild Morning Glory-(Convolvulus Arvensis)
३.	चना	हिरणखुरी (Hiran Khuri- Wild Morning Glory -(Convolvulus Arvensis)
४.	मसुरो	कुटिलकोशा (Vicia spp.)
५.	तोरी/रायो	सत्यनारी (Satyanashi/Mexican Prickly Poppy)
६.	करेला	जङ्गली करेला(Wild Bitter Gourd Memordica Dioica) भात करेला(M.cochinchinensis Spreng) वाल्सम एप्पल (M.balsamina)
७.	मेथी	Melilotus spp.
८.	रामतोरिया	जङ्गली रामतोरिया (Abelmoschus spp.)
९.	तर्बुजा	जङ्गली तर्बुजा (Citrullus Colocynthis)

निषेधित अरुबाली

जौ बालीको लागी जै, गहुँ, चना
जै बालीको लागी जौ, गहुँ, चना
गहुँ बालीको लागी जौ, जै, चना

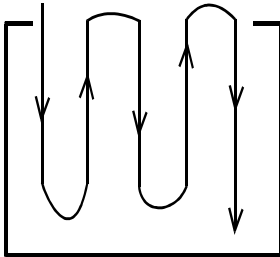
प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी
क्षेत्रफल अनुसार आँकडाको संख्या

क्र.सं.	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	आँकडा (संख्यामा)
१.	२ सम्म	५
२.	२ देखि ४	६
३.	४ देखि ६	७
४.	६ देखि ८	८
५.	८ देखि १०	९
६.	१० भन्दा माथि	१०

खेतमा आँकडा लिने बोट बालाको संख्या

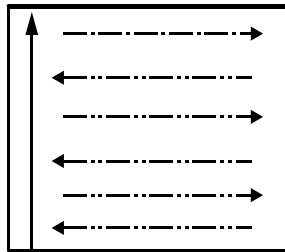
क्र.सं.	बालीहरू	बोट/बाला संख्या
१.	धान, गहुँ, जै र जौ	१००० बोट/ आँकडा
२.	वन्दा, भाण्टा, खुर्सानी, जुट, मकै, सिमी, स्व्वास, रहर, मुला, बदाम	१०० बोट/ आँकडा
३.	मुङ्ग, मेथी, भटमास, मसुरो, चना, तोरी, भटमास, वर्सिम, र अन्य घाँसे वाली, केराउ	५०० बोट/ आँकडा
४.	लहरे वाली जस्तै करेला, लौका, फर्सी, घिरौला, काक्रो, तरभुजा, र अन्य यस्तै किसिमका लहरा जाने वाली	५० बोट/ आँकडा

खेतमा आँकडा लिन हिड्ने तरिका

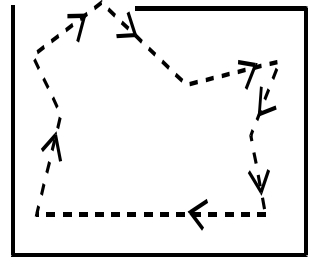
१

धान

२

लाईनमा रोपेको बालीको लागी

३

छरुवा बालीको लागी

लटको संकेत राखे विधि

लट संख्याको (४) चार भाग हुनेछः-

पहिलो भागः

यस भागले महिना र वर्षको सांकेतिक शब्द र अङ्कलाई जनाउँदछ। उक्त समयमा सम्बन्धित बाली काटिएको भन्ने बुझिन्छ। महिनाको सानो रूप असार बाहेक अरु महिनाको सुरुको अक्षर एक अक्षर हुन्छ भने असारको असाभनी जनाउने छ। वर्षको अन्तिम दुई अंकले वर्ष भनी जनाउने छ। महिनाको सानो रूप निम्न अनुसार हुनेछ।

महिना	सानो रूप	महिना	सानो रूप
वैशाख	वै	कार्तिक	का
जेष्ठ	जे	मंसिर	मं
असार	अ	पुस	पु
श्रावण	श्रा	माघ	मा
भाद्र	भा	फाल्गुण	फा
असोज	अ	चैत्र	चै

दोस्रो भागः

महिनाको वर्षपछिको अक्षरले उत्पादन भएको जिल्लालाई जनाउने छ। यस अक्षरमा कुनै जिल्लाको अक्षर लिइएको छ। र कुनै जिल्लाको पूरै नाम राखिइको हुनेछ। जुन निम्न अनुसार हुनेछ।

जिल्ला	सानो रूप	जिल्ला	सानो रूप
ताप्लेजुङ्ग	ता	उदयपुर	उ
पाँचथर	पाँ	भोजपुर	भो
ईलाम	ई	धनकुटा	धन
झापा	झा	तेह्रथुम	ते
सोलुखुम्बु	सो	सुनसरी	सु
संखुवासभा	सं	मोरङ्ग	मो
ओखलढुङ्गा	ओ	खोटाङ्ग	खो
पाल्पा	पा	सिन्धुली	सिन्धुली
गुल्मी	गु	रसुवा	र
सप्तरी	सप्त	सिन्धुपाल्चोक	सि

जिल्ला	सानो रूप	जिल्ला	सानो रूप
सिराहा	सिर	काठमाण्डौ	काठ
दोलखा	दो	बारा	बारा
रामेछाप	रा	अर्घाखाँची	अर्घा
कपिलवस्तु	क	महोत्तरी	महो
दाङ्ग	दाङ्ग	सर्लाही	सर्ला
दैलेख	दै	धनुषा	ध
बाँके	बाँ	नुवाकोट	नु
मुगु	मु	भक्तपुर	भ
हुम्ला	हु	ललितपुर	ललि
अछाम	अछा	धादिङ्ग	धा
दार्चुला	दार्चु	पर्सा	पर्सा
गोरखा	गो	नवलपरासी	नव
तनहुँ	त	रुकुम	रुकु
बैतडी	बै	सल्यान	सल्या
बाग्लुङ्ग	बाग	सुर्खेत	सुर्खे
म्याग्दी	म्या	बर्दिया	बर्दि
चितवन	चि	कालिकोट	काली
रूपन्देही	रुप	बझाङ्ग	बझा
प्युठान	प्यु	बाजुरा	बाजु
डोल्पा	डोल्पा	डडेल्धुरा	ड
डोटी	डोटी	मनाङ्ग	मना
रौतहट	रौ	लमजुङ्ग	लम
स्याङ्गजा	स्या	कन्चनपुर	क
मुस्ताङ्ग	मुस्ता	काभ्रेपलान्चोक	काभ्रे
जुम्ला	जु	मकवानपुर	मक
कैलाली	कै	रोल्पा	रो
कास्की	कास्की	जाजरकोट	जा
पर्वत	पर्व		

तेस्रो भागः

तेस्रो भागको अङ्क बीउ प्रसोधन र सङ्केत पत्र लगाएको कारखाना वा स्थानलाई जनाउने छ।
जुन निम्न अनुसार हुनेछ।

प्रसोधन कारखानासंकेत नं

बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना,ईटहरी	०१
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, जनकपुर	०२
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, हेटौडा	०३
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, भैरहवा	०४
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, नेपालगन्ज	०५
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, दाङ्ग	०६
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, कन्चनपुर	०७
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, तरहरा	०८
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, परवानीपुर	०९
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, रामपुर	१०
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, भैरहवा फार्म	११
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, खुमलटार	१२
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, लु.सिड कं.सिद्धार्थनगर	१३
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, विरगन्ज	१४
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, लुम्ले	१५
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, चितवन	१६
बीउ बिजन प्रसोधन कारखाना, भरतपुर, चितवन	१७
राष्ट्रिय धान बाली अनुसन्धान कार्यक्रम हर्दिनाथ	१८
राष्ट्रिय कोशेबाली अनुसन्धान कार्यक्रम रामपुर	१९
साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन लि. हेटौडा	२०
बीजवृद्धि कृषक समुह पिठुवा	२१
मल्ल बीज सप्लायर्स टाँडी, चितवन	२२
बीउ प्रसोधन कारखाना सिप्रेड	२३
सामूहिक बीउवृद्धि समुह डुमरिया	२४

मनोज ईन्टरनेशनल	२५
एभरेष्ट सीड कम्पनी, खुमलटार	२६
युनिक बीउ उद्योग, धनगढी	२७
पहाडी बाली अनुसन्धान का. काभ्रे, दोलखा	२८
कालिका सीड कम्पनि प्रा.लि.रुपन्देही, भैरहवा	२९
उन्नत बीजवृद्धि कृषक समुह, पटिहानी, चितवन	३०
पन्चशक्ति बीउ उद्योग कम्पनि प्रा.लि. धनगढी	३१
ईन्टरनेशनल एग्री सीड कम्पनी प्रा.लि. तौलिहवा, कपिलवस्तु	३२
सियान सीड सर्भिस सेन्टर, थानकोट	३३
युनिभर्सल सीड कम्पनी, भैरहवा	३४
न्यू श्री राम बीजवृद्धि मल्टी पर्पल कम्पनी, पार्वतिपुर	३५
अन्नपूर्ण बीउ विजन कृषि सहकारी संस्था लि. मानकपडी	३६
श्रोत बीउ उत्पादन फार्म बीउ विजन प्र. सुन्दरपुर	३७
अपि हिमाल एग्री एण्ड लाइभस्टक कम्पनि, धनगढी	३८

चौथो भागः

यो अङ्कले प्रत्येक बीउ उत्पादकको संकेत जनाउनेछ। यदि उही कृषकको लट निर्धारित बालीको लट परिमाण भन्दा बढी भएमा उही संकेत संख्या राख्ने तर संख्याको छेउमा रोमन अङ्कले लटको संख्या राख्ने जस्तै कुनै बीउ उत्पादकको बीउ तीन वटा लट भयो भने पहिलो लटको बीउ उत्पादक संकेतको छेउमा ब्राकेट (i) लेख्ने, दोस्रोको (ii) तेस्रोको (iii) एवं रीतले लेख्दै जाने। लट संख्याको चारै भागलाई (-) ड्यास चिन्ह राखी छुट्याउने उदाहरणका लागि लट संख्या वै-६१बारा-०३-०२ भयो भने निम्न कुरा जनाउँछ। अन्तमा कृषकको नाम उल्लेख गर्ने। जस्तै: वै-वैशाख महिना

६१-२०६१ साल

बारा-बीउ जिल्लामा उत्पादन भएको

०३- बीउ प्रसोधन कारखाना हैटौडामा व्यागिङ्ग(बोरावन्दी) भएको

०२- बीउ उत्पादकको सङ्केत संख्या

नोट:- बीउ प्रसोधन, प्रसोधन कारखानाबाट नभई अन्य तरिकाबाट भएको भए सो वापतको संकेत दिन नपर्ने।

नमुना विवरण फारम

(प्रयोगशालाले भर्ने)

अनुरोध नं.	परिक्षण नं.
नमुना पठाएको मिति	नमुना प्राप्त मिति.....
नमुना पठाउनेको नाम र ठेगाना.....	कैफियत

नमूनाको प्रकार (बीउको किसिम) जात.....

बीउको स्तर (✓ चिन्ह लगाउने)

(क) प्रजनन बीउ (ख) मूल बीउ (ग) प्रमाणित बीउ (घ) उन्नत बीउ

(ङ) अन्य (कुनै भए जनाउने):-

परिक्षणको किसिम(✓ चिन्ह लगाउने)

(क) शुद्धता (ख) उमारशक्ति (ग) चिस्यान (घ) सम्पूर्ण

(ङ) अन्य बीउ गणना परिक्षण

(च) स्वास्थ्य (छ) १००० दानाको तौल (ज) अन्य (कुनै भए जनाउने)

यदि परिक्षण जरुरी भए परिक्षणको किसिम (कारण)

बीउ पठाउने समुह/सरकारी निकाय/ व्यक्ति तथा संस्थाको नाम:-

ठेगाना:- फोन. नं दस्तखत:-.....

मिति.....

बीउको लट नं. वा संकेत

बीउको लटको परिमाण (के.जी.)

लटमा बोरा वा अन्य भाँडाको संख्या:

प्राथमिक नमूनाहरूको संख्या:

बीउ उपचारित भए (उल्लेख गर्ने) विषादीको नाम:

मात्रा:

उत्पादन वर्ष: नयाँ/ पुरानो:.....

नमूना लिएको मिति: नमूना लिएको स्थान:.....

नमूना लिनेको नाम र पद:..... हस्ताक्षर:

कैफियत (यदि केहि भए उल्लेख गर्ने)

प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

बीउको नमूना लिने विधि:

बीउ नमूना:-

नमुना भन्नाले कुनै पनि वस्तुमा भएको गुणहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने सानो स्वरूप हो। बीउ हेर्दा एकै नासको देखिएमा पनि गुणस्तर राम्रै हुन्छ भन्न सकिदैन। एउटै जात स्तरको एउटै समय र खेतमा लगाई उत्पादन गरिएका बीउहरू एउटै भण्डार कोठामा भण्डार गरेता पनि तिनीहरूको गुणहरूमा फरक भई राख्ने हुन्छ। त्यसैले बीउ वाली कटानी गरेर वा रोप्नु भन्दा अघि प्रसोधन गरिसके पछि बीउ परिक्षण गर्नु पर्दछ। प्रत्येक बीउको दानालाई परिक्षण गर्न सकिदैन त्यसैले परिक्षणको लागि पठाउनु अघि बीउको नमुनाले सम्पूर्ण बीउको परिमाणलाई प्रतिनिधित्व गर्ने गरी सही र निष्पक्ष तरिकाले दिएको हुनुपर्दछ। अन्यथा परिक्षणबाट प्राप्त नतिजाले नमुनाको मात्र गुणस्तरलाई जनाई सम्पूर्ण परिमाणलाई प्रतिनिधित्व गर्दैन।

बीउको नमूना लिनका कारणहरू:

एउटै खेतमा एउटै जात, स्तरको वाली लगाएता पनि उत्पादित सबै बीउको दानाहरू एकै प्रकारको हुदैन। जसले बीउको गुणस्तरमा ठुलो असर पार्दछ। त्यस बाहेक एक रूपता नहुने कारणहरू मध्ये प्रमुख कारणहरू निम्नानुसार छन्।

- बीउ काट्दा बोटको अवस्था, ढल्ने र अन्य झारपात वा रोगकिराले आक्रमण गर्दा बीउको अवस्थामा फरक पर्न गई बीउको गुणस्तरमा पनि फरक पर्न जान्छ।
- एउटै ठाउँ र एउटै बोटमा फलेको बीउ पनि कुनै ठुलो, सानो, पोटिलो, चाउरिएको आदि हुन्छन्।
- गुरुत्वाकर्षणको प्रभावले बोरा, ब्याग आदिमा राखेका बीउहरूमा ठूला, पोटिला दाना तल पिँधमा र साना, मसिना दाना माथि रहन्छन्।
- कहिले काँही काट्न शुरु गरे पछि मौसम गडबडी र कुनै कारणबस बिचैमा छाड्नु पर्ने हुन्छ। यस्तो अवस्थामा पहिले र पछि काटिएको बीउमा पनि फरक पर्न सक्छ।
- बीउ काट्ने, चुट्ने र राख्ने क्रममा बीउ टुक्रिने, फुट्ने आदिले पनि बिउमा फरक भिन्नता आउन सक्छ। उपरोक्त कारणहरूले सम्पूर्ण परिमाणको प्रतिनिधित्व हुने गरी नमूना लिनु पर्दछ।

परिक्षणमा पठाउनको लागी नमूना लिने तरिका:

बीउ भण्डारणको अवस्था अनुसार निम्न विधि अपनाई बीउको नमूना लिईन्छ।

क. थुपारेको धन्सार, खलियान आदि बीउको लटबाट लिइने प्राथमिक नमुनाहरूको न्यूनतम संख्या (१०० के.जी. भन्दा बढीको थैला वा थुप्रोबाट)

प्रत्येक बीउको लटको परिमाण	न्यूनतम प्राथमिक नमुना संख्या
५०० के.जी. सम्म	कम्तिमा ५ प्राथमिक नमुना
५०१ देखि ३००० के.जी सम्म	प्रत्येक ३०० के.जी. मा १ तर कम्तीमा ५ वटा
३००१ देखि २०००० के.जी सम्म	प्रत्येक ५०० के.जी. मा १ तर कम्तीमा १० वटा
२०००१ देखि माथि	प्रत्येक ७०० के.जी. मा १ तर कम्तीमा ४० वटा

ख. बोरा वा अरु भाँडोमा राखेको बीउको लटबाट लिईने प्राथमिक नमूनाहरूको न्यूनतम संख्या (बोरा वा थैलाको क्षमता १५ देखि १०० के.जी. भएको)

प्रत्येक बीउको लटको परिमाण	न्यूनतम प्राथमिक नमुना संख्या
१ देखि ४ भाँडोमा	३ प्राथमिक नमुना प्रत्येक भाँडोमा
५ देखि ८ भाँडोमा	२ प्राथमिक नमुना प्रत्येक भाँडोमा
९ देखि १५ भाँडोमा	१ प्राथमिक नमुना प्रत्येक भाँडोमा
१६ देखि ३० भाँडोमा	कूल १५ प्राथमिक नमुना प्रत्येक भाँडोमा
३१ देखि ५९ भाँडोमा	कूल २० प्राथमिक नमुना प्रत्येक भाँडोमा
६० वा बढी	कूल ३० प्राथमिक नमुना प्रत्येक भाँडोमा

ग. सानो कागजको खाम वा अरु किसिमको सानो प्याकेटको हकमा प्रत्येक बीउको लटमा बढिमा १०० के.जी. को एक ईकाईका दरले नछानिकन प्याकेटहरू नै नमुना लिने विधिको(ख) उल्लेख भए अनुसार नमुनाको रूपमा लिनु पर्दछ। जस्तै ५ के.जी को प्याकेटमा २०गोटा, ३ के.जी. को प्याकेटमा ३३ गोटा वा १ के.जी. को १०० गोटा गरी नमुना लिनु पर्दछ।

नमूनाका किसिमहरू:

- क) प्राथमिक नमूना (Primary Sample):-प्रत्येक लटको बीउलाई विभिन्न भाँडो जस्तै घ्याम्पो, भकारी, बोरा वा खलियान, धन्सार आदि ठाउँमा संचय गरेको हुन्छ । यो विभिन्न भाँडो वा धन्सार आदिको विभिन्न ठाउँ र गहिराई बाट लिएको छुट्टाछुट्टै नमूनाहरूलाई प्राथमिक नमूना भनिन्छ।
- ख) समिश्रित नमूना(Composite Sample):-प्रत्येक प्राथमिक नमूनाहरू यदि एकनासको देखिन्छ भने एकै ठाँउमा मिसाउनु पर्दछ। यसरी एकनास संग मिसाईएको नमूनालाई नै समिश्रित नमूना भनिन्छ।
- ग) परिक्षणको लागी पठाईने नमूना (Submitted Sample):- मिश्रित नमूनाबाट विधिपूर्वक झिकि परिक्षण गर्न पठाउने नमूनालाई परिक्षणार्थ नमूना भनिन्छ।

घ) परिक्षण गर्ने नमूना (Working Sample):- परिक्षणार्थ पठाईने नमूनाबाट प्रयोगशालामा विधिपूर्वक झिकिएको नमूनालाई बीउ परिक्षण गर्ने नमूना भनिन्छ। यसै नमूनाबाट प्रत्येक लटको गुणस्तर पत्ता लगाउन सकिन्छ ।

नमूना लिदा ध्यान दिनुपर्ने विशेष कुराहरु:

- बीउको नमूना बीउ निरिक्षक वा बीउ नमूना लिने तरिकाको पूर्ण ज्ञानभएको व्यक्तिले मात्र लिनुपर्दछ।
- बीउ गोदाममा बीउ निरिक्षक वा बीउ नमूना संकलकले जुनसुकै ठाउँबाट नमूना लिन सक्ने किसिमको बोराको व्यवस्था गरेको हुनुपर्दछ। यदि यस्तो तरिकाबाट बीउ बोराहरु राखेको छैन भने नमूना लिनु अगाडी व्यवस्थित किसिमले बीउ बोराहरु राख्न लगाएर मात्र नमूना लिनु पर्दछ।
- बीउ निरिक्षक वा नमूना संकलकले नमूना लिनु अगाडी बीउको लट, प्रत्येक लटको संकेत, बीउको परिमाण अनुसार बोराको संख्याको पूर्ण जानकारी राखेर मात्र प्रतिनिधित्व गर्ने नमूना लिनु पर्दछ।
- बीउ निरिक्षकले बीउ स्थलमा नै नमूनाको चिस्यान जाँचनु पर्दछ। चिस्यान बढी भएमा तुरुन्त सुकाउन लगाउनु पर्दछ। स्थलमा नै चिस्यान जाँचन नमिले वा अन्यत्र नभए तुरुन्त नजिकको प्रयोगशालामा २५० गेज बाक्लो प्लाष्टिकको झोलामा बन्द गरी सिल गरेर मात्र पठाउनु पर्दछ।
- बोरामा ट्रायर घुसार्दा पर्ने प्वाललाई ट्रायरको चुच्चोले बोराको धागो तल माथि सारी बन्द गरिदिनु पर्दछ। प्लाष्टिक भित्र भएको बोराको हकमा मुख खोलेर नमूना झिक्नु पर्दछ तर मुख नखोलिकन ट्रायर घुसार्दा परेको प्वाललाई कडा टेपले टाली दिनुपर्दछ।

नमूना लिने साधन:-

क. प्रोव र स्लिभ ट्रायर

ख. नोव ट्रायर

ग. स्वचालित नमूना लिने साधनहरु

नमूना संकलकले नमूना लिन जाँदा लिएर जाने साधनहरु:-

- नमूना लिने सम्बन्धी कार्याविधि
- प्रोव ट्रायर
- नमूना लिने कपडाको/प्लाष्टिकको झोलाहरु
- समिश्रित नमूना बनाउन चाहिने भाँडो वा एल्मुनियमको ट्रे
- परिक्षणार्थ पठाउने नमूना तयार पार्न चाहिने उपयुक्त उपकरणहरु
- चिस्यान परिक्षणको लागी नमूना राख्न प्लाष्टिकको झोलाहरु
- सिलबन्दी गर्न आवश्यक सामानहरु
- संकेत पत्र
- स्टापलर
- नमूना विवरण फाराम

- लेन्स
- पेन्सिल आदि

बीउको लटको परिमाण र परिक्षणार्थ पठाईने नमूनाको परिमाण:-

क्र.सं.	बाली	लटको परिमाण(के.जी.)	परिक्षणार्थ पठाईने नमूनाको न्यूनतम परिमाण(ग्राम)	शुद्धताको लागी चाहिने न्यूनतम परिमाण(ग्राम)	जातिय परिक्षणको लागी चाहिने न्यूनतम परिमाण(ग्राम)
खाद्यन्न बाली					
१.	गहुँ	३०,०००	१,०००	१२०	१,०००
२.	धान	३०,०००	७००	७०	७००
३.	मकै	४०,०००	१,०००	९००	१,०००
४.	जौ	२०,०००	१,०००	१२०	१,०००
५.	जै	२५,०००	१,०००	१२०	१,०००
६.	कोदो	१०,०००	१००	१०	१००
कोशेवाली					
१.	बोडी	२०,०००	१,०००	४००	१,०००
२.	चना	२०,०००	१,०००	१,०००	१,०००
३.	मुङ्ग	२५,०००	१,०००	१२०	१,०००
४.	मास	२५,०००	१,०००	७००	१,०००
५.	मसुरो	३०,०००	६००	६०	६००
६.	रहर	२०,०००	१,०००	३००	१,०००
७.	भटमास	३०,०००	१,०००	५००	१,०००
८.	केराउ	२५,०००	१,०००	९००	१,०००
तेलबाली					
१.	बदाम	३०,०००	१,०००	१,०००	१,०००
२.	तोरी	१०,०००	१००	१०	१००
३.	सस्युँ	१०,०००	१००	१०	१००
४.	आलस	१०,०००	१५०	१५	१५०
५.	तिल	१०,०००	७०	७	७०
तरकारी बाली					
१.	मेथी	१०,०००	४०	४	४०
२.	सलादसाग	१०,०००	३०	३	३०
३.	पालुङ्गो	१०,०००	५००	५०	५००
४.	तितिकरेला	२०,०००	४५०	७०	४५०
५.	घिरौला	२०,०००	१०००	५००	१०००
६.	काक्रो	१०,०००	१५०	७०	१५०

७.	खरभुजा	१०,०००	१५०	७०	१५०
८.	फर्सी	२०,०००	३५०	१८०	३५०
९.	पाटेघिरौला	२०,०००	१०००	५००	१०००
१०.	बोक्राउली	१०,०००	१००	१०	१००
११.	बन्दा	१०,०००	१००	१०	१००
१२.	ग्यौँठगोभी	१०,०००	१००	१०	१००
१३.	मूला	१०,०००	३००	३०	३००
१४.	सलगम	१०,०००	७०	७	७०
१५.	गाँजर	१०,०००	३०	३	३०
१६.	रामतोरीया	२०,०००	१०००	१४०	१०००
१७.	भाण्टा	१०,०००	१५०	१५	१५०
१८.	चम्सुर	१०,०००	६०	६	६०
१९.	प्याज	१०,०००	८०	८	८०
२०.	सिसी	२०,०००	१०००	६००	१०००
२१.	गोलभेंडा	१०,०००	१५	७	१५
२२.	भेडेखुर्सानी	१०,०००	१५०	१५	१५०
२३.	पिरोखुर्सानी	१०,०००	१५०	१५	१५०
२४.	काउली	१०,०००	१००	१०	१००
२५.	स्वीसचर्ड	२०,०००	५००	५०	५००
२६.	तरभुजा	२०,०००	१०००	२५०	१०००
घाँसे वाली					
१.	वर्षिम	१०,०००	६०	६	६०
२.	लर्सुन	१०,०००	५०	५	५०
३.	सुडान घाँस	१०,०००	३५०	२५	३५०
४.	टियोसेन्टी	१०,०००	१०००	९००	१०००
५.	जै	३०,०००	१०००	१२०	१०००
६.	क्लोभर	१०,०००	२०	२	२०
७.	स्टाईलो	१०,०००	७०	७	७०
८.	दिनानाथ घाँस	१०,०००	७०	७	७०
९.	भेच	३०,०००	१०००	१४०	१०००
१०.	नेपियर	१०,०००	१५०	१५	१५०
११.	लुपिन	३०,०००	१०००	४५०	१०००
औद्योगिक वाली					
१.	सुर्ति	१०,०००	५	०.५	५
२.	कपास	२५,००	१०००	३५०	१०००
३.	जुट	१०,०००	१५०	१५	१५०

गुणस्तरयुक्त बीउ बिजनमा हुनुपर्ने गुणहरू

कृषि उत्पादन बृद्धिमा धेरै कृषि सामाग्रीहरूको भूमिका रहने भएता पनि गुणस्तरयुक्त बीउ बिजनको भूमिका अन्य सामाग्रीहरू भन्दा ज्यादै महत्वपूर्ण मानिन्छ। त्यस कारण कृषकले जुनसुकै स्रोतबाट बीउ बिजन खरिद वा जुनसुकै बालीको बीउ उत्पादन गरे तापनि वा बीउ व्यवसायीले विक्री वितरण गर्दा बीउ बिजनमा निम्न गुणहरू पूरा गरेको हुनु पर्दछ।

(क) जातिय शुद्धता (Genetic/Varietal Purity)-

बीउ उत्पादनको मुख्य उद्देश्य भविष्यमा प्रयोग गर्नु हो। त्यस कारणले बीउ बिजन जहिले पनि जातिय रूपले शुद्ध हुनुपर्दछ। बाली प्रजननकर्ताले नयाँ जातको विकास गर्दा विशिष्टता, एकरूपता, स्थायित्व तथा खेती गर्न/प्रयोग गर्न उपयोगी गुण कायम गर्न सक्नु पर्दछ।

(ख) भौतिक शुद्धता (Physical Purity)-

बीउ बिजन जातिय रूपले शुद्ध हुनुको साथै भौतिक रूपले पनि शुद्ध हुनुपर्दछ। बीउको लटमा अन्य बालीको बीउ, झारपातको बीउ र निष्क्रिय पदार्थले व्यापक रूपमा बीउको गुणस्तर घटाईदिन्छ। त्यसैले गुणस्तरिय बीउमा यस्ता किसिमका अवाञ्छित तत्वहरू हुनु हुँदैन। भई हाले पनि बीउको न्यूनतम स्तर भित्र हुनु पर्दछ।

(ग) बीउको जिवितपन र उमारशक्ति (Viability and Germination)-

बीउ बिजन पनि अन्य जिवित वस्तु जस्तै हो। त्यस कारण यसलाई उपयुक्त किसिमले संचय वा परिचालन गर्न नसकेमा छिट्टै नै गुणस्तरमा हास हुन्छ। बीउको जिवितपना पनि बीउ बिजन गुणस्तरको लागी महत्वपूर्ण पक्ष हो। त्यसैले कीउ बिजनमा जति सक्दो राम्रो जीवितपना वा उमारशक्ति भएको हुनु पर्दछ। जसले स्वस्थ विरुवा उत्पादन गरी राम्रो प्रतिफल दिन सक्छ। बीउको उमारशक्ति बाली अनुसार फरक-फरक हुन्छ।

(घ) ओजस (Vigour)-

प्रकृतिमा बीउ उम्रन तथा हुर्कनको लागी सबै ठाउँमा सधैँभरी एकनासको वातावरण हुँदैन। त्यसैले बीउ बिजनले भिन्न-भिन्न प्रकारको वातावरणमा उम्रदा वा बेर्ना बृद्धि हुँदा त्यस बीउले देखाउने पूर्ण क्रियाकलाप र क्रियाशिलताको स्तर (activity and performance)लाई बीउको ओजस भनिन्छ। जुन बीउले खेतबारीमा रोपेपछि राम्रो नतिजा दिन सक्छ। बीउमा ओजस राम्रो छैन भने उमारशक्ति बढी भएकै बीउले पनि प्रतिकूल अवस्थामा राम्रो र स्वच्छ विरुवा उत्पादन गर्न सक्छ भनेर भन्न सकिँदैन। त्यसै कारणले कम ओजस भएको बीउले आशातित उत्पादन दिन नसक्ने हुनाले जहिले पनि ओजस बढी भएको बीउ प्रयोग गर्नु पर्दछ।

(ङ) चिस्यान (Moisture)-

बीउको चिस्यान भन्नाले बीउमा भएको पानीको मात्रालाई बुझ्नु पर्दछ। बीउको गुणस्तर निर्धारण गर्न यसले एकदम महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ। अर्थोडक्स बीउ जस्तै: खाद्यान्न, तरकारी,

तेलहन,घाँसेवाली आदिलाई कम चिस्यान भएको अवस्थामा संचय गरी राख्दा यसको गुणस्तर लामो समयसम्म कायम गर्न सकिन्छ भने रिक्वालिस्ट्रेट बीउ जस्तै: कफी, लिची इत्यादीमा २० प्रतिशत भन्दा कम चिस्यान भएमा भण्डारमा त्यसको गुणस्तर लामो समय सम्म कायम गर्न सकिदैन।

अर्थोडक्स बीउमा चिस्यानको मात्रा बढी भएमा बीउ भण्डारण गर्दा छिटो कुहिने, रोगकिरा बढी लाग्ने र बीउको आयु घट्ने जाने हुन्छ। जसले गर्दा बीउको जिवितपना, उमारशक्ति ओजसमा असर पर्दछ। बीउको लागी सुहाउँदो आवश्यक अधिकतम चिस्यानको मात्रा बाली अनुसार फरक हुन्छ।

(च) स्वास्थ्य (Health)-

बीउ बिजनको स्वास्थ्य भन्नाले बीउमा रोगका जिवाणु वा किराहरुको उपस्थिति वा अनुपस्थितिलाई जनाउँदछ। बीउबाट बीउमा सर्ने रोगहरु जसले बीउ बिजन उम्रदा वा विरुवाको वृद्धिको अन्तिम अवस्था सम्म पनि असर पारेको हुन्छ। त्यस्तै गरेर किराबाट प्रभावित बीउबाट पनि राम्रो विरुवा उत्पादन हुन सक्दैन। बीउ बिजन अस्वस्थ भएमा बीउ नउम्रने र उम्रेको विरुवाबाट पनि उत्पादन घट्नुको साथै बीउको गुणस्तर पनि घट्न जान्छ। त्यसै कारणले गर्दा बीउ बिजन जहिले पनि रोग तथा किराबाट मुक्त हुनुपर्दछ। यस्तो किसिमको समस्याबाट बच्न बाली चक्र प्रणालीमा हेरफेर, बीउ उपचार गर्नुको साथै रोगी प्लट र बीउ उत्पादन प्लटबाट बीउमा निश्चित पृथकता दुरी कायम गरी बीउ उत्पादन गर्नु पर्दछ।

(छ) तौल (Weight)-

बीउको तौल पनि बीउको गुणस्तर (खास गरी बीउको ओजसमा) मा प्रभाव पार्ने एक महत्वपूर्ण पक्ष हो। यसले बीउ कतिको भरिलो वा पोटिलो छ भन्ने कुराको जानकारी दिन्छ। बीउको तौल बालीको जात विकास गर्ने क्रममा सम्बन्धित बाली प्रजननकर्ताले जात अनुसार निर्धारण गरेको हुन्छ। यो खास गरेर १००० दाना बीउको तौलको आधारमा हिसाब निकालिन्छ। त्यसै कारणले बीउ उत्पादन वा बाली उत्पादकको लागी प्रयोग गरिने बीउ जहिले पनि प्रजननकर्ताले निर्धारण गरेको तौल अनुसार हुनु पर्दछ ताकि त्यस्तो बीउले स्वच्छ र स्वस्थ विरुवा उत्पादन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ।

(ज) आकार तथा प्रकार (Shape and Size)-

बीउ बिजन जहिले पनि एकनासको आकार प्रकारको हुनुपर्दछ। जसले गर्दा एकनासको विरुवा उत्पादन गरी राम्रो उत्पादन लिन सकिन्छ।

(झ) चमकपन (Lusture)-

बीउ बिजनको गुणस्तर निर्धारण गर्न सहयोग गर्ने पक्ष हो, बीउको चमकपन भएकोले बीउमा जहिले पनि यसको वास्तविक रंग र चमक हुनुपर्दछ। यदि पुरानो, सडेको बीउ छ भने यसले आफ्नो चमक गुमाउँदछ। त्यसैले बीउ प्रयोग गर्दा जहिले पनि वास्तविक रंगको चमक भएको हुनुपर्दछ।

बीउ प्रमाणीकरण पद्धति

बीउ बिजन ऐन, २०४५ र बीउ बिजन नियमावली (पहिलो संसोधन) ऐन २०६४ बमोजिम नेपालमा दुई किसिमबाट गुण नियन्त्रण गर्ने गरिन्छ।

१. प्रमाणिकरण (Certification)-

यस पद्धतिमा श्रोत बीउ देखी लिएर उत्पादन पक्ष र बीउ थैलावन्दी मात्र सम्म विशेषज्ञको निगरानीमा गरिन्छ। यस पद्धतिमा व्यवस्थित तरिकाबाट विभिन्न तहमा अनुगमन एवं परिक्षण गरी/ गराई गुणस्तर अङ्कित प्रमाणीकरणको ट्याग लगाई बीउको ग्यारेन्टी दिईन्छ। यस पद्धतिमा निम्न वर्गका बीउहरू समावेश गरिएको हुन्छ।

- मूल बीउ
- प्रमाणित बीउ

२. यथार्थ संकेत पत्र (Truthful Label)-

यो पद्धति अनिवार्य छ। यस प्रक्रियामा बीउ प्रमाणिकरण जस्तै हरेक पक्षमा बीउ प्रमाणीकरण निकायका बीउ विशेषज्ञहरूले प्राविधिक निरिक्षण गरिदैन। यस पद्धतिमा बीउ उत्पादक वा बीउ बिक्रेताले बीउको गुण नियन्त्रणको लागि आवश्यक व्यावस्था मिलाएको हुन्छ। यस किसिमबाट उत्पादन गरिएको बीउ बिक्री गर्दा उक्त बीउको थैलोमा सो बीउको गुणस्तर अनुसार अंकित गरेको यथार्थ संकेत पत्र लगाएको हुनुपर्दछ। यथार्थ संकेत पत्र पहेंलो रंगको कागजमा कालो अक्षरले लेखेको हुनुपर्दछ। साथै यस किसिमको बीउको गुणस्तर सम्बन्धी जिम्मेवारी बीउ बिक्रेता वा बीउ उत्पादकको नै हुन्छ। बीउको गुण नियन्त्रकले यस्ता संकेत पत्र लगाएर बिक्री भई राखेका बीउको नमूना लिई परिक्षण गर्ने गर्दछन। यस्ता बीउमा न्यूनतम स्तर भन्दा कम गुणको बीउ बिक्री भई राखेको खण्डमा बीउ बिजन नियमावलीमा तोकिए बमोजिम सजाय हुनसक्छ। पहेंलो रंगको यथार्थ संकेत पत्रको लम्बाई १३ से.मी. र चौडाई ८.५ से.मी. को हुनुपर्दछ।

संकेत पत्रमा हुनुपर्ने गुणहरू:

- क. बालीको किसिम
- ख. बालीको जात
- ग. बीउको स्तर
- घ. लट नं
- ङ. उत्पादन वर्ष
- च. शुद्धता प्रतिशत (न्यूनतम)
- छ. उम्रनेशक्ति प्रतिशत (न्यूनतम)
- ज. परीक्षण मिति
- झ. लोगो
- ञ. बीउको तौल
- ट. विषादीले उपचार गरेको/नगरेको
- ठ. बीउ बिक्रेताको नाम र दस्तखत

सुरक्षित बीउ भण्डारणका लागी अधिकतम चिस्यान प्रतिशत

बाली	चिस्यान (प्रतिशत)	बाली	चिस्यान (प्रतिशत)
धान	१३	गहुँ	१२
मकै	१२	जै	१२
कोदो	११	कपास	१०
जुट	९	भटमास	९
बोडी	९	सिमी	९
मास	९	मुङ्ग	९
रहर	९	केराउ	९
चना	९	तोरी	८
बदाम	९	रायो	९
सलगम	९	बन्दा, काउली, मूला	८
भाण्टा	९	गोलभेंडा	९
खुर्सानी	९	प्याज	९
मेथी	९	पालक	९
सुसाग	९	चुकन्दर	९
करेला	९	काक्रो	९
फर्सि, स्व्वास	९	घिरौला	९
लौका	९	तरबुजा	९
भिण्डी	१०	गाँजर	९

बीउ विजन ऐन, २०४५

संशोधन गर्ने ऐन

लालमोहर/प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति: २०४५/७/१०/४

बीउ विजन (पहिलो संशोधन) ऐन २०६४

प्रमाणीकरण मिति : २०६४/१०/५

२०४५ सालको ऐन नं. १५

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचुडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदाबली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम ॐ रामपट्ट परमज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रवल गोरखादक्षिणवाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपतिश्रीश्री श्री श्री श्रीमन्महाराजधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

बीउ विजनसम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना:

विभिन्न बालीको उत्पादनमा वृद्धि गराउन उच्च गुणस्तरको बीउ विजन उत्पादन, प्रशोधन तथा परीक्षण गरी गुणस्तरयुक्त बीउ विजन सुव्यवस्थित रूपले उपलब्ध गराई सर्वसाधारण जनताको सुविधा तथा आर्थिक हित कायम राख्न वाञ्छनीय भएकोले, श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेववाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

१.१ यस ऐनको नाम “बीउ विजन (पहिलो संशोधन) ऐन, २०६४” रहेको छ ।

१.२ यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा :

२.१ विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा,

२.१.१ “बीउ विजन” भन्नाले भ्रौण विरुवा (इम्ब्रायोनिक प्लान्ट), खाद्य पदार्थ र सुरक्षात्मक आवरण भएको परिपक्व ओभ्युल (म्याच्योर्ड ओभ्युल) वा यौनिक वा वानस्पतिक तरिकाले पुनरोत्पादन (रिप्रोडक्सन) गरी बाली उत्पादन गर्नका लागि छर्ने वा रोप्ने काममा प्रयोग गर्न सकिने बीउ विजन वा बीज सम्झनु पर्छ ।

२.१.२ “बाली” भन्नाले फलफूल, खाद्यान्न, तरकारी, नगदेबाली तथा घाँसबाली जस्ता बाली सम्झनुपर्छ ।

२.१.३ “कृषि कार्य” भन्नाले खाद्यान्न, फलफूल, दलहन, तेलहन, तरकारी, नगदेबाली तथा घाँस उत्पादन गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ ।

२.१.४ “समिति” भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित राष्ट्रिय बीउ विजन समिति सम्झनु पर्छ ।

२.१.५ “प्रयोगशाला” भन्नाले दफा ९ बमोजिम स्थापना भएको बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशाला सम्झनु पर्छ ।

२.१.६ “सुचित बीउ विजन” भन्नाले ११ बमोजिम तोकिएको बीउ विजन सम्झनु पर्छ ।

२.१.७. “भाँडो (कन्टेनर)” भन्नाले वाकस, टिनको बट्टा, शिशी, थैलो, बोरा, भकारी, व्यारेल वा अन्य यस्तै वीउ विजन राख्न प्रयोग गरिने भाँडो सम्भन्तुपर्छ ।

२.१.८ “प्रजनक (विल्डर)” भन्नाले वालीको कुनै जातलाई पहिलो पटक प्रजनन् वा छनौट गरी प्रयोगमा ल्याउने व्यक्ति, संस्था वा निकाय सम्भन्तुपर्छ ।

२.१.९ “किसिम” भन्नाले एकै नामद्वारा चिनिएका वा चिनिन सक्ने कुनै वनस्पतिको सवै जातमूल(स्पेसिज्) तथा उपजातमूल (सब स्पेसिज्) सम्भन्तुपर्छ ।

मिति २०४६/०४/३० को नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचना बमोजिम काठमाण्डौ, भक्तपुर र ललितपुर जिल्लाहरुमा २०४६ साल भाद्र १ गते देखि ऐन प्रारम्भ हुनेगरी तोकिएको मिति २०६१/१०/०१ को नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचना बमोजिम ताप्लेजुङ्ग, पाँचथर,ईलाम, भापा,धनकुटा मोरङ,सुनसरी,सप्तरीप सिरहा, धनषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहर,वारा, पर्सा, मकवानपुर, चितवन, नुवाकोट, कास्की, नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ, बाँके, वर्दिया, कैलाली, वैतडी, दार्चला,डडेल्धुरा, र कञ्चनपुर जिल्लाहरुमा २०६१ साल माघ १ देखि ऐन प्रारम्भ हुनेगरी तोकिएको ।

२.१.१०. “जात (भेराईटी)” भन्नाले वनस्पती शास्त्रीय वर्गीकरणमा सवैमा तल्लो श्रेणी भित्र पर्ने समान आनुवंशिक लक्षणहरु देखिने, अन्य समूहसँग कम्तीमा एउटा लक्षणद्वारा भिन्नता छुट्टिने पुनरुत्पादन (प्रोपागेसन) हुँदा लक्षणहरु परिवर्तन नहुने लक्षण भएका कुनै वनस्पतिको समूह सम्भन्तु पर्छ ।

२.१.११. “संकेतपत्र” भन्नाले भाँडोमा देखिने गरी राखिएको वीउविजन सम्बन्धी विवरण (लेवल) सम्भन्तुपर्छ ।

२.१.१२. “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्तुपर्छ ।

३. राष्ट्रिय वीउ विजन समितिको गठन :

३.१. वीउ विजनसम्बन्धी नीति निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्न र वीउ विजन सम्बन्धी विषयमा सरकारलाई आवश्यक परामर्श दिन एक राष्ट्रिय वीउ विजन समितिको गठन हुनेछ ।

३.१. समितिमा देहायका अध्यक्ष तथा सदस्य रहनेछन् :-

३.२.१. सचिव, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	अध्यक्ष
३.२.२. महानिर्देशक, कृषि विभाग	सदस्य
३.२.३. कार्यकारी निर्देशक, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद	सदस्य
३.२.४. प्रबन्ध संचालक, कृषि सामाग्री कम्पनी लिमिटेड	सदस्य
३.२.५. महाप्रबन्धक, कृषि विकास बैक	सदस्य
३.२.६. प्रबन्ध सञ्चालक, रा.वी.वि. क.लि.	सदस्य
३.२.७. नेपाल सरकारद्वारा मनोनित तरकारी, खाद्यान्न,घाँसेवाली विज्ञानसंग सम्बन्धीत वैज्ञानिक मध्ये महिला सहित तीनजना	सदस्य

३.२.८. वीउ विशेषज्ञ (कम्तीमा सह-प्राध्यापक), कृषि तथा पशु विज्ञान अध्ययन संस्थान, त्रिभुवन विश्वविद्यालय
सदस्य

३.२.९. नेपाल सरकारद्वारा मनोनित वीउ विजन उद्यमीहरु मध्येवाट एकजना महिला सहित दुई जना
सदस्य

३.२.१०. नेपाल सरकारद्वारा मनोनित वीउ विजन उत्पादक र कृषक मध्ये कम्तीमा एकजना महिला सहित दुई जना
सदस्य

३.२.११. प्रमुख, वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र
सदस्य-सचिव

३.३. उपदफा ३.२.७, ३.२.९ र ३.२.१० बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

३.५. नेपाल सरकारले आवश्यक देखेमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी समितिका सदस्यहरुमा आवश्यक थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

३.६. समितिले आवश्यक देखेमा कुनै स्वदेशी वा विदेशी विदेशी विशेषज्ञ वा सल्लाहकारलाई समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

४. समितिको बैठक र निर्णय :

४.१. समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

४.२. समितिको कुल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरु उपस्थित भएमा बैठकको लागी गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

वीउ विजन (पहिलो संसोधन) ऐन २०६४

४.३. समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यहरुले आफू मध्येवाट छानेका सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

४.४. समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत वरावर भएमा अध्यक्षले निर्णयात्मक मत दिनेछ ।

४.५. समितिको निर्णय सदस्य-सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।

४.६. समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

५. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

५.१. वीउ विजन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा गर्न नेपाल सरकारलाई परामर्श दिने ।

५.२. वीउ विजन उत्पादन तथा वितरण कार्यमा निजी तथा सरकारी क्षेत्र विच समन्वय कायम गर्ने ।

५.३. वीउ विजन उद्योगमा लगानी गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

५.४. नेपाल भित्र उत्पादन वा वाहिरवाट आयात भई विक्री वितरण हुने वीउ विजनको गुणस्तर नियमित तथ नियन्त्रण गर्ने गराउने ।

५.५. नयाँ जातको वीउविजनहरु तोकिए बमोजिम अनुमोदन, उन्मोचन (रिलीज) र दर्ता गर्ने ।

५.६. नयाँ जातको वीउ विजनको विशिष्टता, एकरूपता र स्थायित्व परीक्षण गरी तोकिए बमोजिम प्रजनकलाई स्वामित्वको अधिकार प्रदान गर्ने ।

५.७. वीउ विजनको गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।

५.८. स्वदेशी वा विदेशी निकायहरूद्वारा निर्धारित वीउ विजनको गुणस्तरलाई आवश्यकतानुसार अनुमोदन गर्ने ।

५.९.क. वीउ विजन सम्बन्धी सेवा शुल्कको सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई परामर्श दिने ।

५.१०. ख.वालीको किसिम र जात सूचित गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने ।

५.११. ग. कसैले अनुमतिपत्र नवीकरण नगराई प्रयोगशाला सञ्चालन गरेको पाइएमा सोको अनुमतिपत्र खारेज गर्ने ।

५.१२. घ. वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना संकलक तथा वीउ विजन विश्लेषकको रुपमा काम अनुमति दिनको लागि परीक्षा लिने ।

५.१३. वीउ विजन सम्बन्धी अन्य आवश्यक काम कारवाही गर्ने ।

उप- समितिहरू गठन गर्न सक्ने :

६.१ वीउ विजन उत्पादन,प्रशोधन तथा विक्री वितरण गर्ने कार्यलाई सूचारु रुपले संचालन गरी गुणस्तरयुक्त वीउ विजन उपलब्ध गराउने प्रयोगको लागी समितिले आवश्यकतानुसार विभिन्न उप-समितिहरू गठन गर्न सक्नेछ ।

६.२ उप-समितिहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठकसम्बन्धी कार्य विधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

७. वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको स्थापना :

वीउ विजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य गर्न तथ समितिको सचिवालयको रुपमा काम गर्न नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको स्थापना गर्न सक्नेछ ।

८. वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार :

वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

८.१. वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणिकरण सम्बन्धी आवश्यक पूर्वाधारहरू तयार गरी समितिमा पेश गर्ने ।

८.२. समितिद्वारा स्वीकृत तरिका, स्तर तथा मापदण्ड अनुसार वीउ विजन प्रमाणित गरी आवश्यकतानुसार प्रमाणपत्र दिने ।

८.३. उपदफा ९.४ बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले शर्त बमोजिम काम गरे नगरेको अनुगमन गर्ने ।

८.४. वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथ त्यस्तो केन्द्रले वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणिकरण गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

९. वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना :

९.१. वीउ विजनको परीक्षण र तत्सम्बन्धी अन्य कार्य गर्नको लागी नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी एउटा केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना गर्न सक्नेछ ।

- ९.२ उपदफा ९.१ बमोजिम स्थापना भएको प्रयोगशालाको रेखदेख र नियन्त्रणमा रहने गरी आवश्यकता अनुसार नेपालका विभिन्न ठाउँमा वीड विजन परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना हुन सक्नेछ ।
- ९.३ कुनै व्यक्ति वा संस्थाले निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहेमा अनुमतिका लागि तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित तोकिए बमोजिमको ढाँचामा समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- ९.४ उपदफा ९.३ बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर छानविन गरी उपयुक्त देखेमा तोकिए बमोजिमको शर्तको अधिनमा रही समितिले प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न अनुमतिपत्र दिनेछ ।
- ९.५ यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि स्थापना भएकानिजी क्षेत्रका प्रयोगशालाले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्षभित्र यस ऐन बमोजिम अनुमतिपत्र लिइ सक्नुपर्नेछ ।

१०. प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार :

प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ :-

१०. क. नवीकरण :

१०. क. १ यस ऐन बमोजिम स्थापना भएका प्रयोगशालाको अनुमतिपत्र प्रत्येक वर्ष नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।

१०.क.२. यस ऐन बमोजिम स्थापना भएका प्रयोगशालाले उपदफा १०.क.१. मा तोकिएको अवधि भित्र अनुमतिपत्र नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमति पत्र स्वतः रद्द हुनेछ र समितिले त्यस्तो प्रयोगशाला बन्द गराउन सक्नेछ ।

११. वीड विजन किसिम वा जात सूचित गर्ने अधिकार :

नेपाल सरकारले कृषि कार्यको निमित्त प्रयोग गरिने वीड विजनको कुनै किसिम वा जातको गुणस्तर नियमित तथ नियन्त्रण तथ नियन्त्रण गर्न आवश्यक देखेमा समितिको परामर्श लिइ नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी त्यस्तो किसिम वा जातको वीड विजनहरू सूचित वीड विजन भनी तोक्न सक्नेछ र त्यसरी तोक्दा विभिन्न क्षेत्रको लागि उपयुक्त हुने वीड विजनको किसिम वा जात समेत तोक्न सक्नेछ ।

११.क. अनुमतिपत्र लिनु पर्ने:

११.क.१. कुनै व्यक्ति वा संस्थाले वीड विजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार गर्न चाहेमा तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित तोकिएको अधिकारी समक्ष निवेदन दिई तोकिए बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र लिनु पर्नेछ ।

११.क.२. कसैले उपदफा ११.क.१ बमोजिम अनुमति नलिई वीड विजन बिक्री वितरण गरेको पाइएमा त्यस्ता वीड विजन बाली निरीक्षकले जफत गर्नेछ ।

११.ख. सूचित नभएका वीड विजन बिक्री वितरण गर्न नपाइने:

११.ख.१. कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक कसैले पनि यस ऐन बमोजिम सूचित नभएका वीड विजन बिक्री वितरण गर्न पाइने छैन ।

११.ख.२.कसैले उपदफा ११.ख.१बमोजिम सूचित नभएका बीउ विजन बिक्री वितरण गरेको पाइएमा त्यस्तो बीउ विजन बाली निरीक्षकले जफत गर्नेछ ।

१२. बीउ विजनको न्यूनतम गुणस्तरको हद तोक्न सक्ने :

नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाश गरी सूचित बीउ विजन मध्ये समितिको परामर्श लिई कुनै बीउ विजनको हकमा न्यूनतम गुणस्तरको हद तोक्न सक्नेछ ।

१३. सूचित बीउ विजनको बिक्री वितरण :

१३.१.सूचित बीउ विजनको बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले आफूले बिक्री वितरण गर्ने बीउको भाँडोमा देहायको विवरण उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

१३.१.१ बीउ विजनको किसिम र जात,

१३.१.२.दफा १२ बमोजिम तोकिएको न्यूनतम गुणस्तरको हद,

१३.१.३.रासायनिक पदार्थ प्रयोग गरी उपचार गरिएको भए सोको विवरण,

१३.१.४.तोकिए बमोजिमका अन्य कुराहरु ।

१३.२.उपदफा १३.१मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै खास क्षेत्रको लागि मात्र उपयुक्त हुने भनी प्रजनकले निर्धारण गरेको किसिम र जातको सूचित बीउ विजन त्यसरी निर्धारण गरिएको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा बिक्री वितरण गर्न वा गराउन पाइने छैन ।

१४.("बीउ विजन (पहिलो संशोधन)ऐन, २०६४द्वारा खारेज ।")

१५. सूचित बीउ विजन निकासी वा पैठारी गर्न स्वीकृति लिनु पर्ने :

१५.१. सूचित बीउ विजन निकासी वा पैठारी गर्न चाहने व्यक्तिले तोकिएको अधिकारी समक्ष तोकिएबमोजिमको दस्तुर र विवरण सहित निकासी वा पैठारी गर्न स्वीकृतीको निमित्त निवेदन दिनु पर्नेछ ।

१५.२. उपदफा १५.१ बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि, अधिकारीले स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

१५.३. उपदफ १५.१ म जुनजुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बीउ विजन निकासी वा पैठारी गर्ने उद्देश्यले स्थापित उद्योगले निकासी वा पैठारी गर्न चाहेको सूचित बीउ विजनको तोकिए बमोजिमको विवरण तोकिएको अधिकारीलाई दिई निकासी वा पैठारी गर्न सक्नेछ ।

१५.३.क. निकासी वा पैठारीमा रोक लगाउन सक्ने :

नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी नेपालको कृषि कार्यलाई हानि वा प्रतिकूल प्रभाव पु-याउने कुनै खास जातको बीउ विजनको पैठारी गर्न वा कुनै खास कारणले निकासी गर्न नहुने कुनै सूचित जातको बीउ विजन निकासी गर्न जोखिम विश्लेषणको आधारमा रोक लगाउन सक्नेछ ।

१६. बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना संकलक तथा बीउ विजन विश्लेषक सम्बन्धी व्यवस्था :

१६.१ नेपाल सरकारले आवश्यकता अनुसार तोकिएको योग्यता पुगेका बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना संकलक तथा बीउ विजन विश्लेषक नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

१६.२ उपदफा १६.१ बमोजिम वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना संकलक तथा वीउ विजन विश्लेषक नियुक्त नभए सम्मको लागि नेपाल सरकारले सो सम्बन्धमा योग्यता पुगेका कुनै निजामति कर्मचारीलाई वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना संकलन वा वीउ विजन विश्लेषकको रूपमा काम गर्न तोक्न सक्नेछ ।

१६.३ उपदफा १६.१ र १६.२ मा उल्लेखित अवस्थामा बाहेक कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमतिपत्र नलिई वाली निरीक्षक गर्न, वीउ विजन नमुना संकलक वा वीउ विजन विश्लेषकको गर्न हुदैन ।

१६.४ उपदफा १६.३ बमोजिम अनुमतिपत्र लिन चाहने तोकिए बमोजिम योग्यता पुगेको व्यक्तिले समितिबाट लिइने परीक्ष उत्तिर्ण गर्नु पर्नेछ ।

१६.५ उपदफा १६.४ बमोजिमको परीक्ष उत्तिर्ण भएको व्यक्तिले वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना संकलन वा वीउ विजन विश्लेषकको रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने अनुमति पत्र प्राप्त गर्न समिति सकक्ष तोकिएको दस्तुर सहित तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

१६.६ उपदफा १६.५ बमोजिम निवेदन पर्न आएमा तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिइ तोकिएको शर्त वा ढाँचामा समितिले अनुमतिपत्र दिनेछ । यसरी दिइएको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।

१६.७ उपदफा १६.६ बमोजिम दिइएको अनुमतिपत्र तोकिएको नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।

१६.८ उपदफा १६.७ बमोजिम अनुमतिपत्र नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

१६.९ उपदफा १६.४ बमोजिमको परीक्षा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएको बमोजिम हुनेछ ।

१७. वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना संकलक तथा वीउ विजन विश्लेषको काम, कर्तव्य र अधिकार:

वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना संकलक तथा वीउ विजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएको बमोजिम हुनेछ ।

१७.क. सेवा शुल्क लिन सक्ने :

१७.क.१. नेपाल सरकारले यस ऐन बमोजिम उपलब्ध गराउने कुनै सेवा वापत नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको सेवा शुल्क लिन सक्नेछ ।

१७.क.२. कुनै व्यक्ति वा संस्थाले यस ऐन बमोजिम कुनै सेवा प्रदान गर्दा समितिबाट स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिन सक्नेछ ।

१८. नेपाल सरकारले मान्यता दिने :

१९. दण्ड सजाय :

१९.१ कसैले दफा ९ बमोजिम अनुमतिपत्र नलिई प्रयोगशाला सञ्चालन गरेमा पचास हजार रुपैया जरिवाना हुनेछ ।

१९.२ कसैले दफा ११ ख. विपरित वीउ विजन विक्री वितरण गरे वा गराएमा दस हजार रुपैया देखि वीस हजार रुपैयासम्म जरिवाना हुनेछ ।

१९.३ कसैले दफा १३ बमोजिमको विवरण नखुलाई वीउ विजन विक्री वितरण गरे वा गराएमा दस हजार रुपैया देखि पन्ध्र हजार रुपैयासम्म जरिवाना हुनेछ ।

१९.४ कसैले उपदफा १६.३ विपरित कुनै कार्य गरेमा पच्चीस हजार रुपैया जरिवाना हुनेछ ।

१९.५ उपदफ १९.१,१९.२,१९.३ र १९.४ मा लेखिए देखि बाहेक यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत कुनै काम गर्ने गराउने व्यक्ति वा संस्थालाई दशहजार रुपैया देखि बीस हजार रुपैयासम्म जरिवाना हुनेछ ।

२०. सरकार वादी हुने :

यो ऐन अन्तर्गतका मुद्दामा नेपाल सरकार वादी हुनेछ ।

२१. मुद्दाकोतहकिकात र दायरी :

२१.१ यस ऐन बमोजिम सजाय हुने कसूर सम्बन्धी मुद्दाको तहकिकात वीउ विजन नमुना संकलकले गर्नेछ, र त्यस्तो तहकिकातको काम पूरा भएपछि मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष मुद्दा दायर गर्नेछ ।

२१.२ उपदफा २१.१ बमोजिम मुद्दा तहकिकात र दायर गर्दा वीउ विजन नमुना संकलकले सरकारी वकीलको राय लिन सक्नेछ, र मुद्दा दायर भइसकेपछि मुद्दाको बहस-पैरवी र पुनरावेदन सरकारी वकीलवाट हुनेछ ।

२२. मुद्दा हेर्ने अधिकार :

२२.१ यो ऐन अन्तर्गतको मुद्दा हेर्ने अधिकार तोकिए बमोजिमको अधिकारीलाई हुनेछ ।

२२.२ उपदफा २२.१ बमोजिम मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्दा तोकिएको अधिकारीले विशेष अदालत ऐन, २०३१ बमोजिमको कार्यविधि अपनाउने छ ।

२३. असल नियतले गरेको कामको बचाउ :

वाली निरीक्षक वा वीउ विजन नमुना संकलक वा वीउ विजन विश्लेषक वा यस ऐन अन्तर्गत काम गर्ने अधिकार प्राप्त कुनै कर्मचारीले यस नियम बमोजिम आफ्नो कर्तव्य पालन गर्दा असल नियतले गरेको काम कारवाहीमा निजी व्यक्तिगत रुपमा जवाफ देही हुने छैन तर कसैलाई अनावश्यक दुःख, हैरानी वा भ्रन्कट दिने नियतले काम गरेमा सम्बन्धीत व्यक्ति यस को लागी जवाफ देही हुनेछ ।

२४. नियम बनाउने अधिकार :

यस ऐनको उद्देश्य कर्व्यनय गर्नको लागी नेपाल सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

वीउविजन नियमावली, २०६९

वीउ वीजन ऐन, २०४५ को दफा २४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (क) यी नियमहरूको नाम वीउ विजन नियमावली, २०६९ रहेको छ,
(ख) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा:

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो नियमावलीमा:

- (क) “ऐन” भन्नाले वीउ विजन ऐन, २०४५ सम्भन्नु पर्छ,
(ख) “समिति” भन्नाले वीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा ३ बमोजिम गठित समिति सम्भन्नुपर्छ,
(ग) “उप-समिति” भन्नाले नियम ३ बमोजिम गठित उप-समिति सम्भन्नुपर्छ,
(घ) “कार्यालय” भन्नाले जिल्ला कृषि विकास कार्यालयलाई सम्भन्नुपर्छ,
(ङ) “केन्द्र” भन्नाले वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र सम्भन्नुपर्छ,
(च) “वाली निरीक्षक” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्भन्नुपर्छ,
(छ) “वीउ विजन विश्लेषक” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्भन्नुपर्छ,
(ज) “वीउ विजन नमूना संकलन” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्भन्नुपर्छ ।

परिच्छेद-२

उप-समिति काम, कर्तव्य तथा अधिकार

३. उप-समितिको गठन:

(१) समितिले ऐनको दफा- ६ बमोजिम देहायका उप-समितिहरू गठन गर्न सक्ने छ,

- (क) जात, अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उप-समिति,
(ख) योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उप-समिति,
(ग) गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उप-समिति ।

(२) उपनियम (१) मा उल्लेखित उपसमितिहरूका अतिरिक्त समितिले आफ्नो काम कारवाही व्यवस्थित आवश्यकतानुसार अन्य उपसमितिहरू गठन गर्न सक्नेछ । यसरी गठित उपसमितिहरूले काम, कर्तव्य तथा अधिकार समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

४. जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उप-समिति:

समितिले नियम ३ को उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिम वीउ विजनका जातहरूको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्ने प्रयोजनका लागि गठन गर्ने जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिमा देहाय बमोजिम सदस्यहरू रहने छन् ।

(क) माहानिर्देशक, कृषि विभाग	-अध्यक्ष
(ख) निर्देशक(वाली तथा वागवानी) ने.कृ.अ.परिषद	-सदस्य
(ग) प्रमुख, सम्बन्धी वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद	-सदस्य
(घ) कार्यक्रम निर्देशक,विषयवस्तुसाग सम्बन्धी निर्देशनालय,कृषि/पशुसेवा विभाग	-सदस्य
(ङ) प्रमुख, माटो विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा,ने.कृ.अ.परिषद	-सदस्य
(च) प्रमुख,वीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा, ने.कृ.अ.परिषद,	-सदस्य
(छ) वीउ व्यवसायी संघमा प्रतिनिधित्व गर्ने वीउ विजन उद्यमीहरुमध्येबाट एक जना	-सदस्य
(ज) वीउ विजन व्यवसायमा संलग्न गैरसरकारी संस्थाहरुमध्येबाट समितिले मनोनित गरेको एक जना	-सदस्य
(झ) प्रमुख, वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र	-सदस्य सचिव

५. जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उप-समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उप-समितिकोकाम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) विकसित वीउ विजनका जातहरुको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ताको लागि आवश्यक पूर्वाधारहरु तयार गरी समितिबाट अनुमोदन गराउने,
- (ख) उन्मोचन हुन नसकेको वीउ विजनको उन्मोचन र दर्ताको लागि समिति समक्ष सिफारिस गर्न,
- (ग) उन्मोचित वीउ विजनको जातहरुको पहिचान गरी आवश्यक विवरणहरु सहित दर्ताका लागि समिति समक्ष पेशगर्ने,
- (घ) अनुमोदित तथा उन्मोचित वीउ विजनको जातको प्रजननको व्यवस्था मिलाउने,
- (ङ) विदेशबाट आयात हुने वीउ विजनका जातहरु तथा नेपाल भित्र उत्पादन भईरहेका रैथाने एवं स्थानीय जातको बालीको वीउ विजनलाई अभिलेख गरी राख्न तथा दर्ता गर्नको लागि समिति समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (च) निज क्षेत्रलाई वीउ विजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्नको लागि समिति समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (छ) उन्मोचित वीउ विजनको कुनै जात दर्ताबाट हटाउन आवश्यक देखिएमा सो जातलाई दर्ताबाट हटाउन समिति समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (ज) उन्मोचित वीउ विजनको जातको संवर्द्धन तथा संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने,
- (झ) जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्तासंग सम्बन्धित अन्य कार्य गर्ने ।

६ योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उप-समिति:

समिति नियम ३ को उपनियम (१)खण्ड (ख) बमोजिम वीउ विजनको उत्पादन, विक्रि वितरण तथा आपर्ती सम्बन्धी योजना तर्जुमा तथा अनुगमन गर्नको लागि गठन गर्ने योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमिति देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहनेछन् ।

(क) सह-सचिव, योजना महाशाखा, कृषि विकास मन्त्रालय	-अध्यक्ष
--	----------

(ख) उप-महानिर्देशक, योजना, कृषि विकास मन्त्रालय	-सदस्य
(ग) निर्देशक(वाली तथा वागवानी) ने.कृ.अ.परिषद	-सदस्य
(घ) कार्यक्रम निर्देशक,वाली विकास निर्देशालय, कृषि विभाग	-सदस्य
(ङ) प्रमुख,सम्बन्धीत वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, ने.कृ.अ. परिषद	-सदस्य
(च) प्रबन्ध सञ्चालक, राष्ट्रिय वीउ विजन कम्पनी लि.	-सदस्य
(छ) प्रमुख,वीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा, ने.कृ.अ.प.	-सदस्य
(ज) वीउ व्यवसायी संघमा प्रचिनिधित्व गर्ने वीउ विजन उद्यमी मध्ये एक जना,	-सदस्य
(झ) प्रमुख,वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र	-सदस्य सचिव

७. योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उप-समितिको काम,कर्तव्य र अधिकार:

योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उप-समितिको काम,कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- (क) वीउ विजनको आपूर्ति सुचारु रूपले व्यवस्था मिलाउन आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वकृतिको लागि समिति समक्ष पेस गर्ने,
- (ख) मूल विउ विजन र प्रमाणित वीउ विजनको व्यवस्था गर्ने,
- (ग) वीउ विजन उत्पादन तथा विक्री वितरण कार्यमा निजि तथा सरकारी क्षेत्र विच समन्वय कायमा गर्न समितिलाई सहयोग पु-याउने,
- (घ) स्वीकृति नीति अनुरूप वीउ विजनको मूल्य तोक्ने,
- (ङ) स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार वीउ विजनको उत्पादन तथा खपतको अनुगमन गर्ने,
- (च) वीउ विजन उत्पादन तथा विक्री वितरण सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

८. गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उप-समिति गठन:

समितिले नियम ३ को उपनियम (१) खण्ड (ख) बमोजिम वीउ विजनको गुणस्तर निर्धारण, अनुमोदन तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने प्रयोजनको लागि गठन गर्ने गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमितिमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहनेछः

(क) कार्यकारी निर्देशकरी निर्देशक, ने.कृ.अ.परिषद	-अध्यक्ष
(ख) निर्देशक(वाली तथा वागवानी) ने.कृ.अ.परिषद	-सदस्य
(ग) कार्यक्रम निर्देशक, सम्बन्धी निर्देशनालय, कृषि/पशु सेवा विभाग	-सदस्य
(घ) प्रमुख,वीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा,ने.कृ.अ.परिषद	-सदस्य
(ङ) प्रमुख,वाली रोग विज्ञान महाशाखा,ने.कृ.अ. परिषद	-सदस्य
(च) प्रबन्ध सञ्चालक, राष्ट्रिय वीउ विजन कम्पनी लि.	-सदस्य
(छ) प्रतिनिधि,वीउ विजन उद्यमी, वीउ व्यवसायी संघ	-सदस्य
(ज) प्रमुख,सम्बन्धी वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, ने.कृ.अ.परिषद	-सदस्य
(झ) प्रमुख, वीउ वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र	-सदस्य सचिव

९. गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उप-समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उप-समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

- (क) कुनै पनि वीउ वीजन विक्री वितरण गर्नु अवागै गुणस्तर निर्धारण गर्नका लागि समिति सकक्ष पेश गर्ने,
- (ख) वीउ वीजनको गुणस्तर अनुमोदनको लागि समिति सिफरीस गर्ने,
- (ग) समितिबाट अनुमोदित, उन्मोचित जातका वीउ वीजनको प्रमाणीकरणको लागि गुणस्तरको न्युनतम मापदण्ड निर्धारण गरी स्वीकृतिको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने,
- (घ) वीउ वीजनको गुणस्तरको न्युनतम मापदण्ड प्रकाशन गर्ने,
- (ङ) वीउ वीजनको गुणस्तर निर्धारण अनुमोदन तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

१०. उप –समितिको बैठक सम्बन्धि कार्यविधि :

- (१) उपसमितिहरूको बैठक सम्बन्धीत उपसमितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ,
- (२) उपसमितिको कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित भएमा उपसमितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मनिने छ,
- (३) उपसमितिको बैठकको अध्यक्षता उपसमितिको अध्यक्षले गर्नेछ, र निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यहरूले आफूहरूमध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ,
- (४) उपसमितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ, र मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिनेछ,
- (५) उपसमितिले आवश्यक देखेमा नेपाल सरकारको कुनै अधिकृत वा अन्य कुनै विशेषज्ञलाई उपसमितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ,
- (६) उपसमितिको बैठकको निर्णय उपसमितिको सदस्य – सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ,
- (७) उप – समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि उप – समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद- ३

बीउ वीजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था :

११. वीउ वीजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता :

- (१) प्रजनकले नयाँ जातको वीउ वीजनको अनिवार्य रूपमा अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गराउनु पर्नेछ,
- (२) नयाँ जातको वीउ वीजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गराउन चाहने प्रजनकले त्यस्तो वीउ वीजनको नमूना सहित अनुसूची -१ को खण्ड (क) वा (ख) बमोजिमको ढाँचामा जात अनुमोदन उन्मोचन र दर्ता उप – समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ,

- (३) उपनियम (२) बमोजिम पर्न आएको निवेदन उपर जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले देहाय बमोजिमको कार्यविधि अपनाई नयाँ जातको वीउ विजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ताको लागि सिफारिस गर्नेछ,
- (क) समितिले निर्धारण गरे बमोजिम वीउ विजनको विशिष्टता, एकरूपता र स्थायित्व भए नभएको जाँच गर्ने र अवश्यकतानुसार वीउ विजनको परीक्षण समेत गरी सर्वसधारणको जानकारीमा ल्याउने,
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम परीक्षण गरी आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय समक्ष पठाउने ।

१२. वीउ विजनको जात दर्ताको लागि निवेदन :

(१) विदेशबाट आयात गरिने वीउ विजनहरूलाई जात दर्ताको लागि आयातकर्ताले अनुसूची - १को खण्ड(ग)

बमोजिमको ढाँचामा जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

- (२) नेपालमा परम्परा देखि प्रयोग गरिदै आएको स्थानीय जातको वीउ विजनहरूलाई राष्ट्रिय अभिलेखमा राख्न तथा जात दर्ता गर्नको लागि अनुसूची १ को खण्ड (घ) बमोजिमको ढाँचामा अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (३) उपनियम (१) र(२) बमोजिम पर्न आएका निवेदन उपर आवश्यक छानविन गरी जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले जात दर्ता एवं सचित गर्नको लागि समिति समक्ष सिफारिस गर्नेछ ।
- (४) यस नियमवलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आनुवांशिक परिवर्तित बाली तथा जीवित रूपमा रूपान्तरित बालीको वीउको हकमा जैविक सुरक्षा विश्लेषण गरिएको प्रतिवेदन वा विवरणको आधारमा मात्र जात दर्ता गरिनेछ ।
- (५) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि वर्णनपंशक प्रविधि (टर्मिनेटर टेक्नोलोजी) प्रयोग भएको वीउको जात दर्ता गरिने छैन ।

१३. वीउ विजनको अ भिलेख

- (१) नयाँ जातको वीजन अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता भएपछि जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले अनुसूचि-२ बमोजिमको ढाँचामा सो को अभिलेख राख्नु पर्छ।
- २) नयाँ जातको वीउ विजन अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता भए पछि जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उप समितिले सम्बन्धित प्रजनकलाई अनुसूची ३ बमोजिमको ढाँचामा प्रमाण-पत्र
- ३) एकपटक सुचित गरेको वीउ विजनको जात पछि उपयुक्त वा आवश्यक छैन भन्ने लागेमा त्यस्ता वीउ विजनको जातलाई सुचित वीउ विजनका अभिलेखबाट हटाउन परेमा सो को सुचना नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

१४. स्वामित्वको अधिकार :

- १) कुनै प्रजनकले आफुले प्रजनन वा छनौट गरेको नयाँ जातको वीउ विजनको स्वामित्वको अधिकार प्राप्त गर्न चाहेमा अनुसूची ४ को ढाँचामा समितु समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

- २) उपनियम (१) बमोजिम निवदेन प्राप्त भएपछि त्यस्ता वीउ विजनको उपयोगिता र महत्व समेतलाई विचार गरी समितिले त्यसको स्वामित्वको अधिकार सम्बन्धित प्रजनकलाई अनूसूची - ५ बमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्नेछ ।
- ३) दुई वा दुईभन्दा बढी प्रजनकले एउटै प्रकारको नयाँ जातको वीउ विजन प्रजनन वा छनौट गरेमा वा गरेको प्रमाणित भएमा जसको निवदेन र वीउ विजन पहिले दर्ता भएको छ उसैलाई स्वामित्वको अधिकार प्रदान गरिनेछ ।

परिच्छेद - ४

केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा वीउ विजन गुणस्तर सम्बन्धि व्यवस्था

१५. केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार :

केन्द्रको अन्य काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) वीउ विजन प्रमाणिकरणको लागि क्षेत्रीयस्तरका वीउ विजन परिक्षण प्रयोगशालाहरु मर्फत वीउ विजन प्रमाणिकरण तथा सुपरिवेक्षण गर्ने, गराउने,
- (ख) वीउ विजनको गुणस्तर सम्बन्धी विवादको समाधानका लागि गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (ग) क्षेत्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाबाट प्रमाणीकरण गरी लगाइएको गुस्तर संकेतपत्रको अभिलेख राख्ने ।
- (घ) वीउ विजन बिक्री बितरणको लागि यथार्थ संकेतपत्र अनिवार्य रुपमा राख्न लगाउने,
- (ङ) वीउ विजन व्यवसायीहरुलाई अभिमुखीकरण तालिम दिने,
- (च) वाली निरीक्षण, वीउ विजन नमुना सक्तलक र वीउ विजन विश्लेषकलाई अनुमतिपत्र दिने परीक्षा सञ्चालन गर्ने,
- (छ) वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना सक्तलक र वीउ विजन विश्लेषकलाई समितिले दिएको अनुमतिपत्रको लगत राख्ने,
- (ज) वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना सक्तलक र वीउ विजन विश्लेषकहरुलाई तालिम दिने,
- (झ) अवश्यक शर्त तोकी मूल वीउ उत्पादन एवं जातिय विकस तथा सम्बर्धन गर्नका लागि निजि क्षेत्रलाई समेत सहभागी गराउने,
- (ञ) पैठारी गरेको र अनुमोदन, उन्मोचन तथा सूचित नभएका रैथाने एवं स्थानीय जातको वीउ विजनको बिक्री बितरण तथा निर्यातमा वीउ विजनको गुणस्तर नियमन गर्ने,
- (ट) अनुमतिपत्र प्राप्त वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमुना सक्तलक तथा वीउ विजन विश्लेषकको कार्यको अनुगमन गरी समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (ठ) वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाहरुको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गरी समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने,

- (ड) प्रजनकलाई प्रदान गरिएको स्वामित्व अधिकारको लगत राख्ने,
- (ढ) वाली निरीक्षक तथा बीउ विजन नमुना संकलकले दिएको सूचनाको अभिलेख राख्ने,
- (ण) बीउ विजन सम्बन्धी सेवा बापतको शुल्क लिने,
- (त) समितिबाट अनुमोदन, उन्मोचन, भई दर्ता भएका सूचित जातहरूको गुणस्तर प्रमाणिकरण गर्ने गराउने ,
- (थ) आवश्यकतानुसार बीउ विजन प्रमाणिकरण गर्ने प्रयोजनको लागि वाली निरीक्षकलाई वाली निरीक्षण गर्ने लगाउने,
- (द) समितिबाट भएका निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

१६. बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणिकरण:

- १) केन्द्रले बीउ विजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धमा यथार्थ संकेत पत्र वा बीउ प्रमाणीकरण पद्धति अवलम्बनगर्न गराउन सक्नेछ।
- २) उपनियम (१) बमोजिमको बीउ प्रमाणिकरण पद्धति अनुसार बीउको स्तरहरू देहाय बमोजिम हुने छ :
 - (क) प्रजनन बीउ
 - (ख) श्रोत बीउ
 - (ग) लेवल बीउ
 - (घ) उन्नत बीउ
- ३) उपनियम (१) बमोजिमको बीउ प्रमाणीकरण पद्धति अनुसार बीउको स्तरहरू देहाय बमोजिम हुनेछ :-
 - (क) प्रजनन
 - (ख) मूल बीउ
 - (ग) प्रमामणित बीउ
 - (घ) उन्नत बीउ
- ४) गुणस्तर नियन्त्रण गरिएका बीउ विजनको म्याद देहाय बमोजिम हुनेछ :-
 - (क) सुरक्षितसाथ भण्डारण गरेको खण्डमा बीउ विजनको गुणस्तरको म्याद परिक्षण गरेको मितिले छ महिनासम्म,
 - (ख) बीउको गुणस्तरको म्याद थप गर्नु पर्दा बीउ परीक्षणबाट उपयुक्त देखिएमा त्यस्तो बीउ विजनको म्याद छ महिनासम्म ।

वीउ विजन सूचित सम्बन्धी व्यवस्था

१७ वीउ विजन सूचित गर्नु पर्ने :

कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक वीउ विजन आयात गरी बिक्री वितरण गर्नु अघि वा नेपालभित्र उत्पादन भइरहेको तर सूचित नभएका वीउ विजन बिक्री वितरण वा निकासी गर्नु अघि सूचित गर्नु पर्नेछ ।

१८. सूचित वीउ विजनको निकासी वा पैठारी :

- १) कसैले यस नियमावली बमोजिम सूचित वीउ विजनको निकासी तथा पैठारी गर्न चाहेमा पाँचसय रुपैयाँ दस्तुर तिरी अनुसूची -६ बमोजिमको ढाचामा केन्द्रमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- २) उपनियम (१)बमोजिम प्राप्त निवेदनमा केन्द्रले सूचित वीउ विजन निकासी वा पैठारी गर्न उपयुक्त छ, छैन जाँचबुझ गरी उपयुक्त देखिएमा अनुसूची - ७ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति दिनेछ ।
- ३) सूचित वीउ विजनको निकासी वा पैठारी गर्दा अनुसूची - ८ बमोजिमको विवरण समितिलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- ४) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपालमा प्राकृतिक प्रकोप परेको अवस्थामा वा पैठारी गरिने वीउ विजनको कारणले मानव, पशु, पन्छी तथा बिरुवाको स्वास्थ्य वा धार्मिक,सांस्कृतिक तथा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पार्ने देखिएमा त्यस्ता वीउ विजनको पैठारी गर्नु पर्दा समितिको स्विकृति लिनु पर्नेछ ।

१९. सूचित वीउ विजनको बिक्री वितरणका लागि अनुमतिपत्र :

- १) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले सूचित वीउ विजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोवार गर्न चाहेमा अनुमतिपत्रको लागि चारसय रुपैयाँ दस्तुर सहित सम्बन्धित कार्यालयमा अनुसूची -९ बमोजिमको ढाचाँमा निवेदन दिनु पर्नेछ,
- २) उपनियम (१)बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि सम्बन्धित कार्यालयले अनुसूची -१० बमोजिमको ढाचाँमा अनुमतिपत्र दिई सोको जानकारी केन्द्रमा पठाउनु पर्नेछ,
- ३) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो नियमावली लागू हुनुभन्दा अघि दर्ता भएका वीउ विजन व्यवसायीहरू यसै नियमावली बमोजिम दर्ता भएका छन् ।

२०. अनुमतिपत्र नवीकरण :

- १) नियम १९ को उपनियम (२) बमोजिमको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ,
- २) उपनियम (१) बमोजिम अनुमतिपत्र बहाल रहने अविध समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र सम्बन्धित कार्यालयबाट दुईसय रुपियाँ दस्तुर तिरी अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ,
- ३) उपनियम (२)बमोजिमको म्याद नाघेपछि कसैले त्यस्तो म्याद नाघी नवीकरण हुन नसकको मनासिव कारण सहित अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप छ, महिनासम्मको लागि सम्बन्धित कार्याले उपनियम (२)बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा एक सय रुपैयाँ थप दस्तुर लिई नवीकरण गरी दिन सक्नेछ,

४) यस नियममा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि म्याद भित्र नवीकरण नगराइमा नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण देखाइ निवेदन दिएमा सोकोव लागि लाग्ने दस्तुरको अतिरिक्त प्रत्येक वर्षको लागि दुईसय रुपैयाँका दरले दस्तुर लिई सम्बन्धित कार्यालयले त्यस्तो अनुमतिपत्र नवीकरण गरी दिन सक्नेछ ।

२१) वीउ विजन राखेको भाडोमा संकेतपत्र सम्बन्धमा :

सूचित वीउ विजनको बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्था आफूले बिक्री वितरण गर्ने वीउ राखेको भाडोमा ऐनको दफा १३मा उल्लेखित विवरणहरूको अतिरिक्त देहाय बमोजिमको विवरण उल्लेख गर्नु पर्नेछ :

- (क) उत्पादन वर्ष,
- (ख) वीउ विजनको परीक्षणको मिति,
- (ग) लट नं.,
- (घ) वीउ विजन उपयुक्त हुने क्षेत्र,
- (ङ) वीउ विजनको तौल,
- (च) वीउ विजन बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संघसंस्थाको नाम, लोगो र दस्तखत ।

परिच्छेद -६

बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशाला अनुमतिपत्र र नवीकरण सम्बन्धी व्यवस्था :

२२. प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन अनुमति सम्बन्धमा:

- (१) निजी क्षेत्रमा वीउ विजनको प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाउनु पर्नेछ :
- (क) निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहने कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाले अनुमतिको लागि अनुसूची-११ बमोजिमको ढाचाँमा समिति समक्ष निवेदन दिने,
- (ख) खण्ड (क) बमोजिमको निवेदन साथ केन्द्रमा दुई हजार रुपैयाँदस्तुर बुझाएको रसिद संलग्न राख्नु पर्ने,
- (ग) खण्ड (क) बमोजिम निवेदन दिदा अनुसूची-११ मा उल्लेखित मेसिनरी उपकरण, रसायन, जनशक्ति तथा भौतिक पूर्वाधारहरू पुरा गरेको हुनु पर्ने,
- (२) उपनियम (१) बमोजिमको प्रकृया पुरा भएमा समितिले प्रयोगशाला सञ्चालनको लागि अनुसूची-१२ बमोजिमको अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ,
- (३) उपनियम (२) बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त प्रयोगशालाले प्रयोगशाला सञ्चालनकोक्रममा अनुमतिपत्रमा उल्लेखित शर्तहरू पालन नगरेको पाइएमा समितिले त्यस्तो प्रयोगशालाको अनुमतिपत्र रद्द गरी अनुसूची-१३ बमोजिमको सूचना दिनु पर्नेछ ।

२३. अनुमतिपत्रको नवीकरण :

- (१) नियम २२बमोजिम प्रयोगशालालाई प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र एक वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिमको अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त भएको मितिले पैतिस दिन भित्र एक हजार रुपैयाँ दस्तुर तिरि प्रयोगशालाले अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ,
- (३) उपनियम (२)बमोजिमको म्याद नाघेपछि नवीकरण हुन नसकेको मानसिक कारण सहित कसैले अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप छ महिनासम्मको लागि उपनियम (२)बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा एक हजार रुपैयाँ थप दस्तुर लिई नवीकरण गरी दिन सक्नेछ,
- (४) उपनियम (२)बमोजिम नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

२४. केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षणको काम, कर्तव्य, र अधिकार:

केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षणको काम, कर्तव्य, र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) अन्तराष्ट्र वीउ परीक्षण संस्थाबाट पारित कार्यविधिको आधारमा वीउ विजन परीक्षण सम्बन्धी कार्य विधि तयार गर्ने,
- (ख) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई वीउ विजनका नमूनाहरूको शुद्धत,उम्रने शक्ति चिस्यान, स्वस्थ र ओजस परीक्षण गर्ने,
- (ग) खण्ड (ख) बमोजिम परीक्षणको नतिजा समयमा नै सम्बन्धीत पक्षलाई अनुसूचि(१४ बमोजिमको ढाँचामा उपलब्ध गराउने,
- (घ) वीउ विजनका नमूनाहरूको विश्लेषण प्रतिवेदन अद्यावधि राख्ने,
- (ङ) वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको कार्यमा एकरूपता कायम गर्ने प्रयोगशालामा मध्यस्थ नमूना (प्रोफिसियन्सी स्याम्पल) पठाउने,
- (च) परीक्षणको लागी प्राप्त नमूनाको गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म वीउ विजनको गुणस्तरमा असर नपर्ने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने,
- (छ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त निर्णय, सुझाव तथा निर्देशनहरू कार्यन्वयन गर्ने, गराउने ।

२५. वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार:

देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई वीउ विजनका नमूनाहरू परीक्षण गर्ने,
- (ख) खण्ड (क) बमोजिमका नमूना परीक्षण गरी अनुसूचि(१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धीत पक्षलाई नतिजा उपलब्ध गराउने,
- (ग) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई वीउ विजन प्रमाणितकरण गर्ने,
- (घ) खण्ड (ग) बमोजिम भएको प्रमाणिकरणको अभिलेख अद्यावधि गरी केन्द्रमा जानकारी गठाउने ।
- (ङ) वीउ प्रमाणीकरण संकेत पत्र (ट्याग) को माग अग्रिम रूपमा केन्द्रमा पठाउने,
- (च) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई नमूना संकलनलाई जानकारी गराउने,

- (छ) खण्ड (च) बमोजिम प्राप्त नमूना परीक्षणको नतिजा छिटो साधनद्वारा नमूना संकलनलाई जानकारी गराउने,
- (ज) केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (ञ) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूना मध्ये कम्तीमा दश वर्षसम्म वीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने,
- (ठ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त सुझाव तथा निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

२६. अन्य सरकारी प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार:

अन्य सरकारी प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- (क) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई वीउ विजनका नमूनाहरू परीक्षण गर्ने,
- (ख) परीक्षणको नतिजा अनुसूचि - १४ बमोजिमको ढाँचासम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने,
- (ग) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनाहरू मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरू केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउने
- (घ) केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना समय भित्र परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने,
- (ङ) केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको प्राविधि सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (च) गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म वीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने,

(छ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त सुझाव तथा निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

२७. नीजि क्षेत्रका वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार:

नीजि क्षेत्रीयका वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- (क) समितिले स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिई वीउ विजनका नमूनाहरू परीक्षण गर्ने,
- (ख) परीक्षणको नतिजा अनुसूचि (१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धीत पक्षलाई उपलब्ध गराउने,
- (ग) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनाहरू मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरू केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउने,
- (घ) केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना परीक्षण गरी पठाउने,
- (ङ) केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाबाट प्राप्त प्राविधिक विषयको सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (च) गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म वीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने,
- (छ) वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशाला सञ्चालनको सम्बन्धमा अनुमतिपत्रमा तोके बमोजिमको शर्तहरू पालना गर्ने,
- (ज) समिति र केन्द्रले दिएको सुझाव तथा निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद-७

वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमूना संकलन, तथा वीउ विजन विश्लेषक: सम्बन्धी

२८. वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमूना संकलन, तथा वीउ विजन विश्लेषकः

वाली निरीक्षक, वीउ विजन नमूना संकलन तथा वीउ विजन विश्लेषकको योग्यता देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) नेपाली नागरिक भएको,
- (ख) मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा कृषिमा स्नातक उत्तीर्ण गरेको वा वीउ विजन उत्पादनमा कम्तीमा दश वर्ष अनुभव भएको,
- (ग) समितिबाट लिइने परीक्षा उत्तीर्ण भएको,
- (घ) खण्ड (ख) बमोजिम योग्यता पुगेको निजामति कर्मचारी भए निज सेवारत कार्यालयको स्वीकृति ।

२९. अनुमतिपत्र सम्बन्धमा:

१. ऐनको दफ १६ बमोजिम समितिले वाली निरीक्षण, वीउ विजन नमूना संकलन तथा वीउ विजन विश्लेषण गर्नका लागि देहाय बमोजिमको विवरण सहित राष्ट्रिय दैनिकमा सूचना प्रकाशन गरी निवेदन माग गर्नेछः

१. नागरिकताको प्रमाणपत्र
२. योग्यता
३. सरकारी कार्यालयमा कार्यरत भए सम्बन्धीत कार्यालयको स्वीकृति
४. परीक्षा किसिम
५. परीक्षा दस्तुर
६. अन्य आवश्यक विवरणहरू ।

२. वाली निरीक्षण, वीउ विजन नमूना संकलन तथा वीउ विजन विश्लेषण सम्बन्धी व्यावसाय सञ्चालन गर्न चाहनेले अनुमतिपत्रको लागी उपनियम (१) बमोजिम समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ,

३०. अनुमतिपत्रको लागी परीक्षा लिने:

१. वाली निरीक्षण, वीउ विजन नमूना संकलन तथा वीउ विजन विश्लेषण गर्ने अनुमतिपत्रको लागी समितिले परीक्षा लिनेछ,
२. उपनियम (१) बमोजिमको परीक्षा सम्बन्धी कार्यविधि समितिले निर्धारण गर्नेछ,
३. उपनियम (१) बमोजिम लिइने परीक्षा दस्तुर तीन सय रुपियाँ हुनेछ,
४. अनुमतिपत्रका लागी अनुसूचि-१५ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ,
५. समितिले प्रत्येक विषयको लागी तीन सय रुपियाँ दस्तुर लिई अनुसूचि-बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र दिनु पर्नेछ ।

३१. अनुमतिपत्र नवीकरण:-

- (१) नियम ३० को उपनियम (५) बमोजिम प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ,
- (२) अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त भएको मितिले तिन महिनाभित्र केन्द्रमा एक सय रुपैया दस्तुर तिरी अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ,
३. उपनियम (२) बमोजिमको म्याद नाघेपछि कसैले नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण सहित अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप तीन महिनासम्मको लागि केन्द्रले उपनियम (२) बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा तीनसय रुपैया थप दस्तुर लिइ नवीकरण गरी सक्नेछ,
४. उपनियम (३) मा उल्लेखित समयावधि भित्र नवीकरण भित्र नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

३२. वाली निरीक्षकको काम, कर्तव्य तथा अधिकार.

वाली निरीक्षकको काम, कर्तव्य तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

- (क) वीउ वालीको खेत तथा वाली संकलन प्रक्रियाहरूको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- (ख) वीउ विजन व्यावसायीको अनुमतिपत्र तथा वीउ बजारको अनुगमन गर्ने,
- (ग) खण्ड (ख) बमोजिम अनुगमन गर्दा अनुमतिपत्र नलिइ वीउ विजन व्यवसाय सञ्चालन गरेको पाइए वा सूचित नभएको वीउ विजन विक्रि वितरण गरेको पाइएमा त्यस्तो जानकारी सम्बन्धी कार्यालय तथा नमूना संकलनलाई दिनु पर्नेछ,
- (घ) खण्ड (ग) बमोजिम कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि वा नमूना संकलन रोहवरमा कम्तीमा दुई जना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा अनुसूचि (१७ बमोजिमको ढाँचामा मुचुच्का उठाइ ऐन तथा यस निमावलीको अधिनमा रही त्यस्ता वीउ विजन जफत गर्नु पर्नेछ,
- (ङ) खण्ड (घ) बमोजिम वीउ विजन जफत गर्दा सर्वसाधारणको उपस्थिति हुन नसक्ने परिस्थिति भएमा वा उपस्थिति हुन नमानेमा सो व्यहोरा उल्लेख गरी वीउ विजन जफत गर्नु पर्नेछ,
- (च) खण्ड (घ) बमोजिम वीउ विजन जफत गर्दा अनुसूचि(१८ बमोजिम ढाँचामा सम्बन्धीत वीउ विजन विक्रेतालाई सूचना दिई सोको जानकारी स्थानिय प्रशासन, कार्यालय, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, वीउ विजन नमूना संकलन, क्षेत्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशाला तथा समितिको सदस्य सचिवलाई दिनु पर्नेछ,
- (छ) खण्ड (च) बमोजिम सूचना दिइ जफत गरेको वीउ विजन नमूना संकलन रोहवरमा सम्मन्धी कार्यालयमा अनुसूचि-१९ बमोजिमको ढाँचामा बुभाई सोको जानकारी वीउ विजन विक्रेता, स्थानीय प्रशासन, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, नमूना संकलन, क्षेत्रीय वीउ विजन प्रयोगशाला तथा समितिको सदस्य-सचिवलाई दिनु पर्नेछ,
- (ज) खण्ड (घ) बमोजिम जफत गरिएको वीउ विजन कार्यलयले तोकेए बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई नष्ट गर्नु पर्नेछ ।

३३. वीउ विजन नमूना संकलनको काम, कर्तव्य र अधिकार:

वीउ विजन नमूना संकलनको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) विक्री वितरण भैरहेको वा विक्री वितरणको लागी राखिएको वीउ विजनको भाँडोमा संकेतपत्र र सोको विवरणहरु ठिक भए नभएको हेर्ने,
- (ख) विक्री वितरण भइरहेको वीउ विजन सूचित भए नभएको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने,
- (ग) वीउ व्यवसायीससंग अनुमतिपत्र भए नभएको जाँच गर्ने,
- (घ) ऐनको दफा १३ को उपदफा १३.२ बमोजिम वीउ विज,विक्री वितरण भए नभएको निरीक्षण गर्ने,
- (ङ) खण्ड (ख) र (ग) बमोजिम अनुगमन, निरीक्षण तथा जाँच गर्दा वीउ व्यवसायले कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागी बाहेक सूचित नभएका वीउ विजन विक्री वितरण गरेको वा अनुमति पत्र नलिई वीउ विजन व्यवसाय सञ्चालन गरेको पाइएमा तत्काल वाली निरीक्षकलाई छिटो माध्यमद्वारा खबर गर्नु पर्नेछ ।
- (च) खण्ड (क) बमोजिम निरीक्षण गरी वीउ विजनको गुणस्तर यकिन गर्न ताकिए बमोजिम प्रक्रिया अपनाइ नमूना लिइ केन्द्रीय वा क्षेत्रीय वीउ विजन परिक्षण प्रयोगशालामा परीक्षण गर्न पठाउने,
- (छ) वीउ विजन नमूना संकलनले निरीक्षण गर्दा उपयुक्त नदेखिएमा वा परीक्षण पश्चात वीउ विजनको गुणस्तर उपयुक्त नपाइमा वा ऐन र नियमावली विपरीत कुनै काम कारवाही भए गरेको पाइएमा सम्बन्धीत जिल्लाको सरकारी वकीलको राय लिई अनुसूचि (२०) बमोजिम ढाँचामा मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष दायर गर्ने ।

३४. वीउ विजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार

वीउ विजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- (क) नेपाल सरकार वा समितिको स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिइ वीउ विजनका नमूनमहरु परीक्षण गरी अनुसूचि (१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धीत पक्षलाई नतिजा उपलब्ध गराउने,
- (ख) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनाहरु मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनमरु तोको बमोजिम केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण पठाउने,
- (ग) केन्द्रीय वीउ विजन प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने,
- (घ) परीक्षणको लागी प्राप्त गाई नमूना परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म वीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने,
- (ङ) वीउ विजन परीक्षण सम्बन्धमा समिति, केन्द्रीय वीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने ।

परिच्छेद-८

विविध

३५. कार्य गर्न सक्ने:

यस निमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि केन्द्र र सरकारी प्रयोगशालामा कार्यरत प्राविधिक अधिकृतहरुलाई गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने प्रयोजनको लागि वाली निरीक्षक भई वाली निरीक्षण गर्न, विउ विजन नमूना संकलक भई कार्य तथा वीउ विजन विश्लेषक भई वीउ विजन परीक्षण गर्न कुनै पनि बाधा पर्ने छैन ।

३६. क्षतिपूर्ति सम्बन्धमा:

१. कसैले विक्री वितरण गरेको वीउ विजनको गुणस्तर र गलत सूचनाको कारणले कसैलाई आर्थिक हानी नोक्सानी पुग्न गएमा मूल्यांकन समितिले गरेको मूल्यांकन र सिफारिसको आधारमा सम्बन्धीत पक्षले कृषकलाई क्षतिपूर्ति दिनु पर्नेछ,

२. उपनियम (१) बमोजिम हानी नोक्सानीको मूल्यांकन गर्न देहाय बमोजिमको एक मूल्यांकन समिति रहनेछ :

(क) केन्द्रको प्रमुख	संयोजक
(ख) कार्यालयको वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	सदस्य
(ग) नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदको वैज्ञानिक	सदस्य
(घ) राष्ट्रिय वीउ विजन कंपनी लिमिटेड वा नेपाल वीउ व्यवसायी संघ मध्येबाट समितिले तोकेको एकजना	सदस्य
(ङ) सम्बन्धित गा.वि.स./न.पा.का वा निजको प्रतिनिधि	सदस्य

३७. मुद्दा हेर्ने अधिकारी :

(१) यस ऐन र नियमावली बमोजिम मुद्दा हेर्ने, मुद्दाको कारवाही किनारा गर्ने अधिकार सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखलाई हुनेछ ।

(२) मुद्दा दायर गर्दा अनुसूची २० र मुद्दा किनारा गर्दा अनुसूची २१ बमोजिमको ढाँचामा गर्नु पर्नेछ ।

(३) यो नियमावली प्रारम्भ हुँदाको वखत क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालयमा दायर भै छिन्न बाँकी रहेका मुद्दाहरु यो नियमावली प्रारम्भ भए पछि जुन जिल्ला संग सम्बन्धित छन् सोही जिल्लाको जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा सार्नेछन् ।

३८. पुनरावेदन सम्बन्धि व्यवस्था :

(१) मुद्दा हेर्ने अधिकारीको निर्णयमा चित नवुभे फैसला भएको मितिले ३५ दिन भित्र सम्बन्धित क्षेत्रीय कृषि निर्देशक समक्ष अनुसूची २२ बमोजिमको ढाँचामा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दायर भएको पुनरावेदन सम्बन्धि मुद्दाको कारवाही पुनरावेदन भएको मितिले ३ महिना भित्र किनारा गरि सक्नु पर्नेछ ।

(३) मुद्दाको पुनरावेदन उपर भएको कारवाहीको जानकारी सम्बन्धित पक्षलाई अनुसूची २३ वमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्नेछ ।

३९. निर्देशिका बनाउने अधिकार : समितिले ऐन र यसनियमको अधिनमा रही आवश्यक निर्देशिका बनाउन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशिका नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भए पछि मात्र लागु हुनेछ ।

४०. अनुसूचीमा हेरफेर तथा घटवढ : नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरि आवश्यकता अनुसार अनुसूचीमा हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्नेछ ।

४१. खारेजी र वचाउ :

(१) वीउ विजन नियमावली, २०५४ खारेज गरिएकोछ ।

(२) उपनियम (१) वमोजिमको नियमावली वमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै नियमावली वमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची -९

(नियम १९ को उपनियमा (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजन बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार गर्न दिने निवेदन

श्री प्रमुखज्यू,

कृषि ज्ञान केन्द्र

विषय : अनुमतिपत्र ।

मेरो/हाम्रो निम्न विवरण भएको पसल/कम्पनी बीउ बिजन ऐन, २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९को परिधि भित्र रहि बीउ बिजन व्यवसाय सञ्चालन गर्न इच्छुक भएकोले सोको अनुमतिपत्रका लागि तोकिएको कागजात थान साथ आफूसँग भएको पूर्वाधारको विवरण सहित यो निवेदन पेश गरेको छु ।/गरेका छौं ।

निवेदकको विवरण :

- व्यक्ति/कम्पनी/संस्था/समूहको नाम :
ठेगाना : फोन नं./फ्याक्स : इमेल :
- पसलहरुको ठेगाना :
(माथिको भन्दा फरक भएमा)
- बीउ बिजन भण्डार वा गोदामहरुको ठेगाना :
- बीउ बिजनको अलावा कारोवार गर्ने अन्य सामग्रीहरु (यदि भए) :
(विषादी, पशुपंछी औषधि, मलखाद, इत्यादि) उल्लेख गर्नुपर्ने ।
- कम्पनीको कर्मचारीको विवरण

क.सं.	पद	कर्मचारीको संख्या	शैक्षिक योग्यता	बीउ बिजन उत्पादन तथा व्यवस्थापन परिचालन, परीक्षण, भण्डार र प्रयोग तालिम
१				
२				
३				
४				
जम्मा				

६. पसल/भण्डारको निर्माण

- ☞ भूइ कंकिटको () हो वा () होईन
- ☞ अन्य के हो खुलाउने
- ☞ पर्खाल/भित्ता कंकिटको () हो वा () होईन
- ☞ अन्य के हो खुलाउने
- ☞ पानी () पस्ने वा () नपस्ने
- ☞ मर्मत () हुने वा () नहुने
- ☞ फोहर निस्कासन व्यवस्था () राम्रो छ वा () छैन
- ☞ भेन्टिलेसन व्यवस्था () राम्रो छ वा () छैन

७. पसल/भण्डार व्यवस्थापन

- ☞ पसल/भण्डारको रेकर्ड (आयात तथा बिक्री वितरण) राखिने () गरिएको वा () नगरिएको
- ☞ बीउ बिजन परीक्षण गर्ने () गरिएको वा () नगरिएको
- ☞ प्रमाणीकरण वा यथार्थ संकेतपत्र लगाउने () गरिएको वा () नगरिएको
- ☞ इदि लगाईएको भए आवश्यक विवरण () छ वा () छैन
- ☞ प्रमाणीकरणको निस्सा सहित थैला बन्दी अवस्थामा बिक्री वितरण भएको () छ वा () छैन
- ☞ बीउ बिजन व्यवसायीले यथार्थ संकेतपत्र लगाउने हो भने सो को लोगो दर्ता गरिएको () छ वा () छैन
- ☞ बीउ राख्ने राख्ने भाडा वा थैलाको प्रयोग विवरण
क.
ख.
ग.

- ☞ भण्डार सरसफाईको स्थिति () राम्रो वा () नराम्रो
भण्डारमा बीउको लट () बनाईने वा () नबनाईने
नराखिएको
- ☞ बीउको लटमा लटको विवरण () राखिएको वा () नराखिएको
- ☞ भूईमा काठको फल्याकको प्रयोग भएको () छ वा () छैन
- ☞ भित्ता र बीउको चाडको बीचको दुरी आवश्यकताअनुसार कायम () भएको वा () नभएको
- ☞ भएको भए कती दुरी छ ?..... से. मी. कुवाँउने विषादी प्रयोग () गरिन्छ वा () गरिदैन
- ☞ यदि प्रयोग गरिन्छ भने प्रयोग गर्न सुरक्षित () छ वा () छैन
- ☞ भ्याल, ढोका, भेन्टिलेसन राम्रोसँग हावा नछिर्ने गरी बन्द गर्ने () सकिन्छ वा () सकिदैन

☞ पसल/भण्डारमा वीउ विजन बाहेक अन्य के के राखिएको छ ?

क. मल

ख. विषादी

ग. भेटेनरी सामग्री

घ. पुरानो वीउ विजन (छ भने के कति छ विवरण दिनु पर्ने)

ङ. यी माथिका वस्तुहरु राखिएको भाडाको अवस्था दुरुस्त () छ वा () छैन

च. अन्य

☞ सम्पूर्ण स्टाफलाई वीय विजन,विषादि तथा पसल र भण्डारमा भएको वस्तु बारे जानकारीदिने गरिएको () छ वा () छैन

☞ पसल/भण्डारमा जैविक सुरक्षणका नियमहरु पालना () भएको वा () नभएको

☞ विषादि प्रयोग गर्दा वा विषादि प्रयोग गरेको वस्तु उपयोग गर्दा एप्रोन,मास्क,पञ्जा इत्यादिको प्रयोग भएको () छ वा () छैन

☞ साबुन पानीले हात मुख धुने गरिएको () छ वा () छैन

☞ पोखिएका वस्तुहरु सफा गर्न वा फाल्न कुचो, भाँडो वा अन्य आवश्यक वस्तु() छ वा () छैन

☞ प्रत्येक आर्थिक वर्षको वाली मौसम समाप्त भएको एक महिना भित्र वर्ष भरि गरेको कारोवारको विवरण राष्ट्रिय वीउ विजन समितिमा उपलब्ध गराउनु पर्ने र सो को जानकारी सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा क्षेत्रीय वीउ विजन प्रयोगशालामा पनि उपलब्ध गराउनु पर्नेमा सो गरिएको () छ वा () छैन

☞ सम्बन्धित निकायले माग गरेको विवरण समयमा उपलब्ध गराउनु पर्नेमा सो गरिएको () छ वा () छैन

निवेदकको हस्ताक्षर

निवेदकको नाम :

पद (यदि कंपनी तथा संघ संस्था भएमा) :

नागरिकता नं. र जिल्ला :

फोन नं. :

मिति :

कार्यालय प्रयोजनको लागि

निवेदन प्राप्त मिति :

निर्णय र निर्णय मिति :

वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रलाई जानकारी दिएको मिति :

कृषक तथा वीउ व्यवसायीहरूमा अनुरोध
“गुणस्तरीय वीउ प्रयोग गरौं, कृषि उत्पादनमा वृद्धि गरौं”

१. नेपाल सरकार राष्ट्रिय वीउ विजन समितिबाट सिफारिश तथा सूचित वाली र जातका वीउ विजनहरूको मात्र उत्पादन एवं विक्रि वितरण गरौं ।
२. वाली, जात, उत्पादन वर्ष, लट नं., उमारशक्ति, वीउ परीक्षण मिति तथा अन्य तोकिएको गुणस्तरहरू उल्लेख गरिएको एवं विक्रि वितरण गर्ने संस्थाको नाम, लोगो र दस्तखत समेत भएको बोरा, थैला, डिब्बा वा पकेटमा राम्रो संग शिलवन्दि भएको वीउ मात्र प्रयोग तथा विक्रि वितरण गरौं ।
३. वीउ प्रमाणीकरण निकाय तथा सम्बन्धित वीउ उत्पादक संस्थाबाट प्रमाणीकरण गरिएका ट्याग तथा यथार्थ संकेत पत्र लगाइएका वीउ विजनहरू मात्र प्रयोग गरौं ।
४. नेपाल सरकारबाट अनुमति पत्र प्राप्त वीउ विजन व्यवसायी तथा भरपदो श्रोत वाट वीउ खरिद गरि मात्र प्रयोग गरौं ।
५. वीउको गुणस्तर तथा गलत सूचनाको कारणले हानी नोक्सानी भएमा क्षतीपूर्तिको दावी गर्न सकिने कानूनी व्यवस्था भएकोले वीउ विजन खरिद गर्दा अनिवार्य रूपमा विल लिन न विसौं ।
६. माथि उल्लेखित प्रकृया पुरा नभएका गुणस्तर विहीन वीउको खरिद तथा प्रयोग गरिएमा सम्बन्धित कृषक तथा प्रयोगकर्ता नै जिम्मेवार हुनेछन भने वीउ व्यवसायीलाई वीउ विजन ऐन २०४५ तथा वीउ विजन नियमावली २०६९ अनुसार कार्यवाही हुने व्यहोरा समेत जानकारी गराइन्छ ।
७. थप विस्तृत जानकारीका लागि क्षेत्रीय वीउ विजन प्रयोगशाला भुम्का सुनसरीमा सम्पर्क राख्न हुन अनुरोध छ ।

वीउ विजन प्रयोगशाला,भुम्का,सुनसरी

फोन नम्बर : ०२५५६२९२४/५६२४४२

मो.नं. ९८५२०६३९३५

ई-मेल: seedlabp1jhumka@gmail.com

मकैको खडा बाली नीरिक्षण गर्दै, उदयपुर

धानको खडा बाली निरिक्षण गर्दै, तरहरा फार्म, सुनसरी

बीउ विजन आपूर्ति तथा गुणस्तर प्रणाली सुदृढिकरण
आयोजना तालिम सहयोगमा, भद्रपुर झापा

बीउ विजन उत्पादन, आपूर्ति तथा व्यवस्थापन निर्देशिका,
२०७८ तथा विद्युतीय बीउ विजन प्रणाली (DESES)
सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम, तरहरा

बीउको उमारशक्ति परिक्षण,
बी.बि. प्रयोगशाला, झुम्का

उन्नत बीउ उत्पादकहरुलाई गुणस्तर नियमन
सम्बन्धि तालीम, तरहरा